

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. ПРОФ. Є. В. ХРАПЛИВОГО

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції:

**" КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕНЕДЖМЕНТУ У СФЕРІ АГРАРНОГО
ВИРОБНИЦТВА: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА "**

29-30 травня 2018 року

Львів 2018

УДК 338.432:658

ББК 65.050.9(2)2 С–91

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції: "Концептуальні засади менеджменту у сфері аграрного виробництва": теорія, методологія, практика (29-30 травня 2018 року). - Львів, 2018. - 127 с.

Автори опублікованих матеріалів несуть особисту відповідальність за точність наведених фактів, цитат, власних імен, статистичних матеріалів та інших відомостей.

Редакційна колегія:

Снітинський В.В. - д.б.н., професор, академік НААНУ, ректор Львівського національного аграрного університету

Яців І.Б. - д.е.н., професор, проректор з наукової роботи Львівського національного аграрного університету

Онисько С.М. - к.е.н., професор, директор ННІЗПО Львівського національного аграрного університету

Янишин Я.С. - к.е.н., в.о. професора, декан економічного факультету Львівського національного аграрного університету

Колодійчук В.А. - д.е.н., в.о. професора, завідувач кафедри менеджменту ім. проф. Є. В. Храпливого Львівського національного аграрного університету

Федик О.В., к.е.н., ст. викл. кафедри менеджменту ім. проф. Є. В. Храпливого, відповідальний редактор.

Організаційний комітет:

Голова: Янишин Я. С., к.е.н., в.о. професора, декан економічного факультету ЛНАУ.

Заступник голови: Колодійчук В.А., д.е.н., в.о. професора, зав. кафедри менеджменту ім. проф. Є. В. Храпливого ЛНАУ.

Члени організаційного комітету:

Яців І. Б. д.е.н., в.о. професора, проректор ЛНАУ;

Черевко Г.В., д.е.н., професор, зав. кафедри економіки та інновацій ЛНАУ;

Губені Ю.Е., д.е.н., професор, зав. кафедри права і підприємництва ЛНАУ;

Гринкевич С.С., д.е.н., професор, зав. кафедри міжнародних економічних відносин ЛНАУ;

Костирко І.Г., д.е.н., професор кафедри обліку і оподаткування;

Онисько С.М., к.е.н., професор, директор ННІЗПО ЛНАУ;

Федик О.В., к.е.н., ст. викл. кафедри менеджменту ім. проф. Є.В. Храпливого

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ № 1

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ СТРАТЕГІЧНОГО ТА КОРПОРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Андрушко Р.П. Теоретична сутність громадського контролю в сучасній інтерпретації	7
Антонюк Р.Р. Аспекти соціальної відповідальності організацій	10
Балаш Л.Я., Лисюк О.В. Значення планування у процесі менеджменту	13
Бондарчук В.В. Стратегія реформування АПК: управлінський аспект	17
Кохана Т.М. Форми і методи мотивації праці персоналу аграрних підприємств	21
Магійович І.В. Стан, важливість та проблеми у створенні ОТГ	23
Попівняк Р.Б. Сучасні погляди на управління кадровим потенціалом	27
Рубай О.В. Фінансовий менеджмент в управлінні підприємством	30
Федик О.В. Мотиваційний механізм залучення в обіг сільгосппродукції господарств населення	33

СЕКЦІЯ № 2

ІННОВАЦІЙНИЙ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Більський І.Б. Інвестиційна привабливість аграрного виробництва в Сокальському районі Львівської області	36
Галанець В.В., Дзюрах Ю.М. Проблеми інвестиційного забезпечення аграрного сектора економіки	40
Зеліско Н.Б. Методологічні і практичні аспекти структури та принципів формування інноваційного потенціалу аграрного сектора національної економіки	43

Колодій А.В. Використання прямого лістингу як альтернативи IPO	47
Мідик А.-В.В. Моніторинг кіберфізичних систем виробництва та їх складових	50
Пархуць М.Р. Маркетплейс як інноваційне рішення для аграріїв	53
Черевко Д. Г. Перспективи розвитку альтернативних видів енергетики в сфері енергозабезпечення в АПК	55

СЕКЦІЯ № 3

МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА МЕНЕДЖМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Бінерт О.В., Столяр Р.В. Особливості впровадження японської моделі менеджменту підприємств в Україні	59
Булик О.Б., Роль ТНК в міжнародній інвестиційній діяльності	62
Voynycha L. Digital economy and digital managment	66
Прокопишин О.С., Харина О.І. Міжнародні автотранспортні перевезення: ризик та проблеми	69
Федів Р.Д. Управління українськими зовнішніми державними та гарантованими державою борговими зобов'язаннями на сучасному етапі	73
Хірівський Р.П. Проектний менеджмент в діяльності органів місцевого самоврядування	78

СЕКЦІЯ № 4

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОЗАХИЩЕНІСТЮ, БЕЗПЕКОЮ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ. МАРКЕТИНГОВЕ ТА ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Богач М.М. Проблеми та перспективи антикризового управління підприємством	81
Бочко О.Ю. Основні принципи деконструкції регіональних ринків АПК	84
Колодійчук В.А. Інститут посередництва на зерновому ринку України	87

Магійович Р.І. Управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств	90
Марків Г.В. Система ризик-менеджменту в банках	93
Михалюк Н.І., Лакіш Л.М. Організаційно-економічний механізм функціонування підприємств	96
Мідик І.-М.В. Розвиток методів контролю якості продукції овочівництва для підвищення конкурентоспроможності підприємств	100
Томашевський Ю. М. Страхування природно-кліматичних ризиків рослинництва: основні тенденції та проблеми	102
Синявська Л.В. Основні критерії фінансової безпеки держави	106
Станько Т.М. Аналіз та управління ризиками біоенергетичних проєктів	109

СЕКЦІЯ № 5

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

Брик Г. В. Управлінська звітність в системі менеджменту аграрних формувань	112
Малецька О.І. Шляхи удосконалення аудиторської перевірки операцій з формування фінансових результатів діяльності	115
Марутяк Г.С. Зміст оплати праці її форми і системи	118
Тибінка Г.І. Організаційно-економічний механізм державного регулювання оплати праці в Україні	123
Ціцька Н.Є., Пилипишин М. Міжнародна практика організації обліку розрахунків за виплатами персоналу	124

СЕКЦІЯ № 1

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА СУЧАСНІ ПАРАДИГМИ СТРАТЕГІЧНОГО ТА КОРПОРАТИВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

УДК 657

Андрушко Р.П.

*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівського національного аграрного університету*

ТЕОРЕТИЧНА СУТНІСЬ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ В СУЧАСНІЙ ІНТЕРПРИТАЦІЇ

У ринкових умовах господарювання, окрім державного та незалежного контролю, можна виділити такий вид контролю як громадський.

Громадський контроль розглядається як інструмент громадської оцінки ступеня виконання органами державної влади та іншими підконтрольними об'єктами їхніх соціальних завдань. Тобто, характерні відмінності громадського контролю від будь-якого іншого виду контролю лежать у суб'єктно-об'єктній сфері і полягають у тому, що, по-перше, громадський контроль здійснюється саме громадськістю (організованою та неорганізованою), по-друге, що у процесі здійснення громадського контролю контролюється виконання саме соціальних завдань, безпосередньо пов'язаних із захистом і реалізацією прав і свобод громадян, задоволенням та узгодженням потреб та інтересів населення.

Необхідно зауважити, що громадський контроль є технологією, яка вигідна і громадянському суспільству так і владі, через те, що сприяє підвищенню ефективності діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування.

Нині розрізняють такі функції контролю, як інформаційна, оціночна, регулятивна, комунікативна, сигнальна, виховна, превентивна тощо [5, с. 70].

З управлінських позицій громадський контроль, як і будь-який інший контроль, є однією з функцій управління. Він здійснюється шляхом зіставлення діяльності підконтрольних об'єктів із певними соціальними нормами, обраними як еталонні, на підставі чого робиться висновок щодо відповідності цієї діяльності встановленим вимогам. Але завдання громадського контролю не зводиться лише до виявлення розходжень між заданими та фактичними результатами. На даний час основне завдання громадського контролю полягає у тому, щоб не допустити дій контрольованих суб'єктів за межами законності й правопорядку, попередити можливі відхилення від намічених цілей та інтересів суспільства, а у разі появи цих відхилень усунути їх негативні наслідки.

Інституційну базу громадського контролю складають такі основні компоненти: суб'єкт, об'єкт, предмет та процедура його здійснення.

Суб'єктами громадського контролю виступають громадяни та громадські об'єднання – неорганізована та організована громадськість. У якості об'єктів громадського контролю можуть бути органи публічної влади, державні та комунальні підприємства, установи та організації, а також недержавні суб'єкти будь-яких організаційно-правових форм, що вирішують соціальні завдання. Предметом громадського контролю є діяльність вказаних об'єктів з реалізації прав і свобод громадян, задоволення їх потреб та інтересів. Процедура громадського контролю містить комплекс форм і методів його здійснення відповідно до завдань та характеру згаданих вище компонентів.

Можна в повній мірі погодитися з думкою С. Денисюка, який наголошує на надзвичайній важливості принципів громадського контролю, що завдяки останнім здійснюється узагальнене закріплення основ громадського контролю; забезпечується однотипне формулювання норм, які регламентують процедури контрольної діяльності та межі; забезпечується вплив на суспільні відносини шляхом встановлення засад здійснення громадського контролю [1, с. 54]. Відповідно можуть бути визнані такі принципи громадського контролю:

принцип універсальності, принцип систематичності, принцип реальності, принцип результативності, принцип гласності.

Громадський контроль здійснюється для забезпечення прозорості та відкритості функціонування діяльності органів державної влади, тому демократична влада має сприяти забезпеченню оприлюднення моніторингових звітів та результатів громадської експертизи, залученню широкого кола громадськості до аналізу та оцінки роботи органів влади.

Для здійснення громадського моніторингу влади необхідно постійно системно працювати інститутам громадянського суспільства, організовувати збирання інформації про діяльність влади у конкретних галузях, аналізувати та систематизувати інформацію та її оприлюднювати.

Найважливішою умовою підвищення ефективності громадського контролю є відкритість та прозорість діяльності органів влади, зокрема шляхом поширення доступу до інформації про діяльність цих органів, комунальних та інших підприємств, установ та організацій через Інтернет.

Дослідження співвідношення розвитку Інтернету і демократизації суспільства дозволяє зробити висновок, що всесвітню мережу варто визнати важливим інструментом суспільно-політичної мобілізації, яка може спрямовувати політичну активність мас у конструктивне русло, орієнтувати її на зміцнення і розвиток демократії.

Отже, громадський контроль є найважливішим чинником розвитку громадянського суспільства. Він потрібен перш за все самій публічній владі, щоб підвищити ефективність своєї діяльності та забезпечити додаткові заходи її захисту від захоплення впливовими політичними й економічними групами.

На нашу думку, напрямками подальшого дослідження у сфері здійснення громадського контролю має бути розширення його форм і методів, відпрацювання правових та організаційних механізмів відповідальності підконтрольних об'єктів громадського контролю за допущені порушення, що були виявлені, а також забезпечення громадської легітимності суб'єктів громадського контролю, підвищення професійного рівня, спеціалізації

громадських контролерів у відповідних сферах здійснення контролю та запровадження певних механізмів запобігання корупції в їхньому середовищі.

Саме системний характер організації громадського контролю та чітке визначення всіх процедур забезпечить його максимальну корисність.

Список використаних джерел:

1. Денисюк С.Ф. Громадський контроль як гарантія законності у адміністративній діяльності правоохоронних органів в Україні / С.Ф. Денисюк. – Х. : ТД «Золота миля», 2010. – 368 с.
2. Сірик Д. Організаційно-правові форми участі громадян у діяльності виконавчої влади // Підприємництво, господарство і право. — 2008. — № 9. - С. 48-51.
3. Сушинський О. І. Контроль у сфері публічної влади: теоретико-методологічні та організаційно-правові аспекти: Монографія. – Львів: ЛРІДУ УАДУ, 2002. – 468 с.
4. Полінець О. П. Контроль в державному управлінні України: теоретико-організаційні питання: Автореф. дис.. канд. наук з держ. управління: 25.00. 01 / Національна академія держ. управління при Президентові України. – К., 2003.
5. Шестак В. Державний контроль в сучасній Україні (теоретико-правові питання) : Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. / В. Шестак. – Х., 2002.

УДК 338.43:316

Антонюк Р.Р.

*к.е.н., ст. викладач кафедри менеджменту ім. проф. Є. Храпливого
Львівського національного аграрного університету*

АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ

В динамічних економічних умовах пріоритетними цілями організацій є

максимізація прибутку та зміцнення конкурентоздатності. Водночас економіка XXI століття ставить до виробників ширше коло вимог щодо параметрів ведення бізнесу, котрі випливають з необхідності гармонійної взаємодії товаровиробника та суспільства. Це насамперед вимоги щодо соціальної відповідальності організації. Прояви соціальної відповідальності в умовах гострої конкуренції та постійної глобалізації економіки є необхідним параметром для забезпечення стабільності на конкурентному ринку для всіх його учасників.

Соціальну відповідальність організації варто розглядати як дотримання нею певного комплексу соціальних норм їх розвиток і популяризація. Таким чином соціальна відповідальність охоплює ширше коло проблем ніж юридична.

Згідно визначення Європейської Комісії, корпоративна соціальна відповідальність — це “концепція, згідно з якою компанії інтегрують соціальні та екологічні питання у свою комерційну діяльність та взаємодію із зацікавленими сторонами на добровільній основі” Таким чином соціальна відповідальність фірми є певною системою цінностей та відповідних їй заходів, що повинні стимулювати позитивний вплив організації на суспільні процеси.

Соціальна відповідальність організацій має багатогранну природу та може включати в себе наступні “блоки”, що включають певний комплекс параметрів.

❖ Соціальна відповідальність перед споживачами (покупцями, клієнтами)

- відповідність товару потребам споживача;
- якість (відповідність прийнятим а також передовим стандартам,);
- безпечність в коротко- та довгостроковому періодах;
- адекватність та прогнозованість цінової політики;
- прозорість взаємовідносин з покупцем в аспекті гарантійного після продажного обслуговування.

❖ Соціальна відповідальність перед працівниками:

- прозорість кадрової політики та контрактних відносин з працівниками;

- дотримання закону в аспектах найму та вивільнення персоналу;
- дотримання та поліпшення системи охорони праці та безпечних її умов;
- прозорість системи мотивації праці та стабільний ріст її оплати;
- прозорість системи руху й розвитку персоналу та системи управління кар'єрами;
- застосування передових технологій виробництва;
- створення сприятливого морально-психологічного клімат в трудових колективах;
- соціальне страхування працівників;
- стабільність робочого місця.
- ❖ Соціальна відповідальність за збереження екології:
 - відповідальність за безпечність виробничих потужностей та технологій і їх впливу на довкілля в короткостроковій та довгостроковій перспективах;
 - безпечність товару та його упакування для навколишнього середовища та біоріноманіття;
 - розвиток технологій безвідходного виробництва;
 - виробництво продуктів, що не потребують у експлуатації застосування екологічно-шкідливих елементів;
 - відмова від виробництв, що передбачають жорстоке поводження з тваринами тощо.
- ❖ Соціальна відповідальність перед місцевими громадами виливається у комплекс зусиль з дотримання соціальних очікувань місцевого населення щодо
 - безпечності та екологічності виробництва;
 - впливу на місцевий ринок праці;
 - вплив на наповнення місцевих бюджетів в через податки;
 - благодійних та спонсорських акцій з боку підприємств.
- ❖ Соціальна відповідальність перед партнерами:
 - прозорість контрактів;
 - дотримання строків постачання та виплат;

- дотримання узгоджених стандартів якості;
- прогнозованість цінової політики;
- стабільність та надійність взаємовідносин.

❖ Відповідальність за дотримання загальноприйнятих етично-моральних норм:

- дотримання прав людини та прав дітей;
- повага до особистості;
- повага до релігійних, політичних та моральних поглядів;
- усунення дискримінацій за будь-якими ознаками;
- розвиток благодійної діяльності організації.

❖ Відповідальність перед державою:

- чесні та своєчасні нарахування та сплата податків;
- дотримання трудового законодавства;
- дотримання норм законодавства, що регулюють виробничі процеси, а також підвищення власних виробничих стандартів;
- дотримання екологічного законодавства.

Багатоаспектність соціальної відповідальності сучасної організації впливає з її системної природи. Водночас соціальна відповідальність має динамічну природу та видозмінюється внаслідок соціально-культурного та технологічного розвитку. В розвинутих організаціях вона органічно вплітається в корпоративну культуру та кадрову політику, а їх стандарти соціальної відповідальності мають випереджаючий характер порівняно з такими ж державними.

УДК 338

Балаш Л.Я.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є.В.Храпливого

Лисюк О.В.

к.е.н., доцент кафедри статистики та аналізу

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

ЗНАЧЕННЯ ПЛАНУВАННЯ У ПРОЦЕСІ МЕНЕДЖМЕНТУ

Планування — вид, сфера діяльності органів управління по передбаченню майбутнього стану підприємства на основі врахування дії законів розвитку природи і суспільства, а також тенденцій його розвитку. Процес планування полягає у визначенні мети, якої прагне досягнути виробнича структура за певний період, а також засобів, шляхів та умов її досягнення шляхом цілеспрямованої порівняльної оцінки різних альтернативних варіантів дій у передбачуваних умовах.

Процес планування діяльності підприємства має багато складових: виробництво і реалізація продукції, її собівартість, забезпеченість трудовими, матеріальними і фінансовими ресурсами, фінансові результати роботи, фінансовий стан підприємства, його інвестиційна діяльність.

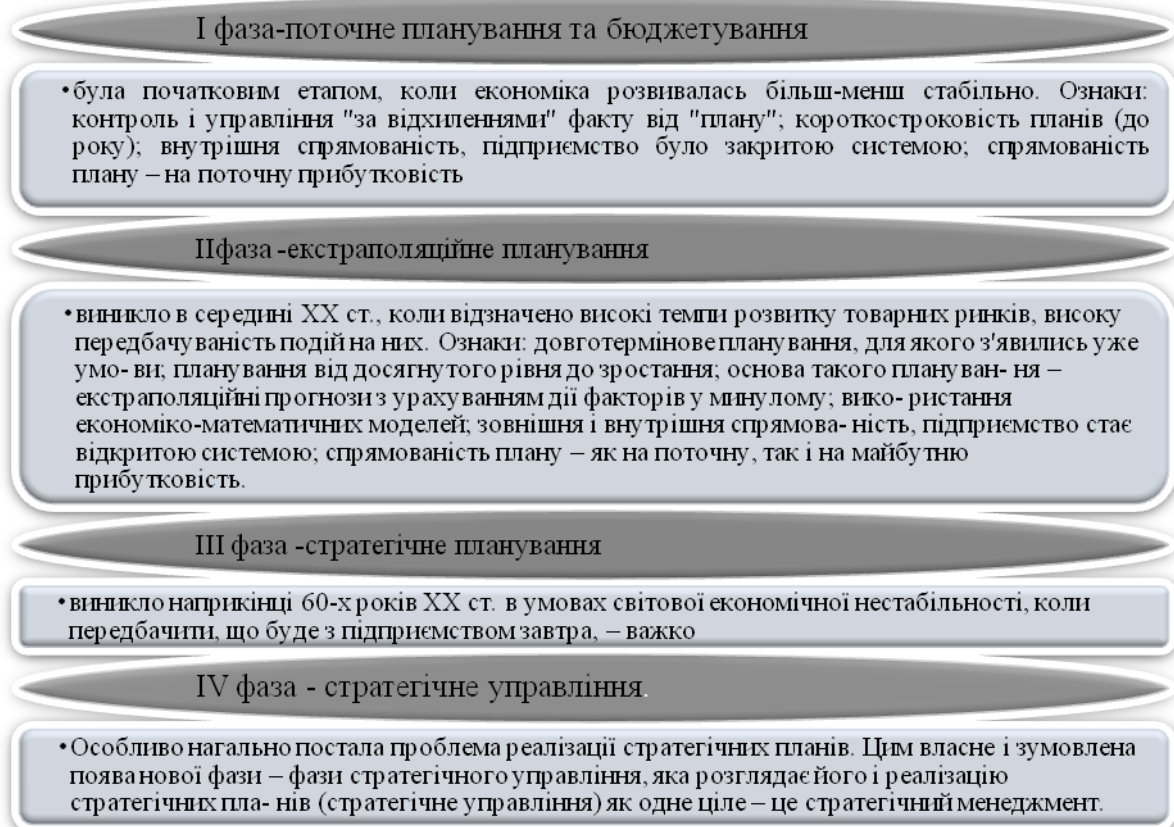

Рис.1. Фази розвитку системи планування

Планування розвитку підприємства – важлива умова його виживання в умовах ринкової економіки. Планування з'явилося на певному етапі процесу еволюційного розвитку і розглядається як цілісна система.

Системний характер планування проявляється в тому, що всі види планів, які розробляються на підприємстві, повинні становити цілісність, яка складається зі взаємозалежних частин, кожна з яких робить свій внесок у функціонування системи.

Система планування пройшла ряд фаз (етапів), зміна яких зумовлювалася зміною діяльності підприємств. Виокремлюють чотири такі фази [2, с. 4-5], рис.1.

Для сучасного етапу планування характерним є те, що підприємства самостійно визначають цілі ефективного функціонування та обирають раціональні шляхи та методи досягнення результатів своєї діяльності. Процес планування проходить чотири етапи, рис. 2 .

Рис.2. Основні етапи процесу планування на підприємстві

Треба зауважити, що в сучасних умовах господарювання змінюються завдання та принципи планування, проте незмінною залишається необхідність використання на практиці ідей і технологій планування. Особливістю сучасного стратегічного менеджменту є те, що значну увагу приділяють ринковим можливостям підприємства, пошуку шляхів їх реалізації. Ансофф І. розглядає стратегічне планування як управління планами, а стратегічний менеджмент – як управління результатами [1].

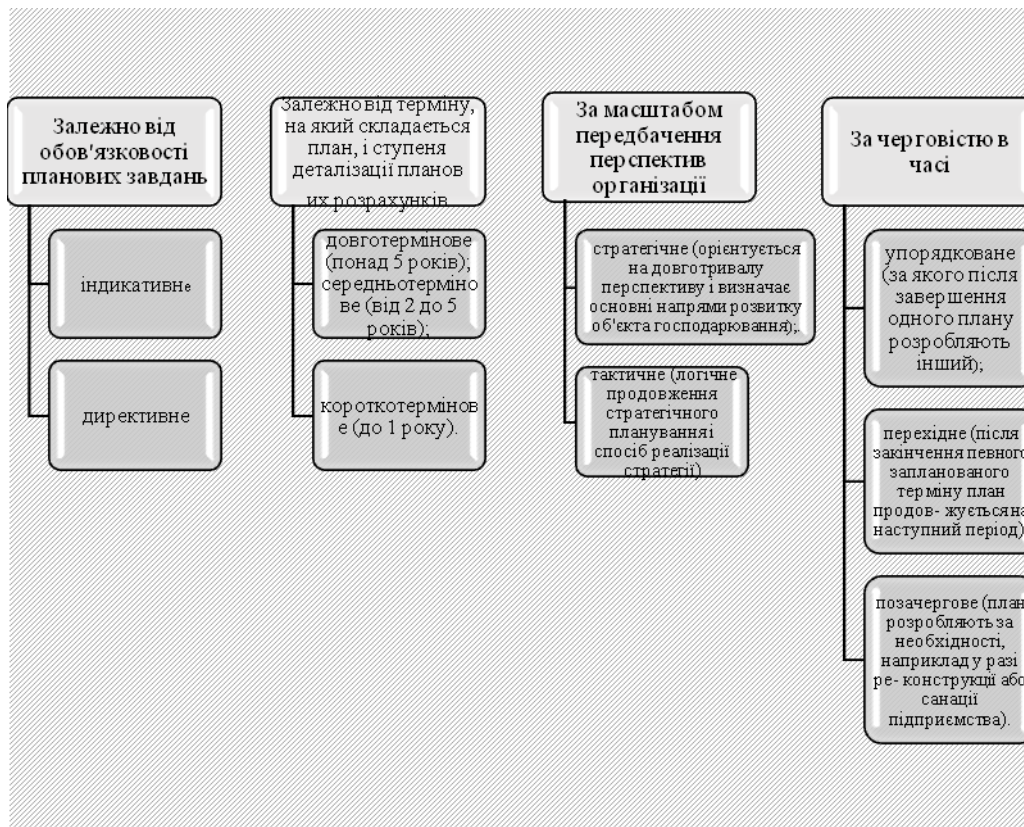

Рис.3. Види планів підприємств

Планування є організаційним початком процесу реалізації цілей підприємства, який враховує як зовнішні, так і внутрішні фактори, що забезпечують сприятливі умови для ефективного функціонування і розвитку підприємств. Проведені дослідження та проаналізовані праці різних науковців дають змогу запропонувати класифікацію видів планування [1,3,4], рис. 3.

Сам процес планування повинен бути систематичний і ефективний, з тим щоб допомогти працівникам підприємства приймати правильні рішення як в типових, так і нових обставинах.

Важливість планової роботи не дарма частенько виражають у вигляді афоризму: "Планувати або бути планованим".

Зміст її в кінцевому підсумку зводиться до того, що підприємство, яке не планує може виявитися об'єктом планування або засобом досягнення чужих цілей.

Планування має як переваги, так і недоліки рис.4

Переваги планування	Недоліки планування
визначає перспективу і майбутній стан організації	нечітке виявлення цілей розроблення планів
стимулює організацію, координацію, мотивацію праці	значні витрати сил, часу, засобів на розроблення планів
покращує координацію дій керованої системи	узгодження, затвердження, уточнення, підтримка стабільності планових показників
сприяє раціональному розподілу ресурсів	неможливість відобразити у плані усіх ризиків, які можуть виникнути у виробничо-господарському процесі
забезпечує суб'єкт господарювання необхідною інформацією	недосконала система стимулювання працівників, які беруть участь у розробленні та виконанні планів

Зміст її в кінцевому підсумку зводиться до того, що підприємство, яке не планує може виявитися об'єктом планування або засобом досягнення чужих цілей.

Список використаних джерел:

1. Березівський П.С., Михалюк Н.І., Балаш Л.Я. та ін. Планування діяльності підприємств : навч. посібник – Львів : «Новий Світ - 2000», 2015. – 620с.
2. Кузьмін О.Є. Основи менеджменту : підручник – Київ: Вид-во "Академвидав", 2007. – 462 с.
3. Міщенко А.П. Стратегічне управління : навч. посібн. – Київ. : Центр навч. літ-ри, 2004. – 336 с.
4. Саєнко М.Г. Стратегія підприємства : підручник – Тернопіль : "Економічна думка". – 2006. – 390 с.

УДК 631.145:631.1.016

Бондарчук В.В.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є.В. Храпливого

СТРАТЕГІЯ РЕФОРМУВАННЯ АПК: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ

Для керівників підприємств АПК стає зрозумілим, що на сучасному етапі реформування національної економіки стратегічне управління та його основні елементи мають відігравати ключову роль в її розвитку. Таке розуміння логічно поступово переходить у повсякденну діяльність практикуючих менеджерів, а науковці шукають нові форми та підходи до управління сучасним бізнесом. У зв'язку з активізацією інтеграційних процесів у національній економіці, у сфері організації сучасного бізнесу на перший план у керівників агропідприємств постає питання розробки ефективної економічної політики та формування довгострокової стратегії розвитку. Менеджери розуміють, що дієвим інструментом успішного бізнесу є методологія стратегічного управління. До цього спонукає конкуренція на ринку, а також необхідність адаптації аграрної економіки до міжнародних правил та культури ведення бізнесу. Керівникам доводиться вчитися взаємодіяти із зовнішнім середовищем, своєчасно реагувати на виклики, які це середовище ставить перед бізнесом. У вирішенні цієї проблеми особливе значення належить застосуванню сучасних принципів, підходів, ефективних методів та інструментів стратегічного менеджменту.

Зазначимо, що сучасний агропромисловий комплекс країни є важливим сектором національної економіки. В ньому зосереджено майже третина основних виробничих фондів, працює чверть населення країни, виробляється більше 20 % валового суспільного продукту, формується 7% роздрібного товарообігу [1]. За результатами 2017 року Україна добилася зростання поставок агропродовольчої продукції до ЄС на 34%, що 1,4 млрд. євро більше, ніж 2016 року. Згідно останнього звіту Європейської Комісії серед основних країн-постачальників агропродовольчої продукції до ЄС Україна піднялась з 8-го на 4-те місце. Частка країн ЄС у структурі агропродовольчого експорту України наразі становить біля 32%. І хоча більшість експортованої до ЄС

продукції це сировина, активно нарощуються поставки нішевих і готових продуктів. В той же час, за даними Держстату, у 2017 році в Україну було ввезено сільгосппродукції на 9,5% більше, ніж у 2016 році - більше 4,6 млрд. долл. США. Позицію основного постачальника аграрної продукції в Україну утримують країни – члени ЄС, а доля цих поставок складає близько половини вітчизняного імпорту – 48,9%. На країни Азії припадає ще близько 20,2%, з країн Латинської Америки – 8,4%, Африки – 5,1% [2]. Це свідчить про те, що змінилися правила ведення аграрного бізнесу, а, разом з цим змінюються вимоги до управлінської діяльності.

З метою визначення подальших пріоритетів реалізації аграрної політики держави Кабінет Міністрів у жовтні 2013 року затвердив «Стратегію розвитку аграрного сектору економіки до 2020 року» [3]. Основна ціль цієї стратегії - максимально розвинути економічний потенціал аграрного бізнесу, який би став потужним поштовх для технологічного розвитку, зростання інвестицій у цю сферу та підвищення соціально-економічного рівня життя. Експерти були переконані, що реалізація затвердженої урядом Стратегії розвитку АПК до 2020 року сприятиме більш повному заповненню внутрішнього ринку доступними для споживачів якісними продуктами харчування вітчизняного виробництва, а також створить вагомі передумови для успішного розвитку інших галузей економіки України, які технологічно, організаційно та економічно пов'язані із аграрним виробництвом.

Слід відмітити, що національна аграрна економіка має колосальний потенціал для її розвитку, однак неефективне управління у сфері аграрного бізнесу та системі державного регулювання його знецінюють. В процесі нещодавно проведеного опитування в рамках проекту «Економічна реформа - очима села: 20 років потому» було встановлено, що в державі необхідно розробити національну стратегію соціально-економічного розвитку на 3, а ще краще – на 5 років, а програми проведення адміністративної реформи та розвитку сільських територій мають бути важливими складовими частинами цієї стратегії. Саме тут мають бути закладені чіткі орієнтири для подальшого

формування самодостатніх громад, як адміністративних одиниць, та всебічного розвитку в них бізнесу та підприємництва. Лише спільними зусиллями державних органів управління, великого і малого бізнесу та самих селян можна відродити українське село як основу формування української національної культури та стратегічної бази для розвитку економіки України [4].

Таким чином, сучасні умови ведення бізнесу кардинально змінилися. Потреба пошуку новітніх ефективних інструментів управління є актуальною. Стратегічне управління відносяться до таких інструментів. Процес розробки ефективної стратегії розвитку бізнесу є складним і затратним. Наявність стратегії розвитку бізнесу як орієнтира розвитку дає можливість сконцентрувати наявні ресурси і зусилля для успішного втілення стратегічного бачення на середньострокову та довгострокову перспективу в умовах прогнозованих ризиків та добиватися очікуваних результатів завдяки ефективному використанню наявного стратегічного потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Електронний ресурс. – Режим доступу : [<http://minagro.gov.ua/node/16015>].
2. <http://kontrakty.ua/article/114077>
3. Стратегія розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 року № 806-р. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://ru.info-kmu.com.ua/2013-10-17-000000pm/article/16501717.html>
4. Губені Ю.Е., Бігтер О.А., Бондарчук В.В. та ін. Економічна реформа - очима села: 20 років потому : Результати та аналіз повторного соціологічного опитування / за ред.. проф.. Губені Ю.Е. Львів, НВФ «Українські технології», 2017. 94 с.

УДК 331.101

Кохана Т.М.

*к.е.н., доц. кафедри менеджменту ім. проф. Є.Храпливого
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

ФОРМИ І МЕТОДИ МОТИВАЦІЇ ПРАЦІ ПЕРСОНАЛУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мотивація є обов'язковим елементом в системі управління персоналом. Вона, як ніщо інше, визначає взаємовідносини між компанією та співробітниками. Для зростання активності трудової діяльності необхідно комплексно використовувати матеріальні, соціальні та психологічні фактори, які тісно взаємопов'язані між собою та утворюють механізм стимулювання працівників. Мотивування буває різних видів, тому дуже важливо обрати ефективний спосіб спонукання до ефективної роботи для кожного з працівників власної компанії [1, с. 153].

На даний час не втратили свою вагомість мотиви матеріального характеру. Тому важливе місце посідає економічна мотивація. Проте моральні стимули мають доповнювати матеріальні, щоб у працівниках розвивати зацікавленість до того, чим вони займаються, до високих результатів їхньої праці. Методи стимулювання необхідно підбирати для кожного працівника персонально, навіть враховуючи його вік.

Ще одним способом економічної мотивації персоналу є преміювання. Воно надається тільки за ефективне виконання поставленого завдання, досягнення високих результатів як якогось конкретного працівника, так і компанії в цілому [2, с. 327]. Премії нараховують окремо від основної заробітної плати і залежать від категорії працівників.

Одним з основних засобів мотивації є метод покарання працівників. Менеджери деяких фірм дійшли висновку, що необхідно побільше карати, керівники інших – вдаватися до заохочень, в третіх – вдалося знайти рівновагу.

Основною метою покарання являється запобігання дій, котрі можуть завдати шкоди підприємству. Від цього залежить інтенсивність покарання. Якщо основною логічною метою покарання працівників підприємства є запобігання невдачам, то використання заохочень має на увазі напрямок до ефективної діяльності компанії, зростання рівня рентабельності та розвитку організації в цілому.

Найбільшу популярність має такий тип мотивації як грошові виплати за досягнення працівником поставлених перед ним задач. Таке стимулювання використовують тоді, коли працівник відповідає певним завчасно встановленим критеріям [3, с. 137]. Кожна фірма сама вибирає показники такого характеру. Серед них присутні економічні результати, якість виконаної роботи, оцінка працівника персоналом компанії тощо. В деяких організаціях, наприклад, виплачують додаткові кошти для стимулювання співробітників до здорового способу життя. Це винагорода працівникам, які весь час займаються спортом, жодного дня протягом певного періоду не пропустили роботу через хворобу, відмовляються від куріння і таке інше. Винагороди індивідуального характеру – це спеціальні премії, які дістаються тим, хто володіє певними навичками та вміннями, які необхідні для підприємства в даний час [4, с. 222]. Не менш важливим інструментом економічної мотивації є соціальна політика компанії. Це реалізація пільг та гарантій в межах соціального захисту співробітників (страхування у зв'язку зі старістю, через безробіття, тимчасову непрацездатність та ін.). Також фірми можуть надавати своєму персоналу та їхнім сім'ям додаткові виплати, кошти на які виділяє фонд соціального розвитку підприємства. Соціальна політика в компанії є складовою частиною системи управління персоналом і являє собою надання працівникам пільг, послуг та виплат соціального характеру [5, с. 153]. До видів нематеріальної мотивації відносять: винагороду-вдячність (перемога в номінаціях «кращий працівник місяця», «менеджер року», «найкращий управлінець року», вручення вартісного дарунку; комплімент співробітнику; письмова подяка за успіхи в роботі, запис в трудовій книжці та ін.); винагороду працівнику, якого

дуже цінують в компанії за його статус (запрошення співробітника як консультанта, радника, лектора чи т. п.).

Список використаних джерел:

1. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Організація праці менеджера / Київ: Професіонал, 2008. 304 с.
2. Балабанова Л. В. Управління персоналом: навч. посіб. / Донецьк: ДонДУЕТ, 2012. 471 с.
3. Плужніков В. О., Кіях О. О. Вплив мотивації праці на підвищення ефективності виробництва. *Економіка АПК*, 2009. № 4. С. 137- 138
4. Колот А. М. Мотивація персоналу: підручник / Київ: КНЕУ, 2009. 337 с.
5. Юрчишин В. В. Зміцнення кадрово-управлінського потенціалу аграрних реформувань. Соціально-економічна модель постреформованого розвитку агропромислового виробництва в Україні / Київ: ІАЕ УААН, 2000. 367 с.

УДК: 332.1:316

Магійович І.В.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є. Храпливого.

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

СТАН, ВАЖЛИВІСТЬ ТА ПРОБЛЕМИ У СТВОРЕННІ ОТГ

Україна намагається вийти із скрутного економічного становища проводячи для цього відповідні реформи. Проведення реформ стосується також і сільських населених пунктів, а особливо гірського регіону Карпат. Основним завданням органів місцевого самоврядування в селі – є створення об'єднаних територіальних громад, що дасть можливість розвивати їх територію як в економічному, так і в соціальному напрямках.

Об'єднана територіальна громада (ОТГ) – адміністративно-територіальна одиниця в Україні, утворена відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад». Об'єднані громади утворюються внаслідок добровільного об'єднання суміжних територіальних громад сіл, селищ, міст. Об'єднана територіальна громада, адміністративним центром якої визначено місто, є міською територіальною громадою, центром якої визначено селище міського типу, – селищною, центром якої визначено село, – сільською [1].

Об'єднання територіальних громад є важливим стимулом для економічного розвитку об'єднаних територій та відкриває нові можливості, додаткові ресурси та повноваження разом з відповідальністю перед жителями громади. Правильно створені ОТГ дають змогу створити нові робочі місця, ефективніше використовувати наявні ресурси та збільшити надходження до місцевого бюджету.

Спроможні ОТГ утворюються з метою децентралізації, що проявляється у передачі органам місцевого самоврядування значних повноважень, а також усіх наявних ресурсів які є на даній території, формуванні місцевого бюджету та сприянні його зростанню і мати повне право приймати рішення щодо розпорядження та використання їх громадою.

Процес об'єднання територіальних громад розпочався в середині 2015 року. І на кінець 2015 року було утворено 159 ОТГ, що об'єднали 793 територіальні громади. А станом на 10 квітня 2018 року на території України було створено 728 ОТГ, в яких проживає 6,3 млн. осіб [2].

Однак до справжньої децентралізації цьому процесу ще далеко, тому що існують невирішені проблеми з правового забезпечення, які б давали можливість громадам самостійно розпоряджатись усіма наявними територіальними ресурсами. Важливою і не вирішеною проблемою є відсутність гарантованої законом недоторканості власних ресурсів громади.

Експерт «Реанімаційного пакету реформ» Максим Лациба наголошує, що з боку Адміністрації президента йде саботаж децентралізації, тому що там зацікавлені, щоб залишались районні державні адміністрації і голови РДА, яких

призначає президент особисто і ставить перед ними завдання із забезпечення його політики [3].

Не всюди і не завжди процес створення об'єднаних територіальних громад має підтримку і досить часто стикається зі спротивом з боку районних адміністрацій, місцевих рад та місцевих еліт, а також лісових магнатів. Місцеві органи виконавчої влади та місцевого самоврядування протидіють створенню ОТГ через побоювання втратити робочі місця або повноваження та в деякій мірі корупційні шляхи збагачення. Також сформована «місцева еліта» не хоче втрачати свого корумпованого впливу на сільські та районні ради, адже створення ОТГ супроводжується переформатуванням органів влади та зміною акцентів в управлінні на користь громад.

Особливою проблемою і стримуючою процес децентралізації буде існування одночасно із новими виборними органами «старих» районних адміністрацій, які будуть входити в суперечність з «новоствореними» громадами за свої контролюючі та розпорядчі рішення. Боротьба за дані повноваження і вплив на прийняття рішення буде серйозною. В даному випадку законодавством не підготовлено ніяких законодавчих актів, щоб нівелювати таку можливість.

Основними пунктами у вирішенні цього повинні бути: реальний поділ компетенцій новоутворених структур, незалежні фінанси: рахунок у банку, кредити, а також те, що місцеве самоврядування має мати локальне публічне майно і бути власником цього майна. А урядовий апарат повинен здійснювати контроль тільки над юридичними питаннями, а не господарськими. Тобто, адміністрація може зупинити рішення тільки в тих ситуаціях, коли це є порушенням закону.

А тим часом ОТГ перетворюються на ОЗГ – організовані злочинні групи, де на чолі – той чи інший впливовий латифундист, сільськогосподарський магнат з депутатським мандатом в кишені або з причетністю до виконавчої влади. Сприяючи в організації громад, подібний контингент дбає виключно про розширення власного впливу. Вже маючи контроль над райрадами чи

райдержадміністрацією, певні політики або політичні сили набувають ще й важіль впливу у вигляді об'єднаної територіальної громади. І на даний час Україна впевнено рухається вбік не стільки децентралізації, скільки феодалізації. Цей процес є руйнуючим, але все ще зворотнім [4].

Максимальний розмір об'єднаної громади доцільно обумовити кількістю загальної земельної площі у фізичних межах, а також враховувати критерії логістичної зручності та доступності комунікацій.

Специфічною особливістю у створенні ОТГ в гірському регіоні є те, що місцеві землі є малородючими і не має дуже сприятливого клімату для вирощування сільськогосподарських культур. Про те великі площі земель знаходяться під лісами, які безплатно використовують лісові господарства у своїй господарській діяльності. На даний час сільські громади не мають від лісівників ніякої плати за землю. Але ВР чомусь не хоче приймати законів про передачу всіх земель, які є чи будуть на території ОТГ у власність громадам.

Реформа з проведення децентралізації і створення ОТГ має проводитись в комплексі інших реформ, а саме: система освіти, охорони здоров'я, система перерозподілу коштів через бюджет. А в Україні кожну реформу намагаються проводити окремо. Не можна провести окремо реформи децентралізації чи окремо реформи адміністративного устрою або державного управління. Це має бути системний підхід, який повинен базуватися на зміні в територіально-адміністративному поділі. І вже після цього мають накладатись інші реформи і працювати разом.

Список використаних джерел:

1. Об'єднана територіальна громада. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
2. Моніторинг процесу децентралізації станом на квітень 2018 року. URL: decentralization.gov.ua.
3. Лациба М. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28742629.html>.
4. Поживанов М. Об'єднані територіальні громади: наразі більше шкоди, ніж користі» URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/28757609.html>.

УДК 338.45.

Попівняк Р.Б.

*к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є.Храпливого
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

СУЧАСНІ ПОГЛЯДИ НА УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ

В сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі приділяється багато уваги таким аспектам управління кадровим потенціалом, як цілі його управління, задачі, які необхідно вирішувати для досягнення цих цілей, оцінювання різних потреб персоналу.

Розглянемо спочатку цілі управління кадровим потенціалом організації в сучасних реаліях. Ними можна назвати:

- підвищення конкурентоспроможності організації в умовах ринкової економіки;
- підвищення продуктивності праці та ефективності виробництва для досягнення високих прибутків;
- забезпечення високої ефективності функціонування колективу в соціальному плані;
- надання зрозумілої та позитивної політики організації для ефективного спілкування та взаємозв'язку;
- забезпечення безперервного розвитку та навчання для досягнення цілей організації та задоволення особистісних потреб працівників;
- забезпечення безпечних умов праці для ефективної роботи працівників організації [1].

Беручи до уваги глибокий зарубіжний досвід, слід зазначити, що вперше визначення організації як соціальної системи дав теоретик з менеджменту Честер І. Бернард в 1938 році, де досягнення цілей організації та її ефективність тісно пов'язані з мотивацією робітника.

Представниками даних підходів були Ф. Тейлор – американський інженер та Е. Мейо – науковець, соціолог, який апробувавши методи Ф. Тейлора, дійшов висновку, що вони не працюють. Потрібно ще зважати на людський фактор. Його дослідження зводились до того, що продуктивність праці робітників не змінювалась від якості освітлення, інтер'єру чи наявності музики. Справжнім стимулом до продуктивної діяльності була мотивація, тобто визнання цінності працівників та їх роботи. Розвиток неформальних відносин, повага від співробітників, фактор взаємної підтримки та визнання результатів праці впливали на продуктивність праці більше, ніж покращення технічних умов та методів і це дало поштовх до нового підходу розуміння поведінки людей в організації, яка керується не лише логікою та фактами, а почуттями та емоціями, на основі яких сформувались моделі довірливих людських відносин.

В 60-70их рр. бізнес школи США включили дисципліни, пов'язані з питаннями розвитку персоналу до своїх програм з підготовки менеджерів. Такими дисциплінами були: виробнича психологія, організаційна поведінка та управління персоналом.

В результаті таких змін, в економіці США відбулось зміщення акценту на виробництві від техніки до людини. Нові керівники прийшли в організації з чітким усвідомленням того, на скільки важливо є якісно управляти людськими ресурсами та розуміти специфіку цього непростого процесу [2].

У 70-80ті роки в країнах Західної Європи та Америки відділи кадрів почали називатись відділами «людських ресурсів», застосували підхід гуманності і таким чином підвищивши їх статус. Також в їх діяльності з'явилися нові напрями, такі як спілкування в середині організації (внутрішня комунікація), розвиток кар'єри, залучення персоналу до управління організацією. З другої половини ХХ століття бізнес школи та коледжі почали готувати спеціалістів з менеджменту людських ресурсів. З'явилося поняття «виробнича демократія», тобто право на свою точку зору на робочому місці, створення такої ситуації, де проблеми вирішуються без конфліктів, і спрямовані на задоволення спільних інтересів. Виникли так звані

«посередницькі інстанції», щоб запобігати конфліктам, дотримувати гласність при прийнятті будь-яких рішень. Вони представляли робочі групи в адміністративному апараті організацій, займались питаннями, пов'язаними з інтересами цих робочих груп.

Сучасна зарубіжна теорія та практика іде на кілька кроків уперед в плані теоретичного та практичного досвіду управління кадровим потенціалом. Так, у 2010 році з'являється поняття «організаційна травма». На перший погляд цей вираз можна сплутати з близьким нашому розумінню терміном «виробнича травма», але ці поняття не є тотожними. У своїх працях такі вчені передової сучасності як М. Еванс, Б. Франсен, Д. Гоулман, Д. Холл, У. Кан.

Останнім часом в зарубіжній літературі для опису ефективності та продуктивності людини на роботі вживаються такі поняття як «соматична депресія». Це депресивний стан людини, спричинений сидячою або стоячою монотонною роботою, де людина не отримує достатньо фізичного навантаження і недоотримує виробітку необхідних для повноцінного функціонування організму гормонів, що виливається у погане самопочуття, надмірну втому, апатію до роботи і життя. Тому, раціональне ставлення до свого тіла – це частина роботи над собою, про яку працівникам потрібно нагадувати. Про культуру тіла детальніше піде мова в наступних розділах [3].

Нещодавнім трендом у світовій економіці, і особливо в менеджменті, стало поняття «емоційний інтелект». З'явився термін у 90-их роках минулого століття і, після багатьох практичних апробацій, досліджень та науково підтверджених результатів, став чи не найпопулярнішим інструментом для успішності всіх світових компаній. Емоційний інтелект (EI) вважається невід'ємною складовою успішності організації в цілому, починаючи від простого працівника, закінчуючи підрозділами, департаментами та керівниками. Останні, згідно з вченням про EI, повинні бути в першу чергу лідерами, а потім уже менеджерами. Знову ж таки, як і в майже всіх сучасних трендах зарубіжжя, основний акцент EI робиться на важливості емоційного стану працівників і керівника, їх взаємовідносинах.

Список використаних джерел:

1. Горкавий В.К. Управління ресурсами праці в аграрній сфері. Теорія та практика державного управління / В. К. Горкавий // Зб. наук. пр. (випуск 2). – 2006. – №14. – С. 64-70.
2. Дудар Т. Г. Проблеми кадрового забезпечення сільського сектора в нових економічних умовах / Т. Г. Дудар // Зб. наук. праць “Соціально-економічні проблеми розвитку українського села і сільських територій” – К. : ННЦ “Інститут аграрної економіки”, 2006. – С. 646-652.
3. Юрчишин В. В. Зміцнення кадрово-управлінського потенціалу аграрних реформувань / В. В. Юрчишин // Соціально-економічна модель постреформованого розвитку агропромислового виробництва в Україні. – К. : ІАЕ УААН, 2000. – 367 с.

УДК 658.14.012.22

Рубай О.В.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівського національного аграрного університету, м Львів*

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Проведення реформ в Україні фундаментально змінило основу та організаційну структуру господарювання. Впродовж кількох років, в кожній адміністративно-територіальній одиниці України з'явилися нові організаційні формування, приватні підприємства, особисті господарства. Завдання фінансового забезпечення діяльності кожного з цих новостворених формувань постало як перед їх власниками зокрема, так і перед державою щодо фінансування суб'єктів господарювання в цілому. Сучасні наявні можливості

держави фінансувати розвиток суб'єктів господарювання, яке потребує мільярдні кошти, дуже незначні. Вимивання коштів, помилки, допущені на першому етапі реформ, стратегічна невизначеність сьогодення ще більше ускладнило пошуки цих рішень. Будь-яке підприємство можна визнати як законодавчу організаційно-правову форму взаємодії основних виробничих факторів або відповідних потенціалів (капіталу, робочої сили, менеджменту), застосованих при виробництві продукції для її реалізації. На думку одного з відомих у діловому світі експертів у галузі фінансового менеджменту Е.Хелферта, будь-який бізнес можна дати як взаємопов'язану систему руху фінансових ресурсів, викликаних управлінськими рішеннями [3]. Такий системний підхід корисний, оскільки він відображає фінансову природу всієї діяльності бізнесу, а також подає її у фінансово-економічних термінах. Практика свідчить, що жодне стратегічне або навіть і тактичне рішення менеджерів не буде виконане, якщо воно не підкріплено рухом фінансових ресурсів. Отже, від того, наскільки пов'язані між собою управлінські рішення та наявні фінансові можливості, залежать життєздатність і довготривалість бізнесу.

Будь-який бізнес можна розділити на три сфери: інвестиційну, виробничу і фінансову. В кожній сфері фінансовий менеджмент має свої специфічні основні завдання.

У сфері виробничої діяльності – це забезпечення прибуткової поточної діяльності за допомогою ефективного використання всіх наявних ресурсів.

В інвестиційній сфері вони полягають: по-перше, у формуванні достатнього обсягу фінансових ресурсів для забезпечення нормальної виробничої діяльності за найнижчою ціною; по-друге, у виборі та виконанні інвестицій на основі ґрунтовного економічного аналізу й менеджменту. І, нарешті, у фінансовій сфері головні завдання полягають: - в оптимізації розподілу отриманого прибутку; - в обережному фінансуванні бізнесу, за якого свідомо поєднується користь і ризик у використанні зовнішнього кредиту [3]. Фінансовий менеджмент має багато прийомів для розв'язання складних

проблем бізнесу. Фінансова стратегія розробляється на основі орієнтирів довгострокового розвитку підприємства й, відповідно до основних аспектів його фінансової діяльності, формується фінансова політика. Як відомо, головною метою фінансової діяльності підприємства є максимізація його ринкової вартості. Хоча для багатьох підприємств України ще довгий час головною метою буде уникнення банкрутства і великих фінансових втрат. До стратегічних цілей можна також зарахувати нарощування власного капіталу, оптимізацію структури капіталу з позицій мінімізації ризику, підвищення рівня рентабельності власного капіталу та ін. Система стратегічних цілей формує стратегічну модель розвитку підприємства [1]. Розробка і проведення фінансової політики підприємства, спираючись на фінансову стратегію, дає змогу вирішувати конкретні завдання з відповідних напрямів його фінансової діяльності.

Основою успішного управління є логічно взаємопов'язаний набір стратегій розвитку підприємства, інвестиційних цілей, цілей основної діяльності підприємства та фінансової політики, де всі ці елементи посилюють свою дію, не суперечать одне одному. Якщо підприємство має на меті впроваджувати агресивну політику розширення своєї діяльності, то це не можна пов'язувати з консервативною фінансовою політикою, в основі якої – розрахунок тільки на власні фінансові ресурси. Спрямованість на виплату великих дивідендів суперечить меті розширення власного сегмента ринку, оскільки для цього потрібно більшу частину прибутку реінвестувати в діяльність підприємства. Особливу увагу слід приділяти пошуку шляхів ефективного використання обмежених фінансових ресурсів та інвестуванню коштів у проекти, що приносять високі доходи за найменшого ризику. За наявності альтернативних можливостей необхідно проаналізувати вплив кожної з них на оцінку загальної вартості капіталу підприємства. В ринковому середовищі дуже важливо визначити співвідношення між фінансуванням бізнесу за допомогою позик і продажем цінних паперів, а також звернути увагу на впровадження оптимальної дивідендної політики.

Отже, підсумовуючи можна сказати, що фінансовий менеджмент відіграє провідну роль управління фінансовими активами підприємства. Адже правильно обрана стратегія і тактика фінансового менеджменту дозволить не лише покращити рівень підприємництва в країні, але й підвищити економіку держави.

Список використаних джерел:

1. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. Навчальний курс. - 2-е видавництво, перероб. і доп. К.: Ельга, Ніка-Центр, 2008. 723 с.
2. Ботвіна Н.О. Механізм формування й реалізації фінансової політики в умовах кризових деформацій економічного простору. *Облік і фінанси АПК*. 2011. №1. С. 140 - 145.
3. Хелферт Э. Теория финансового анализа. М.: 1996. 322 с.

УДК 631.115.11 + 339.14

Федик О.В.

*к.е.н., ст. викладач кафедри менеджменту ім. проф. Є.Храпливого
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАЛУЧЕННЯ В ОБІГ СІЛЬГОСПРОДУКЦІЇ ГОСПОДАРСТВ НАСЕЛЕННЯ

Для активізації залучення в обіг товарних ресурсів сільгосппродукції господарств населення необхідною умовою має бути використання мотиваційного механізму – комплексу інструментів і методів спонукання працівників господарства населення до ефективної праці для реалізації сукупності мотивів, спрямованих на забезпечення мети його господарювання. В контексті даного дослідження це означає використання для активізації процесів реалізації сільгосппродукції господарства населення прагнення його членів не лише до покращання свого матеріального становища за рахунок

нарощування обсягів доходів від збуту зазначеної продукції, забезпечення певного рівня добробуту чи досягнення матеріальних стандартів, зміцнення економічної безпеки даного господарства, але й до соціального схвалення трудової діяльності окремих працівників, проявленню їх індивідуальних можливостей та особистої зацікавленості в результатах збутової діяльності, становлення чи реалізації їх потенціалу (здібностей, умінь, навиків) як професіоналів у сфері товарного обігу (в тому числі завдяки отриманій професійній освіті, трудовому досвіду), зміцнення свого статусу як в даному господарстві, так і в суспільстві [1].

На наш погляд, одним із можливих варіантів реалізації можливостей даного механізму могло б стати визначення конкретного працівника та наділення його функціями управління процесами реалізації сільгосппродукції відповідного господарства населення, що дозволило б йому усвідомлювати власну роль в колективних зусиллях всіх членів сім'ї (родини) і на цій основі в межах такого сімейного (родинного) колективу обумовлювати індивідуальні зобов'язання, зміст його праці, умови, компетенції та особисту зацікавленість. Досягти таких цілей зазначений працівник господарства населення може лише за активної діяльності з налагоджування прямих контактів та стабільного спілкування з потенційними споживачами продукції, яка підлягає реалізації на відповідних сегментах тих чи інших локальних (або регіональних) ринків. Можливість безпосереднього, без проміжних посередницьких ланок, контакту з потенційними клієнтами дозволить господарству населення володіти достовірною інформацією про реальні запити громадян чи інших споживачів його сільгосппродукції щодо якісних та кількісних параметрів ринкового попиту. При цьому в контексті гарантування економічної безпеки збутової діяльності господарства населення, недоцільним є зосередження на єдиному споживачеві чи обмеженому колі навіть дуже вигідних в економічному плані потенційних покупців сільгосппродукції. Тому бажаним варіантом організації процесів реалізації продукції господарств населення вважаємо диверсифіковану

за видовим складом та багато чисельну за кількістю клієнтів сукупність партнерів збутової взаємодії.

Формування такої партнерської бази рекомендуємо здійснювати на основі стратегічної орієнтації на довгострокову перспективу, на стабільні і тривалі відносини зі споживачами, які потенційно можуть стати конкурентною перевагою даного суб'єкта господарювання на відповідному сегменті локального (чи навіть регіонального) ринку. В зв'язку з цим варто звернути увагу на особливості комерційної взаємодії з постійними споживачами, щодо яких можливі зміни в акцентах співпраці: від фінансової вигоди до забезпечення певних переваг у довгостроковій перспективі (напр. у формі лояльності споживачів). У свою чергу, завдання створення зазначеної клієнтської платформи вимагає активізації маркетингово-інформаційних механізмів, спрямованих, серед іншого, на пошук та визначення потенційних споживачів сільгосппродукції господарства населення, просування на відповідні сегменти локального (чи регіонального) ринку інформації щодо даного товаровиробника, його продукції, її споживчих переваг, можливостей та особливостей реалізації та ін. Зосередження подібних обов'язків у межах компетенцій окремого працівника господарства населення, на нашу думку, сприятиме їх здійсненню на високому (інколи – навіть професіональному) рівні ще й завдяки тому, що мотиваційні важелі сприятимуть його прагненню до оволодіння сучасними інформаційними технологіями, нарощуванню з їх допомогою кола спілкування та зниження територіальних обмежень на контакти з особами, зацікавленими у налагоджуванні взаємодії щодо постачання тих чи інших видів сільгосппродукції, застосуванню сучасних методів активних продажів та активізації збуту. При цьому особливістю трудової діяльності даного працівника має, на нашу думку, бути активне спілкування з громадою, представниками фахового середовища, участь у різноманітних громадянських і професійних об'єднаннях, що потенційно може сприяти формуванню передумов для налагоджування ділових контактів і укладання комерційних

угод даного господарства населення з потенційними покупцями сільгосппродукції.

Список використаних джерел:

1. Макаренко П. М. Сільські домогосподарства: доходи і трудова мотивація / П. М. Макаренко, Ю. П. Макаренко // Наук. пр. Полтавської державної аграрної академії. – 2013. – Вип. 7. – Т. 2. – С. 3-11. – (Сер. Економічні науки).

СЕКЦІЯ № 2

ІННОВАЦІЙНИЙ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ТА ІНФОРМАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В СИСТЕМІ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

УДК 658.152

Більський І.Б.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту

ім. проф. Є.Храпливого

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В СОКАЛЬСЬКОМУ РАЙОНІ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Інвестиційна політика в кожному регіоні України має свої особливості, які обумовлені такими факторами: економічною і соціальною політикою, яка проводиться в регіоні; величиною наявного виробничого потенціалу; геополітичним розташуванням; природно-кліматичними умовами; привабливістю регіону для іноземних інвестицій та ін.

Під регіональною інвестиційною політикою розуміють систему заходів, здійснюваних на рівні регіону, які сприяють мобілізації інвестиційних ресурсів

і визначенню напрямів їх найбільш ефективного і раціонального використання в інтересах населення регіону і окремих інвесторів. Вона повинна бути спрямована на підйом економіки і підвищення ефективності промислового виробництва в регіоні, забезпечення самофінансування і позитивних передумов розвитку регіону в майбутньому [1].

Необхідною умовою розвитку аграрного виробництва є науково-технологічне вдосконалення виробництва на основі інновацій. Якщо говорити про ефективність науково-технічної діяльності як у регіонах, так і в Україні в цілому, то вона постійно знижується через застарілість матеріально-технічної бази наукових досліджень і відсутність коштів на її оновлення, незадовільну структуру науково-дослідних, дослідно-конструкторських і впроваджувальних робіт, не раціональне співвідношення чисельності наукових працівників і допоміжного персоналу, вкрай незадовільне інформаційне забезпечення, відсутність ринку науково-технічної продукції і попиту на неї, низьку інноваційну спроможність виробництва [2].

На вирішення цих проблем повинна бути, в першу чергу, спрямована державна науково-технічна й інноваційна політика та запроваджено в державі ефективні механізми її реалізації.

Сокальський район являється привабливим регіоном для залучення інвестицій за рахунок:

- Близькості до кордону;
- Розташуванням залізничних шляхів;
- Сприятливого клімату та родючих земель;
- Наявністю річки Західний Буг;
- Великого аграрного потенціалу району.

До основних завдань управління інвестиційною діяльністю в Сокальському районі відносять наступні: створення інфраструктури інвестиційного ринку; визначення пріоритетних напрямів вкладення інвестицій; створення умов для залучення позабюджетних джерел фінансування інвестицій,

в тому числі вільних коштів населення, іноземних інвестицій та інвестицій з інших регіонів країни [3].

Пріоритетним напрямком інвестування виробництва, насамперед іноземних капіталів, залишаються об'єкти незавершеного будівництва. Цей унікальний сегмент економіки поглинає левову частку ресурсів, необхідних для нарощування внутрішнього та зовнішнього потенціалу регіону. Тому проведення повної інвентаризації таких об'єктів, оцінка рівня їх будівельної готовності, можливостей перепрофілювання з урахуванням нинішніх пріоритетів економіки є стратегічним завданням сьогодення [4].

Необхідною умовою розвитку аграрного виробництва є його науково-технологічне вдосконалення на основі інновацій. Якщо говорити про ефективність науково-технічної діяльності як у регіонах, так і в Україні в цілому, то вона постійно знижується через застарілість матеріально-технічної бази наукових досліджень і відсутність коштів на її оновлення. На вирішення цієї проблеми повинна бути, в першу чергу, спрямована державна науково-технічна й інноваційна політика та запроваджено в державі ефективні механізми її реалізації.

Завданням місцевої влади є покращення параметрів регіонального середовища для розвитку економіки територій.

Першочерговим при цьому є визначення пріоритетних галузей в цілому, підприємств і виробництв всіх форм власності, орієнтованих на випуск експортоздатної та імпортоздатної продукції. Крім того, з метою ефективної реалізації об'єктів незавершеного будівництва важливим є створення спеціальних бірж та комерційного банку для фінансування подібних об'єктів, акціонерами якого могли б стати й закордонні фірми.

У теперішній час в умовах певної обмеженості джерел бюджетного фінансування, з одного боку, і значної потреби аграрних підприємств у коштах для фінансування інвестиційних програм і проектів з іншого, на комерційні банки покладаються особливі надії і висуваються особливі вимоги по підтримці інвестиційних проектів.

Стимулювати інвестиційну діяльність банків повинна держава через створення гнучкої системи оподаткування доходів, отриманих від реалізації інвестиційних вкладень в економіку держави. Мова в першу чергу іде про створення пільгової системи оподаткування, яка буде застосовуватися до банків, що здійснюють інвестування в реальний сектор економіки і своїми вкладеннями сприяють його розвитку.

Поліпшення інвестиційного клімату Сокальського району та в Україні, значною мірою зумовлене створенням надійної системи страхування від ризиків прямих іноземних інвестицій, які сьогодні іноді важко спрогнозувати. З цією метою необхідно остаточно в законодавчому порядку врегулювати питання страхування ризиків у період проведення інвестиційної діяльності, створити Фонд державних гарантій на основі державної системи,

Основними галузями в Сокальському районі, які потребують вливання ризикового капіталу, є передусім агропромисловий комплекс, енергетика, транспорт, зв'язок.

Необхідний цей капітал і для впровадження науково-технічних розробок українських учених і конструкторів. Активізації залучення іноземних інвестицій в Україну сприятиме подальша дерегуляція економіки — встановлення прозорої системи взаємовідносин із міністерствами, іншими органами центральної та місцевої влади

Створення й удосконалення законодавчої бази, яка б забезпечила нормальні, стабільні умови для іноземних інвесторів, доцільно проводити, по-перше, шляхом внесення в Закон України "Про режим іноземного інвестування" таких доповнень, що передбачатимуть: визнання іноземною інвестицією придбання нерезидентами цінних паперів, у тому числі облігацій внутрішньої державної позики; звільнення від державного мита іноземних інвестицій у вигляді устаткування, заощадження, що відносяться до статутного фонду підприємств з іноземними інвестиціями.

Список використаних джерел:

1. Вітков М.С. Розвиток інвестиційної політики в сільському господарстві України /М.С. Вітков // Економіка АПК. – 2005. – №11. – С.53–57.
2. Більський І.Б. Використання елементів контролінгу в інвестиційному процесі. *Вісник ЛНАУ*. 2017. С. 25-29.
3. Шосталь С. О. Активізація інвестиційного процесу в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання / С.О. Шосталь // Статистика України. – 2008. – №3. – С.119–123.
4. Фактори, що впливають на іноземні інвестиції / Т. Антонечко, Д. Пруненко, О. Уткін, О. Жилякова // Фінанси України. — 2002. — № 10. — С. 35—40.

УДК 332:658

Галанець В.В.

к.держ.упр., доцент,

доцент кафедри адміністративного та фінансового менеджменту

НУ "Львівська політехніка", м.Львів

Дзюрах Ю.М.

здобувач, НУ "Львівська політехніка", м.Львів

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

В умовах ринкової економіки діяльність сільськогосподарських підприємств залежить від ефективності їх інвестиційної діяльності. Інвестиції є ключовим елементом ринкової економіки, що дозволяє господарюючим суб'єктам нарощувати виробничі потужності та обсяги виробництва. Проте, на даний час обсяги інвестицій недостатні, структура – нераціональна і спотворена ціновим диспаритетом, а віддача обмежена різними чинниками організаційного, економічного та інституційного характеру.

Підтримка держави в інвестиційних процесах дуже обмежена і має ситуаційний характер, рішення щодо обсягів, джерел залучення інвестицій та їх використання приймається на рівні підприємств і зумовлює потребу в ефективному менеджменті. Значний внесок у дослідження значення та ролі інвестицій в умовах ринкової економіки зроблено класиками економічної теорії та менеджменту: П. Друкером, Дж.Кейнсом, М. Кондратьєвою, М. Портером, М. Туган-Барановським, А. Смітом, П. Самуельсоном та ін.

У сільськогосподарському виробництві інвестиції спрямовуються на заміну застарілої і зношеної техніки та обладнання сучасними, впровадження нових технологій обробітку ґрунту, розширення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, розробку нових видів (сортів) продукції, меліорацію земель. Пріоритетним є реальне інвестування, яке тісно пов'язане з поняттям капітальних вкладень. Основними напрямками використання капітальних інвестицій у сільськогосподарському виробництві є: будівництво і реконструкція об'єктів виробничого призначення; купівля обладнання та інвентарю, що необхідні для виробництва; придбання тракторів, комбайнів, транспортних засобів, сільськогосподарських машин та іншої техніки; формування основного стада продуктивної і робочої худоби; закладка садів, виноградників та інших багатолітніх насаджень; заходи щодо збереження та поліпшення родючості й екологічного стану земель, їх меліорації; розробку нових технологій обробітку землі; розширення існуючих і розвиток нових виробництв та ін.

Центральні та місцеві органи влади мають бути зацікавлені в тому, щоб забезпечити землекористувачів сучасними засобами виробництва та матеріалами промислового походження, адже технічне забезпечення товаровиробників сільськогосподарської продукції є основою для ефективної праці.

Через специфічні особливості сільськогосподарське виробництво потребує авансування коштів на триваліший період порівняно з іншими

галузями економіки. Це зумовлює його приналежність до кредитомісткої, непривабливої та високоризикованої галузі [1].

Ключовими аспектами інвестуванням в сільське господарство є: надання сільськогосподарським угіддям статусу повноцінної застави, що дозволить значно збільшити інвестиційний потенціал агроформувань; визначення вартості сільськогосподарських угідь, що прямо впливає на вартість застави і, відповідно, потенційний обсяг залучених інвестиційних ресурсів; визначення умов надання кредиту та його повернення, а також наслідків, що настають у випадку неповернення кредиту.

Важливе значення для сільського господарства має інвестиційне кредитування, що передбачає примноження вартості грошових коштів за рахунок їх використання у виробничо-фінансових операціях. Найбільш поширеними у галузі напрямками інвестування в сучасних умовах є оновлення та заміна фізично та морально застарілих і зношених технічних засобів, запровадження новітніх агротехнологій, розширення асортиментної політики підприємств, ґрунтозахисні та ґрунтовідновлювані роботи, формування та нарощення потужностей по зберіганню та переробці сільськогосподарської продукції.

Формування інвестиційного потенціалу полягає у створенні додаткових інвестиційних можливостей, що можуть бути реалізовані шляхом мобілізації внутрішніх або залучення зовнішніх ресурсів. У реальних економічних умовах інвестиційні можливості не можуть бути реалізовані миттєво через об'єктивні причини та мають властивість накопичуватись, формуючи інвестиційний потенціал.

Сільське господарство є досить особливою галуззю, що включає велику кількість обмежень та конфліктів, які можуть перешкоджати оптимізації виробничо-господарської діяльності підприємств. Проте, не зважаючи на це, сільське господарство України становить значний інтерес для інвесторів. За словами експертів, воно має цілий ряд своїх переваг: земля, відносно розвинена інфраструктура, відносно кваліфікована робоча сила, при повній відсутності

нормальних технологій. Тому, навіть невеликі інвестиції можуть давати значну віддачу, особливо зважаючи на невикористаний потенціал, та низької продуктивності праці. Проте, варто відмітити, що саме сільське господарство для інвесторів складає інтерес лише у сукупності із виробництвом кінцевих продуктів харчування. За таких умов відбувається накопичення валової доданої вартості, яка не розпорошується між галузями економіки, а залишається у сільськогосподарських товаровиробників.

Список використаних джерел:

1. Квасницька Р.С., Гладій С.П. Інвестиційні процес и в Україні в умовах фінансової кризи / Квасницька Р.С., Гладій С.П. // Вісник Львівського національного аграрного університету, 2010 - № 16 (2). - С. 23-28.

2. Закон України "Про земельний кадастр" // Відомості Верховної Ради України від 24.02.2012 — 2012 р., № 8, стор. 348, стаття 61.

УДК 330.341.1:338.436

Зеліско Н.Б.

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

МЕТОДОЛОГІЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ СТРУКТУРИ ТА ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Економічні реалії сучасності формують стратегічні завдання розвитку аграрного сектора національної економіки – досягнення високого рівня конкурентоспроможності та забезпечення продовольчої безпеки. Зазначене зумовлює актуальність дослідження та є підґрунтям для пошуку шляхів

розвитку інноваційного потенціалу аграрного сектора завдяки використанню новітніх технологій, інноваційних рішень.

Актуальні аспекти інноваційного розвитку національної економіки розглядають іноземні та українські дослідники, зокрема: Р.Акофф, Й. Шумпетер, Н. Гражевська, С.Тивончук, О.Шубравська, О. Прокопенко та інші науковці, які обґрунтовують шляхи і методи вдосконалення складових інноваційного потенціалу.

Думки вчених спільні в тому, що інноваційний потенціал виражається сукупністю чинників, які формують передумови процесу інноваційного розвитку[2, 3].

Підвищення інноваційної активності аграрного сектора необхідне для забезпечення конкурентоспроможності на міжнародних ринках, забезпечення потреб українського інноваційного ринку, а дотримання умов продовольчої безпеки країною неможливе без вдосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку [1].

Інноваційний потенціал аграрного сектора виражається сукупністю можливостей його інституціональних структур до генерування, сприйняття та упровадження інноваційних процесів/продуктів для активізації технічного, організаційного покращання діяльності та з метою забезпечення конкурентоспроможності аграрного сектора і досягнення стратегічних цілей його сталого розвитку [5]. Розвиток інноваційного потенціалу аграрного сектора є процесом формування певної сукупності ресурсів, які входять до матеріально-технічної, кадрової, фінансово- економічної, маркетингової, інформаційної, екологічної складових.

Протягом 2012–2016 рр. частка основних складових аграрного сектора економіки України в середньому була розподілена таким чином: сільське господарство – 41%, переробна промисловість – 23%, харчова промисловість – 36%, що підтверджує актуальність проведення дослідження саме сільського господарства, як такого, що забезпечує 9,2% валової доданої вартості України [4].

Державне регулювання інноваційної діяльності неможливе без оцінки потенціалу інноваційного розвитку агросектора та чітких умов комерціалізації науково-технічної продукції.

Аналіз обсягів державних фактичних капітальних інвестицій в аграрний сектор України засвідчив неефективну бюджетну підтримку інноваційного розвитку, низькі показники реалізації інноваційної продукції; нерівномірність розподілу обсягу фінансування наукової та науково-технічної діяльності, тенденції зниження видатків за всіма статтями бюджету [3].

Таблиця 1

**Обсяг капітальних інвестицій за кодом КВЕД «А»:
сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство у
2012-2016 рр.**

Показники	2012		2013		2014		2015		2016	
	Тис. грн	У % від загального обсягу	Тис. грн	У % від загального обсягу	Тис. грн	У % від загального обсягу	Тис. грн	У % від загального обсягу	Тис. грн	У % від загального обсягу
Всього освоєно (використано) капітальних інвестицій	19362958	6,6	19058965	7,1	18795620	8,6	30154695	11,0	50484002	14,1
Довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва	63433	3,3	46516	1,9	61083	3,0	47013	1,7	25298	0,8
у т.ч. за рахунок коштів державного бюджету	77250	0,4	64846	0,3	8281	0,1	11683	0,0	5307	0,0

Джерело: [1]

Аналіз динаміки капітальних інвестицій (табл.1) засвідчив динамічний розвиток аграрного сектора. Необхідність зростання обсягу інвестицій

протягом 2015–2016 рр. можна пояснити низкою факторів: критичний знос основних засобів сільськогосподарських підприємств, нестабільна економічна та політична ситуація в країні, високий рівень інфляції тощо.

Результати проведеного дослідження дали змогу встановити, що інноваційний розвиток аграрного сектора як однієї з пріоритетних галузей економіки України є необхідною умовою забезпечення сталого розвитку та продовольчої безпеки [6].

Провідна роль серед складових механізму державного регулювання інноваційної діяльності належить непрямим методам (податкові пільги, інноваційний податковий кредит, державні гарантії тощо).

Також важливу роль у комплексній оцінці розвитку інноваційного потенціалу відіграє врахування індикаторів сталого розвитку кожної складової.

Список використаних джерел:

1. Богдан О. Напрямки вдосконалення організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку агропромислового сектора економіки України. *Європейські студії в університетах України*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 22 квітня 2016 р.). Київ, 2016. С.11-12.
2. Модернізація фінансової системи України в процесі євроінтеграції: у 2 т.: монографія / за ред. О. В. Шлапака, Т. І. Єфименко. Київ: ДННУ «Акад. фін. управління», 2014. Т.2. с.7-27.
3. Тивончук, С. О. Організаційно-економічний механізм активізації інноваційного розвитку агропродовольчого комплексу України в ринкових умовах (концептуальні та методичні положення) [Текст] / С. О. Тивончук, Я. О. Тивончук // Економіка АПК. – 2013. – № 7. – С. 98–105.
4. Шубравська О. В. Розвиток сільського господарства України в умовах дії інноваційних чинників / О. В. Шубравська, К. О. Прокопенко // Економіка та прогнозування. – 2013. – № 2. – С.118–129.
5. Bogdan O. Agrarian-Industrial reform in Ukraine: reality and prospects.

Economics, management, law: problems and prospects: collection of scientific articles. Agenda Publishing house, Coventry, United Kingdom. 2015. №.1. P. 57–60

6. Zatonatska T., Investment Attractiveness of the Ukrainian Agricultural Sector Regional Innovations. Zatonatska T., Bogdan O. 2014. № 2. P. 20–31.

УДК 336.761.3

Колодій А.В.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

ВИКОРИСТАННЯ ПРЯМОГО ЛІСТИНГУ ЯК АЛЬТЕРНАТИВИ ІРО

Традиційна фінансова екосистема за останні роки зазнала певних змін, оскільки все більше компаній тепер воліє перебувати у приватному секторі якомога довше і не розглядає первинне публічне розміщення (ІРО) в якості необхідної або бажаної події. Стали доступними багато нових джерел капіталу, і особливо це спостерігається у випадку з швидко зростаючими технологічними компаніями. До таких джерел можна віднести інституційних інвесторів: суверенні інвестиційні фонди, хедж-фонди, фонди прямого інвестування і т.д.

В результаті, навіть приватні компанії сьогодні отримали можливість називатися "єдинорогами" маючи вартість понад 1 мільярд доларів. Більшість таких "єдинорогів" – це дуже відомі серед споживачів бренди. І багато хто з них вельми скептично налаштовані, щодо переваг виходу на біржу, вважаючи регулятивні вимоги до звітності занадто обтяжливими, і міркуючи, що навіть якщо вони зосередяться на короткострокових результатах, це не повинно сильно вплинути на їх бізнес-стратегії. Замість ІРО такі компанії вважають за краще розширюватися за рахунок злиття і поглинань (M&A, mergers and acquisitions). І навіть якщо хтось вибирає первинне публічне розміщення, їх

мотивація в даному випадку все одно буде відрізнятися від традиційної, яка переважала всі попередні роки. Якщо раніше компанії виходили на біржу, щоб залучити капітал, то тепер, коли приватного капіталу в надлишку (до того ж на вигідних умовах), більшість "новачків" на біржі сьогодні спочатку має набагато більш високу вартість, і вони набагато більш "зрілі". Таким чином, якщо мотивації для IPO більше немає, можливо, з часом набуде популярності альтернативний підхід, який вже привертає чимало уваги. Йдеться про прямий лістинг – "direct listing".

У США місцеві та іноземні компанії можуть за вибором зареєструвати свої цінні папери, керуючись Секцією 12 Закону про фондові біржі 1934 р., яка дозволяє лістинг без одночасної емісії цінних паперів. Зробити це можна, подавши звернення і отримавши схвалення Комісії з цінних паперів і бірж відповідно до форми 10 для американських компаній або аналогічної форми 20-F – для іноземних. Втім, департамент корпоративних фінансів SEC (The United States Securities and Exchange Commission) недавно вніс зміни у своїй політиці і тепер дозволяє іноземним компаніям використовувати для цієї мети або форму 10 або 20-F на вибір. Подача заяви на реєстрацію повинна проводитися не менше, ніж за 15 днів до передбачуваної дати введення в дію. Даний процес відображає якісно новий підхід, який швидко зростаючі компанії можуть вибрати як альтернативу початковому публічному розміщенню. Зрештою, реєстрація за двома вищеназваним формам, все одно передбачатиме від компанії подання звітності в розгорнутому вигляді, порівнянної з тією, яка потрібна була б у разі подачі заявки на IPO.

Представники SEC також вважають процеси досить схожими. Так само як і з початковим публічним розміщенням, компанія зобов'язана звернутися за дозволом на розміщення на національній біржі, і якщо правила біржі дозволяють прямий лістинг, після отримання схвалення Комісії її акції тут же почнуть публічний обіг на ній. За останні декілька років багато невеликих компаній, що займаються переважно науковими розробками, випробували на собі прямий лістинг як альтернативу "негостинному" щодо IPO процесу.

Безпосередньо ж залучення капіталу здійснювався ними пізніше через механізм приватних інвестицій в публічному акціонерному капіталі – private investment in public equity (PIPE). Їх діючі акціонери також отримали в якості бонусу додаткову ліквідність, перепродуючи свої акції після прямого лістингу.

Однак, насправді, в основному свої основні цілі їм реалізувати так і не вдалося – якраз з тієї причини, що ці компанії були дуже невеликими і ще зовсім молодими. Більш високі результати їм-то якраз вдалося б досягти з допомогою традиційного IPO, адже в рамках нього андеррайтери "представляють" компанію інституційним інвесторам. В рамках процесу IPO компанія і її андеррайтери переосмислюють презентацію бізнесу і його стратегій і проводять обговорення по суті. Прийом заявок у потенційних інвесторів призводить в кінцевому підсумку до визначення ціни на акції компанії, і це дуже важливо в плані забезпечення прозорості. Підтримка котирувань на організованому ринку і дослідження ринку сприяє ліквідності цінних паперів.

Багато компаній, які в минулому замість цього вибрали прямий лістинг, швидко усвідомили, що у них, з одного боку, повний спектр обов'язків перед SEC в плані звітності, а з іншого мали б виявитися переваги, яких тепер немає: акції торгуються мляво, доступ до інституціональних інвесторів обмежений, так само як і здатність до залучення капіталу після виходу на біржу.

Таким чином, цим компаніям, в принципі, і не потрібно виходити на біржі, якщо мова йде лише про фінансування: вони можуть ще раз звернутися до приватних джерел. Проте, серед їх приватних акціонерів може бути чимало тих, кому хотілося б, щоб акції на організованому ринку все-таки торгувалися. З точки зору самої компанії мати лістинг означає мати "валюту" для M&A. Якщо розширення через придбання розглядається в якості одного з варіантів, лістинг на біржі сприяє прийняттю рішення в цьому напрямку.

Беручи до уваги всі ці факти, прямий лістинг можна назвати, мабуть, найефективнішим способом реалізації цілей компаній, але для цього вже потрібно бути відомою, розвиненою компанією з існуючою різноманітною базою інвесторів. Досить скоро накопичиться достатньо реальних даних для

того, щоб зробити висновок, наскільки ефективним виявився механізм прямого лістингу для розвинених компаній в умовах зміненої фінансової "екосистеми". Натомість, невеликим зростаючим компаніям, швидше за все, доведеться поки що і надалі використовувати IPO.

Список використаних джерел:

1. Pinedo A. Direct Listings: An Alternative to IPOs? URL: <http://ww2.cfo.com/capital-markets/2018/02/direct-listings-alternative-ipos/> (дата звернення: 12.05.2018).

УДК 536.5:536.5.081

Мідик А.-В.В.

*аспірант, Інститут комп'ютерних технологій та автоматики
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів*

МОНІТОРИНГ КІБЕРФІЗИЧНИХ СИСТЕМ ВИРОБНИЦТВА ТА ЇХ СКЛАДОВИХ

Процес виробництва на сьогодні знаходиться на порозі революційних змін. Виробничі процеси стають значно ефективнішими за рахунок використання кіберфізичних систем (КФС). Кіберфізичні системи забезпечують економію виробничих витрат, підвищення якості продукції та її безперервний контроль. Кіберфізичні системи - це інтелектуальні системи, які включають інженерно взаємодіючі мережі фізичних та обчислювальних компонентів, це взаємозв'язані, інтегровані системи. Вони дозволяють досягти технічного прогресу в інтелектуальному виробництві, в управлінні потоком трафіку, захисті, внутрішній безпеці, постачанні та використанні енергії, тобто вони забезпечують нові функціональні можливості для поліпшення якості життя і тому мають величезний вплив на світову економіку. Проте водночас

використання кіберфізичних систем призводить до ускладнення виробничих процесів. Тому актуальним завданням є аналіз існуючих кіберфізичних систем, можливості їх використання у виробничих процесах.

Метою даного дослідження є аналіз областей застосування кіберфізичних систем, їх метрологічного та програмного забезпечення.

Суть роботи кіберфізичних систем полягає в тому, що використовуючи дані сенсорів, які швидко та точно сигналізують про зміну параметрів середовища, спеціальні алгоритми приводять в дію автоматику вищого рівня для виконання адекватних дій. Таким чином КФС включає в себе відстеження, обчислення та активацію. Вони об'єднують традиційні інформаційні технології від проходження даних з датчиків до обробки даних в обчисленні, а також традиційні операційні технології для контролю та управління. Особливістю КФС є поєднання інформаційних та операційних технологій на фоні обмеження часу[1].

Одним з прикладів використання КФС є розумне виробництво. Розумне виробництво (Smart Manufacturing) включає в себе смарт-машини, які відрізняються від сучасних машин багатofункціональністю, малими розмірами, адаптивною здатністю до потреб користувачів, що реалізується шляхом збору необхідної функціональності на одній машині. Отримавши інформацію про змінені вимоги, КФС сама може внести корективи в технологічний процес. Одним з прикладів виробництва є масове виробництво металу з використанням точних вимірювальних приладів - балансів. Для їх нормального функціонування слід забезпечити калібрування, виконуване in-situ. Завдяки технології "людина-в-петлі" проводиться дистанційна акредитація точних балансів, що призводить до їхньої продуктивності в деяких операційних діапазонах до значень робочих стандартів. У КФС розумного виробництва застосовують програмну оболонку Linux.

Сучасні технології дозволяють створювати інтелектуальні будівлі або будівлі з мінімальним чи нульовим споживанням. Проте вони потребують постійного моніторингу, тому повинні бути підключені до мереж

інтелектуальних датчиків і належним чином контролюватися засобами КФС, щоб найбільш доцільно користуватися зовнішніми ресурсами та службами. Поєднуючи дані з різних джерел, можна досягти оптимальних умов роботи. Основною вимогою до таких об'єктів є досягнення нульового споживання енергії. Це досягається завдяки детальному вивченню теплових умов за допомогою інтелектуальних датчиків температури локальної мережі та забезпечує адекватну ізоляцію при безперервному багатоточковому контролі температури. Значна увага приділяється попередній оцінці теплових умов на етапі будівництва, усунення мостів холоду тощо. Для цього використовуються такі методи і засоби контролю тепла: методи інфрачервоної діагностики тепловізорів, метод квазідискретного вивчення температурного режиму обмежувальних площин, моніторинг температур за часом за допомогою склеєних до внутрішньої та зовнішньої поверхні перетину стінок чіпів з вбудованими датчиками температури тощо. Таким чином, стає можливим виявлення та усунення мостів холоду, вивчення ролі енергетичних відбивних покриттів з невідомим коефіцієнтом чорноти і керування в кінцевому рахунку роботою енергетичних підсистем для постачання, опалення та вентиляції. У таких системах застосовують програмне забезпечення StructureWare Building Operation.

Надзвичайно важливим є подальший розвиток науково-дослідних робіт щодо оцінки точності в галузі метрології, зокрема, одночасне вимірювання багатоваріантних значень за допомогою багатопараметричних інтелектуальних вимірювальних приладів. Вони можуть розглядатися як гнучкі інструменти та обладнання, щоб швидко модернізувати існуючі процедури. Отже, вибравши правильне рішення для вимірювальних технологій, програмного забезпечення, ми можемо ефективно постачати необхідні дані виробництву. Незалежно від організації роботи апаратно-програмних компонентів, безперервна та надійна робота кібер-фізичних систем повинна базуватися на коректній організації вхідних потоків інформації, що базуються на достовірній роботі підсистем, в тому числі, температурного контролю.

Список використаних джерел:

1. Platzer. Carnegie Mellon University. Logical Foundations of Cyber-Physical Systems. URL: <http://symbolaris.com/logic/lfcps.html>

УДК 331.1

Пархуць М.Р.

*ст. викладач кафедри менеджменту ім. проф. Є.Храпливого
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

МАРКЕТПЛЕЙС ЯК ІННОВАЦІЙНЕ РІШЕННЯ ДЛЯ АГРАРІЇВ

Чітко вибудована і налагоджена схема торгівлі - ознака хорошої взаємодії керівництва компанії і безпосередніх виконавців завдань. Але процес просування продукції, робіт і послуг в умовах сучасного ринкового середовища є складним і багатогранним явищем, на результати якого впливають найрізноманітніші фактори.

Ще зовсім недавно вислів "реклама - двигун торгівлі" мала чи не визначальне значення для продавців товарів і послуг. Але, сучасні покупці надто переобтяжені нав'язливою рекламою, потужними маркетинговими кампаніями та агресивним просуванням. Вони бажають самостійно приймати рішення про покупку, а джерелом інформації про неї слугують відгуки на спеціалізованих форумах та порівняння цін і споживацьких характеристик у різних магазинах. Ці споживацькі уподобання і спричинили появу нових креативних торгових майданчиків - маркетплейсів.

Маркетплейс — це майданчик, на якому покупець може порівнювати і купувати товари відразу від декількох продавців. Маркетплейс виступає посередником між споживачем і тим, хто пропонує свої продукти або послуги. На такому майданчику, як правило, не продаються товари тільки одного типу,

наприклад, виключно побутова техніка. Ідея маркетплейсу отримала новий виток розвитку в 2000-х після виходу книги Кріса Андерсона *The Long Tail: Why the Future of Business is Selling Less of More*. У книзі підтверджувалося, що запорукою збільшення продажів, в першу чергу, є широкий асортимент. Тобто, чим більше товарів різних категорій буде запропоновано магазином, тим вище шанс, що покупець щось купить.

Найбільш відомі приклади глобальних маркетплейсів: Amazon і Alibaba Group. На платформі Alibaba.com проводяться сотні тисяч операцій на місяць, а у ритейлера Amazon бізнес-модель маркетплейса забезпечує 52% асортименту, 46% виручки і 90% маржі всієї компанії [1].

Серед успішних українських маркетплейсів можна відзначити Prom.ua. Головна мета, яку поставила перед собою його команда, - зробити Prom ближче до українського покупця. За 9 років проект еволюціонував від промислового порталу до масштабного маркетплейса, на якому можна знайти все. У 2016 році українці купили товарів на суму близько 10 млн грн, при цьому вони часто не знали, що користуються саме Prom.ua. Маркетплейс для них виступав сполучною ланкою між пошукачем і товаром. Тут можна легко і швидко купити 90 млн. товарів і послуг від більш 44 тисяч продавців України, в тому числі широко представлена сільськогосподарська продукція [2].

Безпосередно для аграріїв розпочав свою роботу маркетплейс «АгроЯрд». Маркетплейс від «АгроЯрд» передбачає два формати співпраці з виробниками:

1. Абонплата за створення власного магазину.
2. Субдистрибуція безпосередньо через майданчик. В такому разі, менеджери компанії будуть самостійно просувати вашу продукцію по різних регіонах.

Співпраця з цим порталом відкриває ряд нових можливостей:

1. Підвищення власної пізнаваності. Розміщення товарів в інтернет магазині маркетплейсу дозволить вам підкорити вершини пошукових систем.

2. Можливість створення сайту-візитівки, де ви вкажете найцікавішу інформацію про себе та свою діяльність. Якщо власний ресурс компанії вже існує, в нашому каталозі можна дати пряме посилання на нього.

3. Про вас дізнається більше користувачів, а потенціальна цільова аудиторія зростає [3].

З впевненістю можна стверджувати, що в майбутньому популярність маркетплейсів тільки зростатиме. Співпраця з ними дає ряд переваг: вони вміщують величезну кількість товарів, пропонують вигідні умови купівлі-продажу та гарантують продукцію високої якості при оптимальних цінах. Тому робота таких електронних площадок приносить вигоду як потенційним покупцям, так і продавцям.

Список використаних джерел:

1. Як працюють і на чому заробляють маркетплейси [Електронний ресурс]. URL: <https://rau.ua/uk/novyni/hto-takoe-marketplejsy/> (дата звернення: 20.05.2018).

2. Prom.ua: Будущее за маркетплейсом [Електронний ресурс]. URL: <https://evo.business/prom-ua-budushhee-za-marketplejsom/> (дата звернення: 20.05.2018).

3. Маркетплейс від «АгроЯрд» - зовсім скоро! [Електронний ресурс]. URL: <https://agroyard.ua/news/marketpleis-ot-agroiard-sovsem-skoro> (дата звернення: 20.05.2018).

УДК: 388.43:620.95

Черевко Д. Г.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є.Храпливого

Львівський національний аграрний університет, м. Львів

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ЕНЕРГЕТИКИ В СФЕРІ ЕНЕРГОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В АПК

Сприятливі умови для розвитку сонячної енергетики, в сукупності створює широке поле для наукових досліджень у напрямі пошуку і обґрунтування дальшого удосконалення державної енергетичної політики щодо підтримки процесу розвитку альтернативної енергетики.

На сьогодні існує необхідність проведення наукових досліджень у напрямі визначення оптимальних параметрів розвитку альтернативної енергетики із дотриманням екологічних вимог при виробництві енергії, що створює широке поле для наукового пошуку у цьому напрямі [2].

Надзвичайно важливим напрямом диверсифікації джерел енергетичних ресурсів є розвиток альтернативної енергетики шляхом одержання потрібної енергії в результаті конверсії енергії сонця, яка може бути ефективно використана у сільському господарстві та й у АПК в цілому.

Зростання ролі сонячної енергетики і створення можливостей для її використання у АПК, в найбільшій мірі потребує через обмеженість у коштах для придбання вже сьогодні традиційних ресурсів на енергетичні потреби і в силу особливостей застосування сонячної енергії, яке значною мірою відповідає потребам і умовам аграрного виробництва.

Окрім того, інтегрована геліосистема має ще такі додаткові переваги, як забезпечення всесезонної та цілодобової подачі гарячої води, збереження режиму роботи основного обладнання, тобто встановлення сонячних колекторів не потребує ніяких інфраструктурних перебудов на господарському об'єкті, а окупність системи сонячного енергопостачання здійснюється протягом трьох років[4].

На величину оптимального рівня заміщення традиційної енергії сонячною у аграрних підприємствах у значній мірі впливає їх виробничий напрямок та рівень їх спеціалізації. Проведені розрахунки на матеріалах окремих аграрних підприємств показали, що наразі оптимальним рівнем

заміщення «сонячною» енергією традиційної на тваринницьких фермах сільськогосподарських підприємств є 100%.

У агропромисловому виробництві пріоритетними напрямками застосування сонячної енергії є: забезпечення гарячою водою від сонячних установок тваринницьких ферм і пасовищ – саме тут є можливість найбільшої економії паливно-енергетичних ресурсів, оскільки гаряча вода – невід’ємний атрибут тваринницької, особливо - молочнотоварної ферми; забезпечення гарячою водою від сонячних установок переробних підприємств; використання сонячної енергії у рільництві, тепличному вирощуванні овочів і у процесах їхньої переробки та сушіння; забезпечення комунально-побутових потреб населення[1].

Лідером у сонячній енергетиці на сьогодні є Німеччина, що є наслідком виваженої і потужної державної підтримки цього напрямку енергетики в країні, яка проявляється у багатьох чинниках, зокрема у впровадженні так званих «зелених тарифів» на «сонячну» енергію.

Позитивні сторони застосування сонячної енергетики в сільськогосподарських підприємствах :

- Екологічність (нульовий баланс двоокису вуглецю)
- Відновлюваність
- Можливість використання невід’ємних ресурсів
- Децентралізація виробництва енергії
- Сприяння диверсифікації підприємництва
- Створення нових місць праці
- Економічна активізація сільських регіонів
- Одноразовість інвестицій
- Простота в обслуговуванні
- Подільність і можливість акумуляції
- Можливість використання сонячної енергії в промислових масштабах

через її перетворення у хімічну енергію

Застосування сонячної енергії у забезпеченні енергетичних потреб України має необхідні передумови, які формують відповідні перспективи розвитку сонячної енергії. Сонячна енергія може використовуватись у господарських процесах, у тому числі і в сільських територіях, як безпосередньо для нагрівання, так і перетворення її в електричну.

Заміщення традиційної енергії «сонячною» у підприємствах АК має економічний і екологічний зміст до певної межі, оскільки не прогнозованість регулярності надходження енергії Сонця і неспівпадіння її надходження з потребою у технологічних процесах, що може призвести до значних економічних втрат внаслідок порушення технології виробництва та як наслідок втрати продукції.

В енергетичній системі підприємства передбачено використання таких видів енергії як теплова, електрична та енергія технологічного холоду. У продукуванні теплової енергії як основне джерело найбільш доцільно використовувати сонячну енергію з застосуванням сонячних теплових колекторів, і як резервне джерело – електричні нагрівачі[3].

Перспективи забезпечення виробничих потреб українських сільгоспвиробників за рахунок енергії сонця є очевидними. Вже сьогодні можна розглядати наступні напрямки використання цього альтернативного джерела енергії в сільському господарстві: вирощування парникової продукції, опалення тваринницьких ферм, нагрівання води в житлових будинках, фермах, майстернях, розведення риби, сушіння продукції плодово-овочевих та зернових культур.

Список використаних джерел

1. Боярчук В.М. Підвищення електричної продуктивності сонячної електричної панелі /В.М.Боярчук, В.П.Гальчак, В.М. Сиротюк та ін. // Вісник Львівського національного аграрного університету. Агроінженерні дослідження. – 2008. - №12, т.2 – С. 507-510.

2. Месель-Веселяк В.Я. Формування самозабезпечуючих енергетичних систем у сільському господарстві / В.Я. Месель-Веселяк // Економіка АПК. Міжнародний науково-виробничий журнал. 2010.- № 12. - С. 31-37.

3. Михайлов Ю. Енергетика майбутнього / Ю. Михайлов // Пропозиція.- 2008.- С.20-21.

4. Черевко Г.В. / Г.В.Черевко, В.М.Сиротюк, Є.В.Савченко. Оптимізація складу обладнання гібридної системи енергопостачання аграрного підприємства. // BLACKSEA Scientific journal of academic research. Part A. Agricultural, historical and natural sciences. Desember 2013, volume 07, P. 64-68.

СЕКЦІЯ № 3

МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА МЕНЕДЖМЕНТ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 005.936.3(520)(477)

Бінерт О.В.

к.е.н., в.о.доц. кафедри менеджменту ім.проф. Є.В.Храпливого

Столяр Р.В.

студ. 2 курсу економічного факультету

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ЯПОНСЬКОЇ МОДЕЛІ МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Одне з найважливіших місць у менеджменті відводиться моделі управління. Під нею розуміють сукупність уявлень про систему управління, як сильно вона впливає на різні структури та процеси в організаціях, від чого

залежить розвиток компанії у зовнішньому середовищі. Більшість вчених-економістів вважають, що японська модель менеджменту є однією з найбільш ефективних моделей управління.

Фахівці з японської економіки, на чолі з дослідником японського менеджменту Вільямом Оучи, вважають, що японська економіка досягла успіху завдяки симбіозу культури країни і особливостей її економічного розвитку. Актуальність цієї теми полягає в тому, що при вивченні японської моделі управління, її основних методів та принципів становить певний інтерес для спроби впровадження деяких заходів японської системи в управлінську систему українських підприємств.

Порівняно нещодавно японська модель менеджменту привернула увагу й українських фахівців з економіки, так як основною особливістю японського управління є те, що існує певна гармонійність між основними складовими підприємства: виробництвом, збутом та фінансами. Оскільки, основними внутрішніми змінними кожної організації є цілі, структура, завдання, технологія та люди, то саме найбільшу увагу в японському менеджменті приділяють людським кадрам. Тому цю модель часто називають моделлю управління з "людським обличчям" так як вважають, що саме персонал є основним важелем за допомогою якого можна досягти найвищих цілей підприємства. Японська система менеджменту визнана найбільш ефективною в усьому світі по головній причині її успіху – уміння працювати з людьми. Країна небагата на природні ресурси, тому менеджери керуються наступним принципом "найбільше багатство – людські ресурси".

Можна виділити декілька основних ознак, характерних для японського менеджменту:

- довіра та гарантія зайнятості. Ця ознака дозволяє створити стабільну обстановку для персоналу, що дозволяє покращити взаємини між керівниками й рядовими працівниками та зменшити плинність кадрів. В Японії існує унікальне явище, яке гарантує постійне місце праці – це система довічного найму;

- відвертість, свобода інформації та цінності корпорації. Будь-який працівник відчуватиме свою важливість для організації коли у нього буде можливість користуватись загальною базою інформації про діяльність та політику компанії. При цьому підвищується продуктивність праці через взаємодію усіх ланок менеджерів та персоналу;

- менеджмент спрямований на якість товарів та послуг. Кожен підприємець, в першу чергу, повинен бути орієнтованим на отримання достовірних даних про якість продукції та приймати необхідні заходи задля уникнення причин несправності у майбутньому;

- навчання, яке триває все життя. У Японії люди впевнені, що так зване "безперервне навчання" повинне бути присутнім у житті кожного працівника, так як воно дозволяє самовдосконалюватись, підвищувати майстерність та покращувати виконання роботи задля досягнення основної мети фірми. В результаті це призводить до більш відповідальної роботи та просування у кар'єрі;

- групова діяльність. Ця ознака відобразилась на поведженні японців у колективі так і поза ним. Коли робітник в Японії знаходиться поза своєю групою людей то його поведінка характеризується замкненістю і небажанням йти на контакт, і навпаки, у своїй групі японець готовий надати свою допомогу кожному хто її потребує. По даних опитувань 70% японців вважають, що вони зобов'язані брати близьку участь у справах друзів (у США - 45% жителів, в Англії - 36%, у ФРН - 31%, у Франції - 12%, а в Україні - 6%).

Завдяки низці ефективних методів швидкими темпами розвивається продуктивність праці та зростає впевненість працівників у стабільному майбутньому. Розмір заробітної плати насамперед залежить від стажу та ефективності результату праці. Щоб працівники компаній досягали високого рівня добробуту організації надають різні пільги та привілеї. Та найважливішою особливістю є те, що різниця між рівнем заробітної платні керівника та працівника є несуттєвою.

Звичайно, що повністю перенести японську модель менеджменту в Україну неможливо, оскільки існують розбіжності в розвитку управління, традиціях, менталітеті людей, психології та мотивації працівників. Але доцільно розглядати наступні елементи, котрі можна ввести в українське управління підприємствами: повільне прийняття рішень і швидка їх реалізація; стабільність робочих місць; справедливість і чесність; ставлення до персоналу, як до найбільшого багатства; заохочення працівників матеріальними стимулами. Ці елементи дозволять підприємствам стати більш економічно розвиненими, розширювати ринки збуту, протистояти економічним загрозам, що в результаті призведе до досягнення основних цілей організацій та підвищення прибутку.

Список використаних джерел:

1. Гончаров В. Ключові моменти управління та їх практичне значення. – М.: Справа. – 2008. – 192 с.
2. Паркінсон С.Н. Мистецтво управління. – М.: Справа. – 2001. – 256 с.
3. Пшенніков В.В. Японський менеджмент. 27 уроків для нас. – М.: Японія сьогодні. – 2004. – 150 с.
4. Разумова Е.Д. Моделі управління виробництвом. – М.: Олімп. – 2006. – 419 с.

УДК: 339.92

БУЛИК О.Б.

к.е.н., в.о. доцента кафедри

міжнародних економічних відносин

Львівського національного аграрного університету

РОЛЬ ТНК В МІЖНАРОДНІЙ ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Міжнародні корпорації стали динамічними суб'єктами, що чинять глобальний вплив на елементи світової економіки. Особливо цікавим є дослідження діяльності ТНК в післякризовий період в Україні. Це пов'язано з тим, що забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в нашій державі залишається питанням стратегічної важливості, від реалізації якого залежать динаміка соціально-економічного розвитку та можливість модернізації національної економіки. Спад темпів приросту прямих іноземних інвестицій в економіку України можна пояснити впливом світової фінансово-економічної кризи на рух капіталу, а також курсовою різницею, яка виникла у зв'язку з девальвацією курсу гривні до долара США. Загалом Україна і тепер залишається привабливою для інвестицій, водночас вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство, а порушення макростабільності на зовнішніх ринках позначається і на внутрішніх проблемах.

Потрібно розуміти, що надходження прямих іноземних інвестицій до України повинно сприяти розвитку економіки, активізації експортних та імпорتنих операцій, впровадженню новітніх технологій, росту наукового потенціалу, соціальному та екологічному розвитку, а не лише відображати реальні обсяги імпорту капіталу.

Роль ТНК у сучасному світовому господарстві оцінюють за допомогою таких показників:

- ✓ ТНК контролюють приблизно 2/3 світової торгівлі, причому 40% цієї торгівлі здійснюється всередині ТНК, тобто вона відбувається не за ринковими цінами, а за так званими трансфертними цінами, які формуються не під тиском ринку, а завдяки довгостроковій політиці материнської корпорації;
- ✓ на ТНК припадає близько половини світового промислового виробництва;
- ✓ на підприємствах ТНК працює приблизно 10% усіх зайнятих у несільськогосподарському виробництві (із них майже 60% працюють у материнських компаніях, 40% – у дочірніх підрозділах);

✓ ТНК контролюють приблизно 4/5 усіх наявних у світі патентів, ліцензій і ноу-хау (має вагоме значення у світових НДіДКР) [1].

За даними рейтингу FORBES GLOBAL 2000 (2016), до переліку найбільших компаній світу, які визначаються на основі композитивного рахунку таких рівнозважених критеріїв, як обсяг продажу, прибуток, активи та ринкова вартість, потрапили компанії із 63 країн. Обсяги продажу ТНК становили понад \$35 трлн., отриманий ними прибуток – \$2,4 трлн., наявні активи – \$162 трлн., а їх загальна ринкова вартість – \$44 трлн. [3]. Уперше рейтинг очолили китайські банки: Промисловий і комерційний банк Китаю, Будівельний банк Китаю, а також Сільськогосподарський банк Китаю.

Активність ТНК та приплив прямих іноземних інвестицій в Україну значно поступається іншим країнам Східної Європи і СНД. Але Україна лишається привабливою для діяльності ТНК. Так, глобальними компаніями привабливими визначено такі сектори економіки регіонів України [2, с. 720]:

- ✓ виробництво тютюнових виробів: ТНК Japan Tabacco International, Imperial Tabacco Group, Philip Morris, В.А.Т.;
- ✓ пиво, безалкогольні напої: ТНК Coca-Cola, Pepsi, (викуп «Сандори»), Orangina Group (викуп «Росинки»);
- ✓ переробка олійних та зернових культур: компанії Bunge (викуп елеваторів, контроль над експортом зерна; ТМ «Олейна», «Щедрий дар»;
- ✓ переробка молока: ТНК Groupe Lactalis, Bel Group, Danone (Франція);
- ✓ виробництво кондитерських виробів (шоколаду) та концентрованих харчових продуктів: ТНК Nestle (ТМ «Світоч», «Торчин-продукт», «Крафт Фудз» (ТМ «Корона») та ін.;
- ✓ виробництво продуктів побутової хімії та парфумерії: ТНК Procter&Gamble (США).

Надалі Україні доцільно використати наявний світовий досвід взаємодії і регулювання відносин ТНК і держави для уникнення негативних наслідків, вжити заходи для поліпшення інвестиційного клімату і сприяти перетворенню вітчизняних агрокомпаній на транснаціональні. Адже, володіючи значними

природними та трудовими ресурсами у сільському господарстві, країна цілком може розраховувати на появу й успішне функціонування власних агрокорпорацій.

Основними галузями діяльності ТНК, за даними FORBES GLOBAL 2000, на 2016 р. є [3]: банківська справа (279 ТНК); електроенергетика (85 ТНК); нерухомість (83 ТНК); інвестиційні послуги (80 ТНК); видобування нафти і газу (79 ТНК); хімічна промисловість (59 ТНК); телекомунікації (58 ТНК), будівельні послуги (50 ТНК), страхування (46 ТНК) та фармацевтика (45 ТНК). На ці галузі припадає 43,2% ТНК. Отримана інформація значно розширює уяву про сфери домінування ТНК на світовому ринку, адже в більшості публікацій зазначено про пріоритетність вкладання коштів в електронну та автомобілебудівну, хімічну та фармацевтичну, а також харчову промисловість. Остання, зокрема, займає 11-ту позицію в рейтингу галузей (42 ТНК).

Серед компаній з найбільшими іноземними активами близько 17 утримують 90% від загального обсягу активів за кордоном, серед них Arcelor Mittal, Nestlé, Anheuser-Busch InBev та Vodafone. Наприклад, із 300 тис. працівників General Electric понад половини базуються за межами Сполучених Штатів Америки, в той час як в Toyota, що має більше робітників, лише 38% їх знаходиться за кордоном.

Останніми роками глобалізаційні процеси призвели до зміцнення позицій країн, що розвиваються, особливо держав Далекого Сходу. Прискорення темпів розвитку, дешева ресурсна база, поліпшення інвестиційного клімату, світовий дисонанс після кризи 2008 року, чітко визначена зовнішня політика – все це причини росту економічних можливостей гігантів Східної Азії.

Отже, діяльність ТНК має низку позитивних і негативних сторін як для приймаючої країни, так і для країни базування. Серед плюсів входження підприємств міжнародних компаній – збільшення інвестиційних надходжень, поліпшення економічного клімату країни, збільшення відкритості економіки, прискорення науково-технічного прогресу, забезпечення робочими місцями,

надходження до державного бюджету. Іншою стороною такої взаємодії є негативні наслідки: виснаження ресурсної бази, збільшення монополізації ринку, лобіювання інтересів окремих підприємців, посилення залежності національної економіки від могутніших держав, використання країни як ресурсного придатка лише на певний період часу.

Список використаних джерел:

1. Мікаелян С.Г. Позиції ТНК на світовому ринку високотехнологічної продукції. Ефективна економіка. – 2014. – № 1 URL:
 2. Чумак Н.В. Проблемні аспекти діяльності транснаціональних корпорацій в Україні. Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 9. – С. 719–723.
- Forbes. The World's Biggest Public Companies 2016. URL: <http://www.forbes.com/global2000/>.

UDC 334:007

Voinycha L.

*Associate professor Department of management named by G. Hraplyvyy
Lviv National Agrarian University, Lviv*

DIGITAL ECONOMY AND DIGITAL MANAGTMENT

Today's economic realignment and digital transformation are inextricably linked. The current economic conditions are fostering investment in technology as emerging markets ramp up their demand for technology to fuel growth and advanced markets seek new ways to cut costs and drive innovation. This becomes a virtuous circle as digital technologies drive consumer income and demand, education and training, and efficient use of capital and resources-leading to increased economic growth, particularly in emerging markets.

Some experts estimate that 65% of children entering primary school today will end up working in a job type that doesn't even exist yet. Digital technologies are a reason for a lot of that change.

And that's not unrealistic: already today, in many industries, the most in-demand occupations did not even exist 10 or 5 years ago. Just think of jobs such as app developer, driverless car engineer, Social Media manager, digital manager, blogger or drone operator. However, that doesn't mean that most 'traditional' jobs will disappear. It does mean that most of them are likely to change though. Let's look at some technologies that have the potential to change how we do a lot of things:

- **Artificial Intelligence (AI)** means machines that can imitate human intelligence. This means that they can do things like understand natural language, recognise objects and learn by making new connections.

- **The Internet of Things**, or IoT for short, is made up of devices that are connected via the internet and share information between them. They usually have integrated sensors, or collect data in some other way. If you have a Fitbit, an Apple watch, or even a smartphone, you already have a device that is part of the Internet of Things. And there are many applications for it. One example that's quite exciting is the concept of 'Smart cities' where connected devices are used across the city. This could help to manage energy better, avoid traffic congestion or help people find parking, which means that it could make our cities cleaner, safer and easier to navigate. A lot of governments are interested, and Smart City projects are already happening everywhere around the world. Some examples of cities that are already applying aspects of the Smart city concept are Amsterdam in the Netherlands, Glasgow in Scotland and Helsinki in Finland.

- **Virtual and Augmented Reality (VR/AR)** also already have some exciting applications. VR means a simulation of a 3D image or environment that you can interact with. VR can be used for a lot of things: some applications include entertainment, e.g. interactive performances or virtual museums, but also virtual tours or 360-degree views of a product. Augmented Reality (AR) is slightly different: it means superimposing a digital image on the real world using goggles or a handheld

device such as a smartphone. Furniture companies are exploring it so customers can see what their products look like in their flats, and in many places it's also already used to make training more hands-on and exciting.

- **3D printing** is another technology that could change many industries. 3D printing is the ability to print three dimensional objects from a digital file. In manufacturing for example, the various parts of a machine could be printed in the same place and put together directly instead of being produced all over the world and imported. There are some other applications that we could see over the next couple of years, for example bioprinting in the healthcare industry, where scientists are trying to print functioning human organs.

These are just some examples of technologies that are already causing a lot of change. New technologies are changing our world, and they will affect the economy and our politics, improve medicine, or influence our culture.

But even if your job will not involve working with any of them directly, there are some other big developments that are changing the way that work is done. These developments are largely due to digital technologies and their power to change how we interact with our environment, with people and with objects.

The term 'digital economy' was coined by Don Tapscott in his 1995 publication: *The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence*. The digital economy has revolutionised how, when and where we engage with those who provide our goods and services. It has opened up opportunities to trade globally beyond large corporations and made them accessible to small companies, start-ups and individuals. The digital economy has grown rapidly and it's estimated that its global value is around \$16.4bn per year.

Scientists set out three main components of the digital economy:

1. Supporting infrastructure: computer equipment, computer programmes, network connectivity and telecommunications.
2. E-business: the conduct of business over computer mediated networks.
3. E-commerce: the transfer or exchange of goods or services .

So, the digital economy is no hype; it's a reality. You can see it everywhere. Every company will experience a much higher percentage of their value chain being delivered by IT systems than in the past. Software is dramatically changing how the idea of businesses is being lived. Digitisation and the Internet of Things will be increasingly significant in the business world over the coming years. Enterprises will discover that solutions based on new layers of connectivity can transform their operational processes, unlocking enormous value through greater efficiency. These enterprises will also find themselves with opportunities to transform their customers' experiences using digital management. Every time a person or object connects to the digital world, they contribute to the explosive growth of a new shared global commons. The unprecedented opportunities and benefits from new infrastructure, applications and data are, however, paired with new problems to solve and dilemmas to manage. Society has often struggled to reach consensus on how to manage our global commons. Existing institutions and norms may need to be redesigned to respond effectively to the fast pace of digital change and its unfamiliar, distributed nature. The decisions made today will shape the world for future generations. Collaboration and innovation are required to shape society's collective destiny.

УДК 629.33 /.36 : 339.5

Прокопишин О.С.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

Харина О.І.,

студентка групи ОП-51, магістр

Львівського національного аграрного університету, м. Дубляни

МІЖНАРОДНІ АВТОТРАНСПОРТНІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ: РИЗИК ТА ПРОБЛЕМИ

Для сучасного економічного стану України характерне підвищення ролі транспорту, який забезпечує життєдіяльність населення, функціонування і розвиток економіки держави, збереження її обороноздатності, можливість досягнення зовнішньоекономічних цілей країни [4]. Автомобільний транспорт відіграє провідну роль в економіці країни, оскільки вирізняється високою маневреністю і достатньою швидкістю доставки вантажів. Проте розвиток цієї галузі в Україні гальмує низка причин: нестача сучасних вантажних автомобілів, причепів та напівпричепів, придатних для експлуатації у Західній Європі за своїми технічними та екологічними стандартами [5].

Міжнародні автомобільні перевезення мають низку суттєвих особливостей щодо організації міжнародних автомобільних сполучень, забезпечення безпеки перевезень, отримання дозволу на перетин державних кордонів, надання технічної допомоги іноземним автотранспортним засобам, встановлення правових гарантій відшкодування збитків у випадках заподіяння громадянам та юридичним особам шкоди на території іноземної держави.

Міжнародні автомобільні перевезення характеризуються такими рисами:

- можливість забезпечити швидко та належну доставку вантажів до пунктів призначення;
- доставка вантажів до отримувача може здійснюватися без перевантаження та велика мобільність перевезень;
- висока ефективність за перевезень вантажів на невелику відстань;
- ритмічність перевезення вантажів та залежність від дорожньої мережі.

Для міжнародних перевезень недостатньо втручання тільки однієї держави. Усі держави, причетні до перевезення, повинні втручатися. Якщо заходи втручання будуть різними, це призведе до додаткових ускладнень і проблем стосовно того, право якої країни слід застосовувати. Тому бажано, щоб правила перевезення різних країн були однаковими.

Стимулювати українських транспортних організацій до роботи на міжнародних ринках транспортних послуг необхідно за такими основними напрямками:

- лібералізація економічних умов ведення бізнесу, передусім за рівнем оподаткування українських перевізників на тих сегментах ринку де вони зазнають конкурентного тиску через наявність протекціоністських заходів інших держав або з боку флотів країн відкритої реєстрації;

- створення для вітчизняних міжнародних перевізників не менш сприятливих режимів під час виконання митних і прикордонних процедур;

- створення умов для придбання українськими перевізниками сучасної транспортної техніки, що забезпечує не тільки конкурентоспроможність на міжнародних ринках, а й принципову доступність цих ринків для вітчизняних операторів;

- проведення злагодженої активної транспортної політики у міжнародних організаціях, що регламентують входження у міжнародні ринки транспортних послуг.

У країнах ЄС велику частку (58-60%) вантажоперевезень виконують автотранспортні підприємства. Для невеликих за протяжністю країн внутрішні перевезення автомобільним транспортом дуже вигідні. Кількість вантажів, переміщених із залученням інноваційних технологій, істотно перевищує показники транспортувань організованих без впровадження сучасних методик.

До основних проблем міжнародних автомобільних перевезень можна віднести: недосконале митне законодавство України; аварійність; високі витрати; незадовільний стан дорожнього комплексу; технічний стан автомобілів; низьку кваліфікацію та відповідальність водіїв; некомпетентність експедиторських груп; несвоєчасні розрахунки з перевізниками; непунктуальність працівників під час завантаження продукції; надання повного пакету документів згідно зі стандартами; великі черги на кордоні.

Належить виокремити вплив на перевезення вантажів автотранспортом, значне здорожчання паливно-мастильних матеріалів, підвищення рівня мінімальної заробітної плати та істотне зростання вартості інших матеріальних ресурсів, які впливають на формування собівартості перевезень [2].

Проблеми автоперевезень вирішують у різних міжнародних транспортних організаціях. Найбільше значення для розвитку міжнародних автоперевезень має робота Комітету з внутрішнього транспорту Європейської економічної комісії Організації Об'єднаних Націй, Європейської Конференції міністрів транспорту, Міжнародного Союзу автомобільного транспорту, Міжнародної Федерації експедиторських асоціацій, Координаційної транспортної Народи Міністрів транспорту країн-учасниць СНД [3].

Шляхи вирішення проблем та покращання системи міжнародних автомобільних перевезень [1]:

- вдосконалення системи управління та контролю за міжнародними перевезеннями;
- застосування жорсткої системи ліцензування та забезпечення якісних умов виходу на ринок;
- створення єдиної комплексної системи управління дорожньо-транспортною безпекою;
- державне фінансування та залучення коштів страхових організацій;
- наявність кваліфікованих кадрів.

Одну з провідних ролей в економіці України відіграють автотранспортні перевезення, за допомогою яких здійснюють експорт та імпорт товарів. Беручи до уваги високий попит населення в автоперевезеннях вантажів, щороку стрімко зростає кількість компаній, фірм та підприємств, які надають такі послуги. Висока конкуренція між автотранспортними організаціями сприяє постійному вдосконаленню процесу вантажних перевезень, впровадженню прогресивних методів перевезень, покращанню супроводжувального обслуговування, скороченню неефективних перевезень, організації прямих поставок товару від виробника до замовника. У цій галузі, як і в інших, є низка проблем, які потребують неабиякої уваги. Задля покращання ефективності доставки певного вантажу слід забезпечити сприятливі умови для транзиту вирішенням проблем та вдосконаленням системи міжнародних автомобільних перевезень.

Організація перевезень у межах міжнародних транспортних коридорах залежить значною мірою від успішного вирішення проблеми постійної взаємодії. Робота таких складних об'єктів інфраструктури міжнародних транспортних коридорів у обов'язковому порядку має ґрунтуватися на повсюдному використанні можливостей інформаційних систем забезпечення МТК та стандартизованих документів змішаних перевезень пасажирів і вантажів, на єдиному, погодженому з усіма країнами-учасницями транспортному законодавстві.

Список використаних джерел:

1. Бідняк М. Н., Івасишина Н. В. Ефективність і подальший розвиток міжнародних автомобільних перевезень вантажів. *Системні методи керування, технологія та організація виробництва, ремонту та експлуатації автомобілів*: зб. наук. пр. Київ: НТУ, ТАУ, 2001. Вип. 12. С. 153-156.
2. Гіжевський В. К., Мілашевич А. В. Правове регулювання транспортною системою України. Київ: Б.л., 2000. 141 с.
3. Івасишина Н. В. Міжнародні перевезення вантажів на сучасному етапі. *Автошляховик України*, 1997. №4. С. 10-11.
4. Міністерство економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
5. Пархомчук Д. Компанії та ринки: транспортна сфера. *Інвестгазета*. 2008. № 8. С. 32-35.

УДК 336.276.4

Федів Р.Д.

*асистент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівського національного аграрного університету*

УПРАВЛІННЯ УКРАЇНСЬКИМИ ЗОВНІШНІМИ ДЕРЖАВНИМИ ТА ГАРАНТОВАНИМИ ДЕРЖАВОЮ БОРГОВИМИ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Державний борг – це сукупність боргових зобов'язань держави перед усіма кредиторами, до яких належать юридичні та фізичні особи – резиденти та нерезиденти, іноземні держави, міжнародні організації та інші структури, у відносинах з якими державні інституції офіційно виступають у ролі позичальника [4]. Державний борг включає фінансові зобов'язання центрального уряду, регіональних та місцевих органів влади, а також до нього належать борги усіх корпорацій з державною участю, пропорційно частці держави в акціонерному капіталі.

Варто зауважити, що вартість обслуговування боргу, тобто, відсоток видається доцільним вважати за окреме поняття, що виходить за межі певною мірою «статичного» підходу до тлумачення поняття державного боргу. Безперечно, що у динаміці процесу боргове навантаження включатиме виплату відсотків, проте їх у такому разі краще визначати як «вартість обслуговування боргових зобов'язань» [5, с. 410 – 411].

У поділі боргу на державний та приватний, а також відповідно на внутрішній і зовнішній, загалом, немає якихось особливих протиріч, за винятком хіба того, що насправді борг, особливо, коли мова йде про боргові зобов'язання, які є у вигляді облігацій внутрішньої чи зовнішньої державної позики, може бути юридично, або формально, у власності резидентів або нерезидентів, при тому і зовнішній, і внутрішній, в однаковій мірі можуть бути у власності як громадян, так і негромадян. Різниця між ОВДП та ОЗДП полягає передовсім у тому, що одні цінні папери є в обігу, а інші не є в обігу за межами держави. ОВДП, втім, не будучи в обігу на міжнародних ринках, можуть перебувати у власності не тільки резидентів держави випуску, але й нерезидентів [1, с. 123 – 129]. При цьому, якщо ОЗДП переважно є номінованими у якійсь із вільноконвертованих валют, то ОВДП може бути

номіновано не тільки у національній валюті, але й також у вільноконвертованій. Зрештою, в залежності від потреби або походження потенційного покупця, валюта, у якій номіновано ОВДП також може відрізнитись [5, с. 274 – 288.].

Вираховуючи вартість обслуговування боргу, потрібно зважати на те, що умови виплат можуть бути різними. На прикладі реструктуризації українського боргу по Облігаціям зовнішньої державної позики,

Угода про що була підписана у серпні 2015 р., Уряд України домовився про реструктуризацію боргових зобов'язань на суму у 19 млрд дол. США. Від 3,6 до 3,8 млрд дол. США відповідного боргу Україні було списано одразу ж, водночас, виплати по відсоткам зросли із 7,22% до 7,75%. Період виплат було відтерміновано на 4 роки. Втім, найцікавіше для нас у питанні визначення різниці понять державного боргу та вартості його обслуговування – це те, що в разі росту української економіки, після досягнення нею обсягу у 125,4 млрд дол. ВВП, на понад 3% у рік, активізуються, так звані, Інструменти відновлення вартості (Value recovery instruments – VRI), виплати по яким мають складати частку у 15% від різниці поточного зростання ВВП України та встановленого базового показника у 3%. Якщо ж ВВП зростає у понад 4%, то з кожного наступного додаткового відсотка над цим повинно бути сплачено 40%. Виплати по Інструментам відновлення вартості не повинні перевищувати 1% ВВП протягом 2021 – 2025 рр. Водночас, такі виплати можуть бути актуальними для нашої держави у період до 2040 р. [6].

Тому вартість обслуговування зовнішніх боргових зобов'язань може змінюватись в залежності від ситуації, наявності чи відсутності можливостей для реструктуризації боргу, а також залежно від кон'юнктури ринку, яка може впливати на відсоток виплат, і відповідно на вартість обслуговування самого боргу [2, с. 37].

Таким чином, доцільним є розмежування цих понять, оскільки попри їхній пов'язаний вплив на платіжний баланс країни, державним боргом є саме сума боргових зобов'язань, тобто, тіло кредиту, або позики, а от його ціна, тобто відсоток виплат, що в кінцевому результаті впливає на вартість

обслуговування цього боргу, все ж є ставкою за якою купується сам «товар» у вигляді кредиту та «послуга» у вигляді надання коштів у певний час та на певних умовах.

На сучасному етапі вирішення проблем зростаючого українського державного боргу, зокрема його зовнішньої складової, залежить від успішності виконання взятих Україною на себе зобов'язань як перед МВФ, так і у значній мірі перед іншими кредиторами, з якими у серпні 2015 р. було узгоджено умови реструктуризації боргових зобов'язань [3]. Отже, у цей період часу було досягнуто домовленості із Комітетом кредиторів, які представляли власників 9 млрд дол. із 22 млрд дол. комерційного боргу України, умови по виплаті яких були предметом проведених переговорів. Відповідно до цих домовленостей Україні було негайно списано 20% від суми боргу, що за різними підрахунками складало 3,6 – 3,8 млрд дол. Таким чином, гарантований державою борг зменшився із 19,3 до 15,5 млрд дол. Втім, умовою реструктуризації було підвищення купонної ставки із 7,22% до 7,75% річних. Подальше погашення єврооблігацій терміном 2015–2023 рр. буде відтерміновано на чотири роки до часового проміжку 2019–2027 рр. У відповідності до умов Угоди Україною були випущені 20-річні «Інструменти відновлення вартості» (Value recovery instruments – VRI). Суми виплат по ним будуть варіюватись в залежності від динаміки росту ВВП України. Якщо ріст ВВП не перевищує 3%, то виплати нульові, у випадку, якщо ріст ВВП складає від 3% до 4%, то виплати будуть складати 15% від зазначеного додаткового відсотка приросту ВВП, якщо ж ріст ВВП перевищує 4%, тоді виплати по цим інструментам повинні складати 40% від кожного додаткового відсотка приросту ВВП. Зазначені умови виплат по «інструментам відновлення вартості» починають діяти тільки після того, як ВВП України досягне обсягу у 125,4 млрд дол. Варто зауважити, що ВВП України за підсумками 2016 р. складав 93,27 млрд дол. За умовами домовленості щодо реструктуризації боргових зобов'язань, інструменти VRI починають діяти, якщо у період між 2019–2038 рр. ріст ВВП України починає перевищувати 3%, і тоді виплати по цим фінансовим інструментам повинні

бути здійснені протягом 2021–2040 рр. Водночас, ці виплати не повинні перевищувати 1% ВВП в період між 2021–2025 рр. Суто математично ця умова стає актуальною та вигідною у частині стримування обсягу виплат по VRI, тільки якщо ріст ВВП України в зазначений період перевищуватиме 6,125% в рік [6].

Загалом, враховуючи всі інші зобов'язання України по зовнішньому державному боргу, сума до виплат перед нашою державою складає 45 млрд дол. США Із них по 41 млрд дол. США середньозважений відсоток виплат складає 3,55%.

Бібліографічний список:

1. Василик О.Д. Бюджетна система України / Василик О.Д., Павлюк К.В. – К. Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
2. Власюк О. С., Шемаєва Л. Г., Лондар Л. П. Боргова стійкість як стратегічний напрям підвищення рівня фінансової безпеки: аналіт. доп. Київ: НІСД, 2016. 50 с.
3. Закон України про Державний борг. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=12516&pf35401.
4. Зовнішній борг України зростає: чи загрожує державі дефолт. 9 серпня 2017 р. / Інформаційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dyvys.info/2017/08/09/zovnishnij-borg-ukrayiny-zrostaye-chy-zagrozhuye-derzhavi-defolt/>
5. Федосов В.М. Вплив державного боргу на фінансову безпеку України/ В.М. Федосов, Ю.П. Вигівська // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 408-412.
6. Neck R., Sturm J.-E. Sustainability of public debt. Cambridge, Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology, 2008. 280 p.

УДК 352/354-1

Хірівський Р.П.

*к.е.н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

ПРОЕКТНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У контексті концепції проектного менеджменту під терміном «проект» розуміється система сформульованих знань, фізичних об'єктів, технологічних процесів, технічної та організаційної документації, що створюються та упроваджуються для реалізації завдань, а також сукупність матеріальних, фінансових та інших ресурсів і управлінських рішень щодо їх виконання. Проект – це унікальне починання, одноразова послідовність дій, комплекс заходів для досягнення певної мети, що інтегрує в собі як певну ідею, задум, так і дії щодо втілення цього задуму в життя [1, с. 137].

Перетворення в системі влади у бік децентралізації, трансформація повноважень органів державної влади, що має сприяти демократизації суспільства, проведення позачергових виборів до місцевих рад – ті політичні чинники, що стають поштовхом до змін в управлінській діяльності органів місцевого самоврядування. Громада, усвідомлюючи відповідальність за своє майбутнє, вимушена долучитись до процесу управління в тому числі і через проектну діяльність. Потужним поштовхом до соціалізації громади у даному напрямі є відсутність фінансових ресурсів у бюджеті (стихійні чинники – революція, війна, політична, економічна криза тощо), а відтак зменшення можливостей підтримки населених пунктів з боку держави. Організаційний чинник, що визначає необхідність використання проектного менеджменту в діяльності органів місцевого самоврядування, пов'язаний з тим, що структурні підрозділи виконкомів органів місцевого самоврядування в об'єднаних

територіальних громадах, які вимушені будуть займатися вузькоспеціалізованою діяльністю (ЖКГ, соціальний захист, благоустрій, інфраструктурний розвиток), мають розробляти та втілювати проекти задля вирішення різноспрямованих місцевих проблем. Методологія проектного менеджменту передбачає розробку, реалізацію та розвиток проекту як складної системи, що функціонує у постійно змінюваному зовнішньому середовищі. Зміст діяльності органу місцевого самоврядування відповідно до проекту включає є: задум, ідею (проблема, завдання), засоби їх реалізації (вирішення проблеми) та результати, що здобуваються в процесі реалізації проектів.

У сучасних ринкових умовах органи місцевого самоврядування можуть замовити комплекс послуг по проектному менеджменту у приватних фірм, що включає: планування робіт та управління проектом, розробку проектної документації, підбір субпідрядників, контроль строків, бюджету та якості виконання робіт, використання попереджуючих та корегуючих заходів. Разом з переліченими перевагами залучення приватних фірм до вирішення соціально-економічних проблем не слід забувати про обмеженість фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування, першочерговість громадських інтересів, що несумісні з приватними, і нарешті можливість створення власних структур, що мають займатися у тому числі проектною діяльністю. Щодо ідей або задумів проектів. Відповідно до Положення про Всеукраїнський конкурс проектів та програм розвитку місцевого самоврядування [2], затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 січня 2003 р. № 64 основними напрямками, за якими розробляються проекти та програми, є:

- 1) організація ефективної системи надання послуг населенню;
- 2) розвиток ефективних механізмів управління територіями;
- 3) удосконалення процедури прийняття рішень органами місцевого самоврядування;
- 4) розроблення пропозицій щодо розмежування повноважень між органами місцевого самоврядування різних рівнів;

- 5) розроблення інновацій у сфері реалізації інвестиційної політики місцевого самоврядування;
- 6) розроблення та реалізація інноваційних проектів реформування системи житлово-комунального господарства;
- 7) розвиток мережі громадського транспорту, інновації у сфері організації руху транспорту;
- 8) удосконалення системи планування, забудови і благоустрою населених пунктів [3].

Кредитні кошти та гранти організацій та фондів, як українських так і закордонних, є одними з важливих джерел інвестицій у вирішення зазначених вище питань.

Проте доступ до цих ресурсів обумовлений, окрім іншого, наявністю у органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств та різного роду агенцій регіонального і місцевого розвитку, фахівців, здатних підготувати відповідну документацію, зокрема заявки на отримання додаткового фінансування, у відповідності до міжнародних стандартів. Відтак, організаційний чинник передбачає утворення громадських організацій, комунальних підприємств як агентів відповідальності та взаємодії з донорськими організаціями.

Бібліографічний список:

1. Питання передачі земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад. *Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 січ. 2018 р. № 60-р.* Режим доступу: <<https://www.kmu.gov.ua/>>
2. Практичний інструментарій управління землями об'єднаних територіальних громад / *Проект USAID “Підтримка аграрного і сільського розвитку” та Всеукр. асоціації сіл. та селищ. рад.* Режим доступу: <<http://old.decentralization.gov>>.

3. Про добровільне об'єднання територіальних громад. *Закон України від 5 лют. 2015 р. № 157-VIII.* Режим доступу: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>>.

4. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин. *Закон України від 28 груд. 2014 р. № 79-VIII.* Режим доступу: <<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/79-19>>.

СЕКЦІЯ № 4

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОЗАХИЩЕНІСТЮ, БЕЗПЕКОЮ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ. МАРКЕТИНГОВЕ ТА ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 658.0124

Богач М.М.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

У будь-якій соціально-економічній системі, яка складається з ланок різних сфер, іноді відбуваються кризові явища, що становить загрозу існуванню самої системи, тому кожне управління підприємством тою чи іншою мірою повинно проявляти ознаки антикризового управління, головною метою якого є забезпечення його стійкості на ринку. Враховуючи те, що кризовий стан

підприємства може характеризуватися різними рівнями розвитку, слід запроваджувати певні антикризові заходи.

Сьогодні двома найважливішими чинниками кризового стану підприємств України є такі, як висока собівартість продукції та зростання кредиторської і дебіторської заборгованостей. Звідси напрошується висновок, що в основному проблеми підприємств випливають з їх неплатоспроможності, неефективного використання коштів, недосконалої системи управління. І як результат, суттєва кількість підприємств потрапляють у ситуацію неплатоспроможності та банкрутства.

Однією з основних передумов використання правильних антикризових заходів є необхідність ідентифікувати глибину кризи, яка може проявитися через такі фактори як:

- зниження ефективності використання капіталу;
- спадання показників рентабельності та прибутку;
- виникнення збитковості виробництва;
- зникнення вільних власних коштів та резервних капіталів;
- гостра неплатоспроможність.

У світовій практиці для прогнозування банкрутства використовуються певні моделі, які розробили західні спеціалісти, проте серед існуючих моделей прогнозування банкрутства, станом на сьогодні, ще немає методики, яка може представити достовірні результати щодо банкрутства вітчизняних підприємств. Використовуючи ті чи інші методи та методики прогнозування ймовірності загрози банкрутства має місце отримання суперечливих висновків про рівень фінансового стану підприємства щодо загрози банкрутства.

Тому варто розробити інтегральний критерій, який дозволить найбільш повно охарактеризувати стан підприємства з точки зору наявності кризи.

При антикризовому управлінні підприємствами доцільно реалізовувати ряд послідовних етапів. Нечіткі підходи щодо антикризового управління знижують ефективність самого управління. Одним з важливих факторів також є вибір антикризових програм залежно від особливостей підприємств, що

стосуються їх розмірів, організаційно-правової форми ведення бізнесу, приналежності до тієї чи іншої галузі.

Щоб реалізувати антикризову стратегію слід вибрати механізми, які нейтралізують кризовий стан підприємства, тобто антикризові програми, які побудовані на конкретних заходах. Рекомендуємо виділити два напрямки антикризових програм, які вважаємо основними, що спрямовані на підвищення платоспроможності та рентабельності підприємства.

Отже, за результатами проведеного аналізу щодо впровадження та реалізації антикризового управління ми класифікували послідовність виконання його певних етапів. Це дає можливість:

- вести облік особливостей підприємства залежно від того, до якої організаційно-правової форми вони відносяться;
- виділити в окремий етап ті процедури, які дозволяють виявити фінансову кризу на підприємстві, а також зосередити увагу на найважливіших факторах;
- виявити та класифікувати внутрішні фактори, що викликають кризу та виділити найзначущі з них;
- вибрати цілі антикризового управління;
- вибрати антикризову стратегію в залежності від глибини розвитку фінансової кризи на підприємстві;
- встановити взаємозв'язок реалізації стратегічних та оперативних антикризових заходів залежно від рівня кризового стану.

Запропонована система антикризового управління дозволить антикризовому керуючому вчасно виявити загрозу кризи, визначити при цьому її масштаб, зрозуміти причини виникнення кризи, розробити, прийняти рішення та запровадити відповідні антикризові дії, а також контролювати їх.

Отже, таке антикризове управління дозволить підприємству не тільки вчасно діагностувати кризу, зрозуміти рівень її розвитку, а й розробити та своєчасно запроваджувати антикризові заходи, що, звичайно ж, дозволить

уникнути такої неприємної процедури як банкрутство та ліквідація підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бригхем Е.Ф. Основы финансового менеджмента: Пер. с англ. – К.: Изд-во «Молодь», 1997. – 998с.
2. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: монографія. — К. : КНТЕУ, 2001. — 589 с.
3. Онисько С.М., Богач М.М. Управління фінансовою санацією підприємств / За загальною редакцією професора С.М.Онисько. – Львів «Магнолія 2006», 2014. – 224 с.
4. Стратегия и тактика антикризисного управления фирмой /Под ред. Градова А.П., Кузина Б.И. и др. – СПб.: Специальная литература, 1996. – 512с.
5. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: навч. посіб. / О. О. Терещенко. — К. : КНЕУ, 2000. — 412 с.

УДК 339.13.017

Бочко О.Ю.

*к.е.н., доцент кафедри маркетингу і логістики
НУ «Львівська політехніка»*

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ДЕКОНСТРУКЦІЇ РЕГІОНАЛЬНИХ РИНКІВ АПК

Деконструкція на регіональному ринку агропродукції характеризується наявними суб'єктами господарювання з врахуванням можливості реалізації неоднозначної інтерпретації товарів. При цьому можемо спостерігати відсутність центру, структура не піддається зцентрованій тоталізації у замкнену цілість.

Деконструкція регіональних ринків АПК характеризується дотриманням певних принципів:

1. Принцип цілеспрямованості, який побудований на формуванні цілей, пріоритетів, які досягаються забезпеченням населення регіону належного рівня якості товарів споживчого попиту.

2. Принцип легітимності, який полягає у дотриманні вимог нормативно-правового забезпечення, а також врахування останніх тенденцій розвитку регіональних ринків АПК, формуванні відповідної політики, яка спрямована на переконання споживачі в тому, що, незважаючи на всі недоліки продукції, регіональні виробники є найкращими.

3. Принцип врахування особливостей ринку регіону полягає у задоволенні споживчих потреб населення в товарах харчування, які визначаються потребами, рівнем задоволеності, ступенем поінформованості про наявні товари, рівень їх якості, корисності та екологічності в межах регіону.

4. Принцип взаємовигідності інтересів, який забезпечується досягненням короткострокових та довгострокових цілей як для виробників так і для споживачів в межах регіонального ринку.

5. Принцип вирівнювання реалізації продукції АПК, в основну якого покладено рівні можливості збуту та уникнення зустрічних перевезень однотипної продукції з одного регіону в інший.

6. Принцип деконструктивізму, який характеризується розчленуванням на складові частини старого товару та моделювання на їх основі нового товару проте із певними частинами колишнього.

7. Принцип зворотного зв'язку характеризується наявністю отриманої інформації від споживача виробнику про його товар в межах регіонального ринку, що забезпечується формуванням системи моніторингу досягнення її цілей шляхом створення інформаційних баз даних.

Отримана таким чином інформація дасть змогу корегувати регіональну політику на будь-якому етапі її реалізації з максимальним урахуванням інтересів всіх суб'єктів ринку.

8. Принцип єдності характеризується наявністю єдиного простору формування однакових умов розвитку для забезпечення економічного росту регіонального ринку, який повинен розвиватися в структурі загальної ринкової економіки.

9. Принцип прозорості означає доступність інформації в межах регіонального ринку товарів, тобто є можливість отримання інформаційних потоків про асортимент, виробників, споживачів, тощо.

10. Принцип трансформаційної креативності означає трансформацію деяких частин цілої структури, в результаті чого можуть бути отримані нові складові, які можна переформатувати в єдине, нове, креативне.

11. Принцип інноваційності полягає в тому, що регіональні суб'єкти ринку повинні використовувати нові методи та підходи на ринку, сприяти розробці впровадженню та реалізації нових видів товарів, орієнтуватися на нове, небачене.

Доцільно відмітити, що процес деконструкції регіонального ринку неможливий без наявності індивідуального підходу до споживача.

На нашу думку, стимулом для деконструкції сучасного регіонального ринку є:

- 1) деструктуризація виробничої сфери в конкретному регіоні;
- 2) розвиток регіональної економіки з урахуванням наявного ринкового ресурсного потенціалу території;
- 3) розвитку конкурентоспроможного середовища;
- 4) загальний економічний розвиток регіону (заборона монополії);
- 5) підвищення купівельної спроможності у населення (для можливості купувати пропоновану виробниками продукцію).

Список використаних джерел:

1. Jacek O., Sułkowski Ł. *Metody zarządzania marketingowego.* Difin. 2014. 287 p.

2. Ryan M.-L. *Marxism and Deconstruction: A Critical Articulation*. Baltimore, 1982

УДК: 339.332: 633.1

Колодійчук В.А.

*д.е.н., завідувач кафедри менеджменту ім. проф. Є.В. Храпливого
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

ІНСТИТУТ ПОСЕРЕДНИЦТВА НА ЗЕРНОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Мотивацією кожного суб'єкта господарювання є отримання відповідних фінансових результатів в обсягах, що забезпечують процес розширеного відтворення його виробництва. Чим більша різниця між вартістю вкладених у виробництво продукції ресурсів та отриманим ефектом від її реалізації, тим вищий рівень ефективності такого виробництва. З одного боку, належить шукати дешевші ресурси, що негативно може позначитися на якості одержаного продукту, а з іншого – шукати покупців, що заплатять вищу ціну за цей продукт. Однак між виробниками і кінцевими покупцями існують численні трейдери, що також хочуть отримати відповідний ефект на своєму посередництві. Отримуючи прибутки від перепродажу сільськогосподарської продукції, агротрейдери відіграють і позитивну роль у становленні зернового ринку України. Вирівнювання попиту і пропозиції зерна по території країни сприяє зниженню регіональної диференціації в цінах. Вирівнювання ціни по території країни створює сприятливі умови для спеціалізації виробництва в регіонах, що дає змогу мінімізувати виробничі витрати за рахунок задіяння найбільш сприятливих за певних умов факторів виробництва. Виникають також переваги масових запасів, коли кожен регіон може розраховувати на пропозиції інших регіонів.

Елімінуючи позитивну роль посередників у товаропросуванні і стимулюванні кінцевих споживачів, зупинимося на негативних моментах їх діяльності на зерновому ринку.

По-перше, негативним моментом діяльності зернотрейдерів, на наш погляд, є монополізація ринку посередництва і виняткові умови для кількох експортерів українського зерна, що проявляється через монополізацію логістичної складової зазначеного ринку, зокрема контролю над елеваторними та портовими потужностями і, що вкрай загрозливо, над державною системою ліцензування і квотування експорту українського стратегічного продукту.

По-друге, негативним моментом вітчизняного зернотрейдерства є диктат закупівельних цін та уникання ризикових механізмів прозорості участі посередників у виробництві через біржові механізми ф'ючерсної та форвардної торгівлі, надання адекватних кредитів для фермерів, дрібних і потужних землевласників та орендарів у грошовій чи товарній формі (лізингові схеми) тощо. Тобто ризики не лише природнього характеру (несприятливі погодні умови, стихійні лиха), а й ринкового походження (цінові кон'юнктурні коливання) – це проблема переважно виробників зерна, а не посередників.

Важливість розгляду інституту посередництва на зерновому ринку України спричинена значною часткою ($\approx 86,8\%$) участі зернотрейдерів у структурі маркетингових каналів реалізації зерна і саме вони є тим стабілізуючим або дестабілізуючим фактором цінового впливу, що має реальну силу і може бути використаний у забезпеченні паритетності цін й еквівалентності обміну продукції між галузями. Створення прозорих сприятливих умов, дієва система державного контролю і відповідальності, а також конкурентне середовище сприятимуть активізації позитивних моментів посередництва в Україні.

Органічний взаємозв'язок між покупцями і продавцями, що заснований на прозорій системі ціноутворення, забезпечує біржова торгівля. Біржа є оптимальною формою організованого товарного ринку і виступає барометром цін, що базується на економічно збалансованій основі співвідношення попиту й

пропозиції на відповідний товар. Біржове котирування цін слугує також орієнтиром для продавців і покупців зерна, які здійснюють операції на позабіржовому ринку.

Як відомо, за останні двадцять п'ять років після прийняття Закону України “Про товарну біржу” [1] зростала тільки кількість товарних бірж, а не якість надання біржових послуг. Біржовий ринок мав і сьогодні має суто декларативний характер, де пост-фактум реєструються укладені угоди. У нашій державі торгівля зерном через товарні біржі не отримала належного розвитку, оскільки сільськогосподарські підприємства практично не використовують біржові канали реалізації зернових, а надають перевагу позабіржовому ринку.

В Україні у 2017 році було зареєстровано 613 товарних бірж [2, с. 107], переважна більшість з яких є формальними утвореннями. Опосередковано вплив на управління матеріальними потоками у досліджуваній сфері здійснюють структурні елементи Асоціації “Союз бірж України”, що об'єднує 32 біржі, які прямо чи посередньо задіяні на ринку зерна та продукції його переробки.

Щодо самих аграрних бірж, то основною товарною групою, за якою укладають угоди купівлі-продажу, є зернові культури, що становлять понад 91 % від загальної кількості угод; 7,6 % припадає на сільськогосподарську продукцію незернової групи та промислові товари і 1,4 % – на насіннєвий матеріал [3].

Серед агропромислових бірж особливе місце належить Аграрній біржі (АБ), що створена у 2005 році за Постановою Кабінету Міністрів України “Про створення Аграрної біржі” згідно із Законом України “Про державну підтримку сільського господарства України”. Зазначена біржа слугує інструментом фінансових і товарних інтервенцій Аграрного фонду з метою використання ринкових методів забезпечення продовольчої безпеки держави.

Таким чином, у системі реалізації зерна зростає роль інституту посередництва, де не лише біржі є торговельними майданчиками, а й інші вільнопосередницькі форми взаємозв'язків дають змогу встановлювати договірні відносини між продавцями і покупцями. Перспективними елементами

інституту посередництва є торгові доми, ярмарки, а також створення торгових кооперативів, що об'єднують сільськогосподарських товаровиробників, тощо .

Список використаних джерел:

1. Про товарну біржу : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 10. – С. 140.
2. Україна у цифрах 2016 : стат. зб. – К., 2017. – 240 с.
3. Колодійчук В. А. Ефективність логістики зерна та продуктів його переробки : монографія / В. А. Колодійчук. – Львів : Український бестселер, 2015. – 574 с.

УДК 658.005

Магійович Р.І.

к.е.н, доцент кафедри економічної теорії

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Макроекономічна політика країни не сприяє забезпеченню необхідних умов щодо розвитку ефективного виробництва, в результаті чого аграрним підприємствам важко зорієнтуватися у стратегічному управлінні своєї діяльності. Адже, одним із головних стратегічних завдань підприємства, яке працює у ринковому середовищі, є забезпечення конкурентоспроможності власного виробництва та підвищення якості продукції.

Конкурентоспроможність як показник є складною і багатогранною проблемою кожного суб'єкта господарювання. Від успішного її розв'язання залежить рівень економічного та соціального розвитку держави.

Конкурентоспроможність підприємства характеризується ефективністю діяльності, чітким розумінням стратегічних цілей, компетентним персоналом і

ефективним механізмом стійкої адаптації до ринкової кон'юнктури з високим рівнем невизначеності та підвищеними різноманітними ризиками. Тому процес управління конкурентоспроможністю аграрного підприємства не може відбуватися незалежно від проблем макро- й мікрорівня та впливу тенденцій глобалізації. Управління підприємством – це процес управління розвитком підприємства з метою досягнення успіху його стратегічних цілей [1]. Але для того, щоб впровадити систему управління аграрним підприємством необхідно не тільки розробити стратегію, але й грамотно впроваджувати зміни. Загалом управління конкурентоспроможністю підприємства – це цілеспрямований вплив на чинники та умови, які формують конкурентоспроможність підприємства у діючому конкурентному середовищі [2].

Зауважимо, що в епоху глобалізації, інформатизації та інтенсифікації життєвий виробничий цикл продукції став коротким, а різноманітність асортименту виробів, серійність продукції, диверсифікація товару – набагато більша. Тому виробництво приречене на банкрутство, якщо спрямоване на випуск тільки масової, однотипної продукції, орієнтованої на строгу відповідність стандартам, специфікаціям, технічним умовам. Отже, виробництво має враховувати запити, смаки і вподобання як існуючих, так і потенційних споживачів. На результат взаємодії попиту і пропозиції впливає ціна, у рівні якої зацікавлені як споживачі з метою задоволення своїх потреб, так і виробники, які розраховують внаслідок реалізації продукції покрити не тільки виробничі витрати, але і отримати прибутки. Ступінь диференціації виробленої продукції визначається за допомогою показників її номенклатури та асортименту. Всі складові споживчих властивостей продукції в їх оптимальних характеристиках формують конкурентоспроможність, яку можна розрахувати за допомогою інтегрального індексу конкурентоспроможності продукції, що показує можливість чи неможливість підприємства ефективно функціонувати на ринку. Чим менші витрати на виробництво якісної продукції, витрати на організацію використання товарної марки та пакувальної тари, підтримання належного сервісу покупців і чим вищі доходи від реалізації товару, тим

більший інтегральний індекс конкурентоспроможності продукції, вищий ступінь задоволення потреб споживачів, вигідні реалізаційні ціни. Слід зауважити, що навіть при зниженні цін на продукти, відповідну якість та інші чинники, не забезпечується стовідсоткова потреба у продовольстві. Для підтримки життєдіяльності людина змушена купляти необхідний мінімум продовольства навіть при несприятливому, як для споживача, рівні цін і зниженні доходів. Рівень споживання продовольчих товарів залежить і від їх пропозиції, яка безпосередньо пов'язана з обсягом виробництва сільськогосподарської продукції у певний часовий період. Тому головна причина скорочення кількості споживання продуктів полягає не в зменшенні обсягів сільськогосподарського виробництва, а в інших чинниках: низька забезпеченість матеріально-технічними ресурсами виробників, несвоєчасні розрахунки з ними за реалізовану продукцію, відсутність сезонного кредитування виробництва, поглиблення диспаритету цін, неефективна система оподаткування, а також зниження попиту, фінансова нестабільність, висока інфляція і низька купівельна спроможність населення.

Відповідно процес управління конкурентоспроможністю аграрним підприємством має ґрунтуватися на раціоналізації відповідних пріоритетних складових з врахуванням юридичних, організаційних та економічних аспектів – це формування нового стратегічного мислення про управління; сприйняття управління конкурентоспроможністю як інноваційного процесу; забезпечення ієрархічності і наскрізності управління; розуміння чинника часу як альтернативного у конкурентній боротьбі; врахування глобальної тенденції інтелектуалізації економіки; трансформація управління ресурсами в управління знаннями; сприйняття підприємства як організації, що самонавчається [3].

Отже, для покращення управління конкурентоспроможністю аграрних підприємств необхідно реалізувати низку заходів: створити умови для стабілізації та збільшення виробництва і удосконалення продукції; встановити закупівельні ціни на сільськогосподарську продукцію, які б відшкодовували не лише витрати на її виробництво, а й забезпечували прибуток; покращувати та

модернізувати технологічну базу, формувати конкурентні переваги з урахуванням превентивного розвитку персоналу, запровадити державну підтримку аграрних виробників, насамперед щодо сприяння залучення інвестицій, кредитів та інших запозичень для технічного й технологічного перетворень, зменшити податковий тиск на аграрний сектор економіки.

Список використаних джерел:

1. Тарнавська Н. П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика. Тернопіль: Економічна думка, 2008. 570 с.
2. Піддубний І., Піддубна Л. Теорія конкурентоспроможності: сучасний стан і предметно-методологічні аспекти розвитку. Економіка України. № 8, 2007. С. 52 – 60.
3. Міщенко Н. Г., Смик О. С. Конкурентоспроможність і конкурентні переваги підприємств в сучасних ринкових умовах. Наук. вісник НЛТУ України. 2009. Вип. 19.3. С. 243 – 247.

УДК 330.332

Марків Г.В.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

СИСТЕМА РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В БАНКАХ

У зв'язку з постійним ростом впливу ризиків на фінансову діяльність банків, особливо актуальною стає проблема банківського менеджменту – управління банківськими ризиками, тобто використання різних засобів, що дозволяють в певній мірі прогнозувати настання ризикової події в банківській діяльності та приймати заходи щодо зниження даних ризиків.

Ефективність функціонування ризик-менеджменту багато в чому залежить від швидкості реакції на зміни ринкової кон'юнктури, економічної

ситуації, фінансового стану банківської установи. Він повинен базуватися на знанні прийомів і методів управління банківськими ризиками, а також на вмінні швидко і правильно оцінювати конкретну економічну ситуацію, на здатності швидко знайти кращий, якщо не єдиний вихід з ситуації, яка склалася.

Варто виділити переваги ризик-менеджменту, зокрема: 1) покращує фінансову стійкість та ефективність діяльності банківської установи; 2) дозволяє оптимізувати використання ресурсів банку; 3) сприяє уникненню фінансових несподіванок; 4) сприяє підвищенню кваліфікації персоналу банку, знань, умінь та навичок при управлінні банківськими ризиками. Варто розрізняти банківський ризик-менеджмент як на мікро-, так і на макрорівні. На макрорівні, тобто на рівні банківської системи основними механізмами впливу на банківські ризики є: мінімальний розмір капіталу, вимоги до складу та нормативи достатності капіталу, вимоги до розкриття інформації про фінансовий стан та загальні ризики банківської системи, нормативні вимоги до кількісної оцінки ризиків і т.д. На рівні банківських установ окрім зовнішніх використовуються внутрішні механізми управління ризиками, які включають внутрішні моделі, оцінку та методи управління ризиками, а також організаційну структуру ризик-менеджменту банківських установ, нормативне забезпечення, кваліфікацію кадрового складу і т.д.

Банківські ризики, в першу чергу, носять соціальний ефект, адже в умовах, коли банки ризикують не лише власними коштами, а головним чином залученими ресурсами, то наслідки стають більш гострими, оскільки у випадку невдачі втрачає кошти не лише банк, а й його клієнти, які розмістили в ньому свої грошові кошти. Саме тому банківські кризи є найбільш болючими, оскільки призводять до фінансових втрат учасників, які є пов'язаними між собою грошово-кредитними зобов'язаннями.

Процес ризик-менеджменту в комерційному банку повинен охоплювати такі етапи: з'ясування контексту ризиків; ідентифікація ризиків: виявлення і розпізнавання ризиків та їх джерел; вимірювання ризиків (аналіз і оцінка): якісна та кількісна оцінка ризиків; вплив на ризик (вибір методів і стратегій);

моніторинг ризиків: повсякденний моніторинг лімітів з ризиків, перевірка основних розмірів ризиків і ризиків, що не підлягають кількісній оцінці; комунікації та консультування: регулярне надання інформації про ризики (рис. 1).

При управлінні ризиками варто рекомендувати наступне: використання принципу зважених ризиків; здійснення систематичного аналізу фінансового стану клієнтів банку; здійснення систематичного аналізу платоспроможності і кредитоспроможності банку; застосування принципу поділу ризиків; рефінансування кредитів; проведення політики диверсифікації (широкий перерозподіл кредитів у дрібних сумах, наданих великій кількості клієнтів, при збереженні загального обсягу операцій банку); страхування кредитів і депозитів; застосування застави; застосування реальних персональних і „уявних” гарантій; хеджування валютних операцій; збільшення спектру здійснюваних операцій (диверсифікація діяльності).

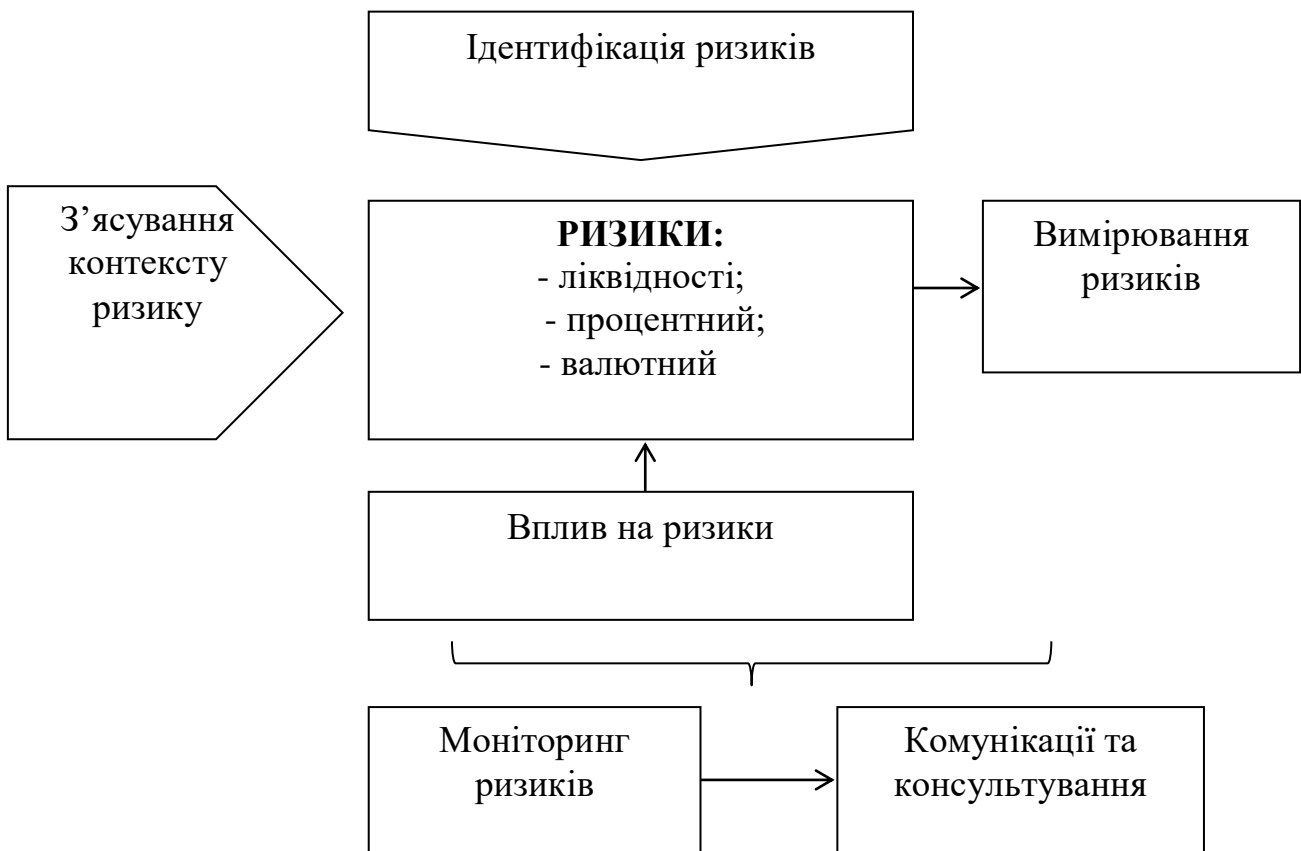

Рис. 1. Оптимізація системи ризик-менеджменту в банках України

Узагальнюючи досвід щодо запровадження комплексної системи ризик-менеджменту, необхідно зазначити, що управління ризиками неможливе без: правильної системи розподілу повноважень; пророблених посадових інструкцій; досконалих каналів передачі інформації.

Список використаних джерел:

1. Методичні вказівки НБУ щодо організації та функціонування системи ризик-менеджменту в банках України [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://nbuportal.bank.gov.ua/control/uk/doccatalog/list?currDir=36930>.

2. Лукановська І. Сучасний ризик-менеджмент в малому банківництві України / І. Лукановська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – С. 166 – 174

3. Кльоба Р. Л. Банківські операції з цінними паперами в умовах подолання наслідків фінансово-економічної кризи/ Р. Л. Кльоба // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – вип. 20.2. – С. 215 – 219.

4. Заруцька О. П. Управління ризиками – провідний чинник фінансової стійкості вітчизняних банків / О. П. Заруцька // Фінанси України. – 2006. – № 3. – С. 94–105.

УДК:[330.332:332.142.6]:330.342.

Михалюк Н.І.

к.е.н., доцент кафедри менеджменту ім. проф. Є.Храпливого

Лакіш Л.М., аспірант

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ**

На сьогодні організаційно-економічний механізм розглядається як механізм який забезпечує економічну безпеку підприємства, і представляє собою сукупність організаційних заходів спрямованих на дотримання та ефективне використання економічних законів та важелів для досягнення поставленої мети.

Організаційно-економічний механізм підприємства є результатом дії системи внутрішніх і зовнішніх чинників функціонування та розвитку підприємства, в якому відображається складна система різноманітних економічних відносин. Разом з тим, зі свого якісного боку, він виступає і визначальним фактором успішності цього підприємства, будучи інструментом досягнення поставленої мети.

Головна мета планування роботи організаційно-економічного механізму полягає у тому, щоб гарантувати його стабільне та максимально ефективно функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому. До основних функціональних цілей належать: забезпечення високої фінансової ефективності роботи, фінансової стійкості та незалежності підприємства; забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкуренто спроможності технічного потенціалу суб'єкта господарювання; досягнення високої ефективності менеджменту, оптимальної та ефективної організаційної структури управління підприємством; досягнення високого рівня кваліфікації персоналу та його інтелектуального потенціалу, належної ефективності; мінімізація руйнівного впливу результатів виробничо-господарської діяльності на стан навколишнього середовища; якісна правова захищеність усіх аспектів діяльності підприємства; забезпечення захисту інформаційного поля, комерційної таємниці і досягнення необхідного рівня інформаційного забезпечення роботи всіх підрозділів підприємства та відділів організації; ефективна організація безпеки персоналу підприємства, його капіталу та майна, а також комерційних інтересів [5].

Реальним напрямком підвищення ефективності виробництва слід вважати розвиток підприємницької діяльності, основними рисами якої є пошук

нових, більш ефективних засобів використання ресурсів, гнучкість пристосування до потреб та вимог ринкової ситуації, готовність до ризику задля досягнення високих прибутків. Ми можемо теоретично обґрунтувати основи формування і функціонування підприємницьких структур в аграрному секторі економіки з врахуванням мотиваційних чинників трудової діяльності.

Підприємствам, що діють в умовах незначної конкуренції набагато легше погоджувати свої інтереси з інтересами партнерів у силу зустрічного характеру інтересів. Концепція створення механізму економічної безпеки передбачає, що основою механізму є формування системи пріоритетних інтересів підприємства з наступною їхньою гармонізацією з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, що взаємодіють з підприємством [2].

На підприємствах виникають ситуації, які спонукають керівництво підприємства розглядати проблеми у стратегічній перспективі. Це, зокрема, зниження ефективності роботи, дії конкурентів, нестабільні внутрішні стосунки між працівниками підприємства, поява нових керівників, що розуміють потребу планування, потреба в розробці стратегії підприємства у разі залучення капіталу або поглинання підприємства іншою структурою [4].

Основними умовами інтенсивного формування і розвитку організаційно-економічного механізму підприємства є стабільність державної і соціальної політики; наявність гарантованих прав власності на засоби виробництва, продукцію та доходи; повна економічна самостійність; повна економічна відповідальність за результати діяльності; орієнтація на досягнення комерційного успіху, отримання прибутку; наявність певного економічного середовища, яке б забезпечувало реалізацію вказаних умов і ринково-конкурентний режим господарювання (податки, дотації та ін.); наявність сприятливої позитивної думки серед населення; правовий захист підприємництва; державна підтримка у сфері фінансового і матеріального-технічного забезпечення, особливо на початкових етапах становлення; вільний вихід на зовнішній ринок; ефективний захист інтелектуальної власності;

відносно невисока вартість заснування власної справи в конкурентному середовищі [6].

На даному рівні ефективність механізму частково визначається загальносвітовими тенденціями, та впливами (міжнародні угоди, експортно-імпортна політика, правила членства в міжнародних організаціях, антидемпінгове законодавство та ін.), які доповнюють організаційні заходи внутрідержавних інститутів. Водночас він взаємодіє з механізмами мікрорівня, якими виступають індивідуальні внутрігосподарські механізми. Внутрішніми організаційними заходами виступають: правове регулювання діяльності підприємств, їх відносин з покупцями, постачальниками, інвесторами, кредиторами, державними інститутами, встановлення стандартів якості продукції, стимулювання розвитку інфраструктури, створення сприятливої інвестиційної атмосфери, розвиток консультативної діяльності, стимулювання впровадження передових технологій виробництва.

Список використаних джерел:

1. Васильков В. Г. Організація виробництва : Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів // В. Г. Васильков. - К., 2003 . - 524 с.
2. Виноградський М.Д. Управління персоналом: навч. посібник / М.Д. Виноградський [та ін.]. - К. : Центр навч. л - ри, 2006. - 501 с.
3. Головка Т.В. Стратегічний аналіз : Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т.В. Головка, С.В. Сагова. - К.: КНЕУ, 2002. - 198с.
4. Диба М. І. Теоретично-практичні аспекти становлення підприємництва / М. І. Диба, І. В. Данилюк // Маркетинг. – 2001. – № 2. – С. 22-29.
5. Долинський В. П. Аналіз господарської діяльності підприємств : навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. / В. П. Долинський. К.: Вища шк., 2002.-164с.

УДК 658.62:658.562

Мідик І.-М.В.

*аспірант, Інститут комп'ютерних технологій та автоматики
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів*

РОЗВИТОК МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ПРОДУКЦІЇ ОВОЧІВНИЦТВА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Для підвищення конкурентоспроможності підприємств, і її складової рентабельності продукції овочівництва, необхідно підвищити рівень якості та безпечності продукції для споживачів. Це зумовлює необхідність пошуку нових методів ідентифікації рівня забруднення овочів, зокрема вдосконалення інструментальної складової. Точніший контроль якості продукції овочівництва дозволяють здійснювати вимірювальні методи контролю якості. Тому актуальним завданням є розробка оперативних вимірювальних методів контролю концентрацій в овочах корисних та шкідливих елементів.

Метою проведення досліджень є розробка способу швидкого визначення концентрації корисних мінеральних та шкідливих речовин в овочевому соці за електричними параметрами, а також виявлення впливу параметрів контактних перетворювачів на результати вимірювання електрофізичних параметрів об'єктів неелектричної природи у частотному діапазоні тестового сигналу.

Для дослідження електрофізичних параметрів овочевих соків складено узагальнену електричну схему та математичну модель контролю якості об'єктів неелектричної природи, враховуючи відомі на сьогодні прототипи та результати проведених експериментальних досліджень зміни активної та реактивної складових провідності (адмітансу) у частотному діапазоні тестового сигналу у моркв'яному соці. Інформативними електричними параметрами є складові імітансу (активна та реактивна складова) первинного перетворювача з овочевим соком (об'єкт дослідження неелектричної природи).

На підставі побудованої схеми заміщення системи «сенсор-вимірювальний засіб» сформовано математичну модель первинного перетворювача з об'єктом контролю. При послідовному з'єднанні ємності подвійного шару C_n та параметрів об'єкта (паралельне з'єднання опору R_x та ємності C_x) комплексну провідність Y_x такої схеми заміщення подано у вигляді:

$$Y_x = \frac{j\omega C_n(1 + j\omega C_x R_x)}{1 + j\omega C_x R_x + j\omega C_n R_x}$$

(1)

Використовуючи результати експериментальних досліджень зміни активної G та реактивної B складових провідності (адмітансу) у частотному діапазоні від 50Гц до 100кГц у морквяному соці [1] записано рівняння:

$$\begin{aligned} \frac{3943840000R_x C_n^2}{1 + 3943840000R_x^2(C_x + C_n)^2} &= 0.0214 \\ \frac{62800C_n(1 + 3943840000C_x^2 R_x^2 + 3943840000C_x C_n R_x^2)}{1 + 3943840000R_x^2(C_x + C_n)^2} &= 0.0003 \\ \frac{39438400R_x C_n^2}{1 + 39438400R_x^2(C_x + C_n)^2} &= 0.0207 \end{aligned} \quad (2)$$

Представлені рівняння записані на частотах 1000 і 10000 Гц. Дана система дробово-раціональних рівнянь розв'язана за допомогою Solve Block у програмному пакеті MathCad Prime 3.1. Враховуючи отримані результати, проведено математичне моделювання складових адмітансу при змінах опору та ємності об'єкта неелектричної природи, ємності приелектродного шару у частотному діапазоні тестового сигналу.

За результатами математичного моделювання складових адмітансу можна зробити висновки, що при зростанні ємності приелектродного шару C_n частота, починаючи з якої активна складова є частотою незалежною, зменшується. І для отримання незалежності результату вимірювання об'єкта неелектричної природи з опором $R_x=46$ Ом та ємністю $C_x=1500$ пФ (наприклад моркв'яного соку) на нижчих частотах необхідно збільшувати ємність приелектродного шару, використавши сенсор з більшою площею електродів.

Із зростанням опору об'єкта контролю $R_x = 20, 40, 60, 80, 100$ Ом (цей діапазон значень опору відповідає різних овочевим сокам) криві активної складової імпедансу зміщуються у сторону зменшення за значенням активної складової імпедансу та вліво за частотою, тобто частота, починаючи з якої активна складова є частотою незалежною, зменшується. Тому для отримання незалежності результату вимірювання об'єкта неелектричної природи із меншим опором потрібно проводити вимірювання на вищих частотах. Водночас із зростанням опору об'єкта контролю R_x частота, починаючи з якої реактивна складова є практично сталою, не змінюється.

Список використаних джерел:

2. Мідик І.-М. В. Оцінка якості продукції овочівництва за електричними характеристиками. *Міжнародний науковий журнал «Технологічний аудит та резерви виробництва»*. 2016. № 3/2 (29). С. 30-35.

УДК 347.764:368.5:633.

Томашевський Ю. М.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Львівський національний аграрний університет*

СТРАХУВАННЯ ПРИРОДНО-КЛІМАТИЧНИХ РИЗИКІВ РОСЛИННИЦТВА: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ

Страхування виступає як один з найдієвіших елементів фінансової системи, який має забезпечувати захист майнових прав та інтересів суб'єктів господарювання у сільському господарстві, а отже як важливий фінансовий інструмент, призначення якого полягає в акумулюванні коштів для подальшого інвестування в сільськогосподарське виробництво. Виробництво сільськогосподарської продукції найбільшою мірою залежне від погодних

умов, які суттєво впливають на якість та обсяги одержаного врожаю. Тому зростає актуальність страхування сільськогосподарських культур від несприятливих погодно-кліматичних умов (заморозків, ураганів, злив, сильних дощів, повеней, граду тощо), через які зростає ймовірність нанесення шкоди сільськогосподарським культурам.

Особливістю страхування урожаю сільськогосподарських культур є високий рівень ризикованості, адже при настанні стихійного лиха втрати можуть зазнати не тільки окремі страхувальники, а й великі площі та території, а це робить страхування природно-кліматичних ризиків одним з найскладніших видів страхування, бо виплати по ньому часто перевищують зібрані премії.

В Україні з 2007 р. починає розвиватися індексне страхування урожаю сільськогосподарських культур. Але, частка такого страхування у страхуванні сільського господарства залишалася низькою. Останніми роками збільшилася кількість страховиків, що надають послуги із страхування урожаю сільськогосподарських культур за мультиризиковою програмою, незважаючи на великий ризик банкрутства. Також протягом останніх років проводилося формальне страхування сільськогосподарських культур, яке є обов'язковою умовою прийняття застави при наданні банками коротко- і середньострокових кредитів сільськогосподарським виробникам. Статистичні дані про кількість формальних страхових договорів відсутні, оскільки в загальні дані по страхуванню майна сільськогосподарських підприємств такі договори не включають. Проте останніми роками кількість таких формальних договорів страхування сільськогосподарських культур зменшується, а це є позитивною тенденцією ринку та свідчить про зростаючий попит на якісні послуги зі страхування природно-кліматичних ризиків.

Аграрний страховий ринок України є перспективним і має належну інфраструктуру для покращення існуючих і введення нових страхових продуктів для сільськогосподарських товаровиробників. Для прикладу, у 2008 р. страхуванням урожаю сільськогосподарських культур за програмою субсидування займалися 37 страхових компаній. Вони застрахували 3,4% у

2008 р. посівних площ [7].

Проте з 2011 р. приблизно 180 страхових компаній отримали ліцензії на страхування сільськогосподарських ризиків, але більшість з цих компаній не здійснювали страхування сільського господарства. Сім страховиків домінували на ринку, застрахувавши приблизно 70% всієї застрахованої площі під сільськогосподарськими культурами та зібравши приблизно 45% страхових платежів по цьому виду страхування. Компанії уклали договори приблизно зі 1400 сільськогосподарськими виробниками, а це не досягає навіть 1% від загальної кількості господарств в Україні, та застрахували менше 5% сільськогосподарських посівів основних культур [7].

У 2015 році страхові компанії уклали 825 договорів страхування, включаючи 181 договори на весь цикл виробництва і 35 договорів за індексом врожайності. Найбільш популярним серед аграріїв було страхування посівів озимих культур від повної загибелі в період перезимівлі. Таких договорів було укладено 346. Страховики змогли укласти 184 договори за новою програмою страхування озимих культур на весь цикл виробництва до збору врожаю. Дана програма впроваджується з 2009 року і не передбачає застосування франшизи. Третьою за кількістю укладених договорів (124) була програма страхування посівів від часткової і повної загибелі. Також аграрії страхували посіви від повної загибелі в період перезимівлі і від весняних заморозків. Всього було укладено 78 договорів даного типу. Ця програма надає більш ширше покриття в порівнянні з програмою страхування тільки від повної загибелі. Кількість договорів з інших типів програм були незначним. На технічні результати діяльності страхових компаній в сегменті агрострахування продовжувало впливати зростання цін на матеріально-технічні ресурси і на сільськогосподарську продукцію. Через ріст цін збільшувались страхові суми і, відповідно, суми зібраних премій.

Отже, рівень страхування рослинницької галузі сільського господарства залишається досить низьким і є недостатнім для гарантування безпечної й безперебійної господарської діяльності страхувальників. Нині здійснюється

розробка законодавчо-нормативної бази, яка має забезпечити подальший розвиток страхування сільськогосподарських підприємств.

Узагальнюючи вищевикладений матеріал, можна констатувати, що обсяг страхування сільськогосподарських культур від негативного впливу природно-кліматичних явищ зростає. Важливу роль при цьому відіграє розвиток кредитування сільськогосподарських товаровиробників. Адже виникає тристороння зацікавленість: страхувальника – у кредиті, страховика – у своєчасності оплати страхової премії, банку – у фінансовій гарантії страховика.

Проаналізувавши вищенаведений матеріал, можна виділити основні причини повільного розвитку та здійснення сільськогосподарського страхування: не враховуються особливості здійснення виробництва у сільському господарстві; недостатньо розвинена економічна та фінансова сфери в державі; недосконала страхова законодавча база; невідповідність законодавчо-нормативної бази економічним реаліям; несприятливий фінансовий стан більшості сільськогосподарських товаровиробників, їх неплатоспроможність; інфляційні процеси; не здійснюється компенсування витрат на страхування врожаїв; недотримання агротехнічних заходів і строків при вирощуванні сільськогосподарських культур (безгосподарність); незадовільна робота агрометеорологічних служб; недостатня підтримка сільського господарства з боку держави; застосування старих механізмів обчислення страхових платежів із високими тарифними ставками; недостатня поінформованість сільськогосподарських товаровиробників про страхування природно-кліматичних ризиків; непрозорий механізм відшкодування збитків; недосконала форма договору страхування сільськогосподарських культур.

Отже, до заходів підвищення ефективності страхової послуги із добровільного страхування сільськогосподарських культур від ризиків природно-кліматичного характеру можна віднести:

- удосконалення процедури страхування сільськогосподарських культур (зменшення кількості бланків, швидкість оформлення, доброзичливість працівників страхової компанії);

- зменшення витрат страховика на ведення справи в частині надання послуги із страхування сільськогосподарських культур; розробити широкий спектр додаткових послуг, які надаються разом із страхуванням урожаю сільськогосподарських культур;
- розробити страхові продукти, що включають кілька страхових ризиків з метою проведення комплексного страхування, та окремі ризики відповідно до агрокліматичних зон і районів.

УДК 336.02

Синявська Л.В.

к.е.н., доцент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Львівський національний аграрний університет

ОСНОВНІ КРИТЕРІЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Світова фінансово-економічна криза охопила економіку багатьох країн. Україна опинилася у групі країн, що постраждали найбільше. В умовах спаду виробництва, фінансової нестабільності, постійного перевищення видатків бюджетів усіх рівнів над доходами вкрай актуальною проблемою є зростання зовнішнього та внутрішнього державного боргу України. Проблема його погашення є однією з ключових у розробці стратегії розвитку держави на наступні періоди. Вона тісно пов'язана з економічною системою країни, з її соціальними та політичними процесами та прямо чи опосередковано впливає майже на всі сторони економічного життя держави.

Рівень фінансової безпеки визначають багато індикаторів, основними з яких є: дефіцит бюджету, обсяги боргів держави, рівень інфляції, вартість банківських кредитів, рівень монетизації економіки, обсяг міжнародних резервів НБУ.

Боргова безпека — рівень внутрішньої та зовнішньої заборгованостей з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень й оптимального співвідношення між ними, достатній для задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що не загрожує втратою суверенітету та руйнуванням вітчизняної фінансової системи.

Згідно з Бюджетним кодексом України державний борг - це загальна сума заборгованості держави, яка складається з усіх випущених і непогашених боргових зобов'язань, включаючи боргові зобов'язання держави, що вступають в дію в результаті виданих гарантій за кредитами, або зобов'язань, що виникають на підставі законодавства чи договору [1]. Державний борг за своєю економічною сутністю визначає економічні відносини держави як позичальника з її кредиторами з приводу перерозподілу частини вартості валового внутрішнього продукту на умовах строковості, платності й повернення. Граничний обсяг внутрішнього та зовнішнього державного боргу, боргу Автономної Республіки Крим чи місцевого самоврядування, граничний обсяг надання гарантій встановлюється на кожний бюджетний період відповідно законом про Державний бюджет України чи рішенням про місцевий бюджет. Основними індикаторами, що визначають боргову безпеку, є обсяги внутрішніх і зовнішніх боргів держави. Це величина непогашених у термін запозичень, що здійснює держава на внутрішніх і зовнішніх ринках. До складу державного внутрішнього боргу України входять позичання Уряду України і позичання, здійснені за безумовної гарантії Уряду, для забезпечення фінансування загальнодержавних програм. Державний внутрішній борг України складається із заборгованості минулих років і заборгованості, що знову виникає за борговими зобов'язаннями Уряду України.

Зовнішній державний борг - сукупність боргових зобов'язань держави, що виникли в результаті запозичення держави на зовнішньому ринку. Державний зовнішній борг складається з:

- позик на фінансування державного бюджету та погашення зовнішнього державного боргу;

- позик на фінансування інвестиційних та інституціональних проектів.
- позик на підтримку національної валюти та інші.

Державний борг є важливим макроекономічним важелем регулювання економіки держави, дає змогу втілити обрану економічну стратегію, залучити кошти для вирішення важливих економічних питань та реалізації проектів.

Результати досліджень свідчать про темпи зростання державного прямого та гарантованого боргу. Така ситуація негативно впливає на стан економічної безпеки України, оскільки зростає навантаження на державний бюджет через збільшення виплат на обслуговування державного боргу.

Основна сума державного боргу не повинна перевищувати 60% фактичного річного обсягу валового внутрішнього продукту України. На кінець 2017 року співвідношення боргових зобов'язань до ВВП становило 71,8%. Такі цифри дещо насторожують. У разі перевищення граничного показника Кабінет Міністрів України зобов'язаний вжити заходів для приведення його у відповідність до положень чинного законодавства

Подальше зростання державного боргу спричинить погіршення показників бюджетної безпеки, негативно впливатиме на стан платіжного балансу та інвестиційну привабливість України, загрожуватиме стабільності грошово-кредитного та валютного ринків України [3, с.147].

Обслуговування та погашення боргових зобов'язань у майбутньому може призвести до неспроможності задоволення нагальних соціально-економічних потреб, що загрожуватиме втратою суверенітету і руйнуванням вітчизняної фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.
2. Державний борг та гарантований державою борг [Електронний ресурс] / Міністерство фінансів України. Офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua/>.

3. Мних А. М. Сучасні способи оптимізації боргової політики України для оздоровлення економіки. *Облік і фінанси АПК*. – 2010. -. №4. - С. 147- 149.

УДК 65.011.3

Станько Т.М.

асистент кафедри економічної теорії

Львівського національного аграрного університету

АНАЛІЗ ТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ БІОЕНЕРГЕТИЧНИХ ПРОЕКТІВ

Проектний ризик є сукупністю ризиків, які передбачають загрозу економічній ефективності проекту, що виражається в негативному впливі на потоки грошових коштів. З фінансового погляду, ризик називають зростаючою функцією часу. Для короткострокових проектів ризик є меншим, ніж для довгострокових. Для біоенергетичних проектів, які розраховані на тривалу перспективу, ризик є значним. Тому інвестор, який бере участь у фінансуванні такого проекту, повинен одержати винагороду за те, що взяв на себе ризик часу.

Проектному ризику, у тому числі і для біоенергетичних проектів, характерна низка особливостей, основними з них є такі:

1) інтегрований характер. Ризик інвестиційного проекту є сукупним поняттям, що інтегрує у собі багато інших інвестиційних ризиків;

2) особливості прояву на різних стадіях реалізації (підготовчий, інвестиційній, експлуатаційній тощо);

3) висока залежність від тривалості життєвого циклу проекту. Довгострокові проекти з тривалим життєвим циклом потребують значних витрат щодо їхнього захисту від ризику;

4) високий рівень коливання рівня ризику за типовими проектами. Рівень проектного ризику є змінним та коливається залежно від місцевих умов;

5) відсутність достатньої інформаційної бази для оцінки рівня ризику. Унікальність параметрів кожного інвестиційного проекту та умов його здійснення не дозволяє у широкому розумінні використовувати економіко-статистичні, аналогові та деякі інші методи оцінки рівня проектного ризику. Пошук необхідної інформації для розрахунку цього показника пов'язаний із додатковими фінансовими витратами;

б) відсутність надійних ринкових індикаторів, що застосовуються для оцінки рівня ризику. Це знижує можливості одержання надійної оцінки ринкових чинників у розрахунках рівня проектних ризиків.

До ризиків, притаманних загальній ситуації в нашій країні, належать такі: політична нестабільність, чинна та майбутня правова база для інвестицій, фінансова нестабільність, неможливість конвертування гривню у тверду валюту (долар США або євро), перспективи економіки в цілому тощо. Сьогодні, на жаль, інвестиційна діяльність в Україні пов'язана з усім комплексом зазначених ризиків.

До ризиків періоду проектування та будівництва належать: підвищення ставок за позикою (може статися у зв'язку зі знеціненням національної валюти, якщо позика надавалась у ній), збільшення терміну будівництва, невиконання термінів введення в дію виробничих потужностей, невідповідність кошторису проекту і вартості будівництва визначеній сумі інвестицій тощо.

До експлуатаційних ризиків відносять:

- виробничі, зокрема, збільшення поточних витрат; зрив графіку постачання сировини, матеріалів та устаткування; нові вимоги до екології;
- ринкові, такі як зміна попиту на продукцію, поява конкуруючої продукції тощо. Зміна попиту на продукцію, що стане результатом проекту, може означати зменшення кількості споживачів, що користуються послугами, у тому числі і за рахунок переходу на індивідуальне опалення.

Враховуючи різноманітність та специфіку ризиків, які виникають у процесі реалізації проекту із чистої енергії, організатор проекту повинен ретельно управляти ризиками на кожному етапі його впровадження. Оскільки

проектні ризики притаманні усім стадіям та етапам проектного циклу, управління проектними ризиками має відбуватися до кінця терміну реалізації проекту.

Управління проектними ризиками має включати такі етапи:

1. Визначення проектних ризиків. При прийнятті рішення про доцільність вкладання коштів в інвестиційний проект потрібно визначити фактори ризику, етапи та конкретні роботи, при виконанні яких виникає ризик, тобто встановити потенційні сфери ризику, а потім їх ідентифікувати.

2. Формалізований опис невизначеності інвестування. Оскільки умов реалізації проекту може бути багато, то для кожної з них потрібно скласти сценарії або утворити обмеження на значеннях основних технологічних, економічних та інших параметрів проекту. Також повинні бути зазначені витрати, які відповідають різним умовам реалізації проекту.

3. Визначення показників ризику вкладення інвестицій, кількісна оцінка ризику, тобто числовий розрахунок розмірів окремих ризиків та ризику проекту загалом, є складнішою, на відміну від якісної. Спочатку усі ризики вимірюються в одиницях, властивих лише їм, потім – у грошових одиницях, як підсумок – оцінюється ризик проекту загалом.

4. Оцінка проекту за допомогою методів аналізу ризику інвестицій. До методів аналізу ризиків належать загальновідомі методи: аналіз беззбитковості, аналіз чутливості, метод сценаріїв, імітаційне моделювання, які в сукупності становлять комплексний процес аналізу ризиків інвестиційного проекту.

Зазначений перелік методів не є вичерпним, у залежності від властивостей та складності проекту можливе використання інших методів, а також їх поєднання.

Список використаних джерел:

1. Біоенергетичні проекти: від ідеї до втілення. Практичний посібник / Під загальною редакцією Томосова Р.Ю. Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2015. 208 с.

2. Ноздріна Л.В., Ящук В.І., Полотай О.І. Управління проектами: підручник / за заг. ред. Л.В. Ноздріної. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 432 с.

3. Паламарюк О.О., Томчук В.В. SWOT - аналіз підприємств АПК, які вирощують біоенергетичні культури. Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. 2015. Вип. 12(2). С. 151-157.

4. Підготовка проектних пропозицій із чистої енергії: практичний посібник / під загальною редакцією Тормосова Р.Ю., Романюк О.П., Сафіуліної К.Р. Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2015. 176 с.: іл.

5. Підготовка та впровадження проектів заміщення природного газу біомасою при виробництві теплової енергії в Україні». Практичний посібник / за ред. Г. Гелетухи. Київ: «Поліграф плюс», 2016. 104 с.

СЕКЦІЯ № 5

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ

УДК 631.162

Брик Г. В.

*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівського національного аграрного університету, м. Львів*

УПРАВЛІНСЬКА ЗВІТНІСТЬ В СИСТЕМІ МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ

В умовах ринкових трансформацій суттєве значення відводиться звітності підприємства як основному джерелу інформації для прийняття управлінських рішень. Сьогодні фінансовий облік і звітність поступаються системі управлінського обліку, оскільки керівництву підприємства потрібна оперативна

інформація про діяльність підрозділів, яку може забезпечити лише внутрішньогосподарська звітність.

За результатами аналізу підходів до з'ясування сутності поняття «управлінська звітність» можна виділити низку спільних поглядів учених щодо суті даної категорії, а саме:

- управлінська звітність становить собою доволі гнучку систему форм інформації;
- управлінська звітність складається за центрами відповідальності і загалом для підприємства й подається управлінському персоналу різних рівнів;
- управлінська звітність повинна відображати умови, специфіку, особливості діяльності підприємства та потреби управлінського персоналу;
- управлінська звітність – це джерело інформації для контролю, аналізу, бюджетування і прийняття управлінських рішень та ін.

Отже, управлінська (внутрішньогосподарська) звітність є узагальнюючим інструментом інформаційного забезпечення управління підприємством на всіх рівнях для прийняття ефективних рішень. Відсутність єдиної системи внутрішньогосподарської звітності зумовлює формування форм звітності кожним суб'єктом господарювання індивідуально. Це пов'язано з особливостями виробничо-господарської діяльності підприємства та потребами внутрішніх користувачів інформації. Зокрема, на практиці аграрні формування складають форми звітності, які передбачені специфікою процесів вирощування біологічних активів, виробництва сільськогосподарської продукції та порядком відображення їх результатів в обліку.

Однією з основних проблем у формуванні звітності є довільна форма її подачі та неузгодженість даних між структурними підрозділами, які її подають. У результаті до користувача потрапляє невзаємопов'язаний набір форм, які часто суперечать одна одній і відображають недостовірні дані про діяльність структурних підрозділів і підприємства загалом. Виконанню цих завдань сприятиме впровадження на підприємствах системи обліку витрат за центрами відповідальності, об'єктивною основою якої є децентралізація

внутрішньовиробничого управління і формування гнучких організаційних структур у складі аграрного формування. При цьому облік за центрами відповідальності може функціонувати паралельно з традиційною системою бухгалтерського обліку і бути впровадженим за умови, що в підприємстві чітко визначені сфери відповідальності й конкретизована відповідальність менеджерів за витрати, доходи і фінансові результати.

Основними користувачами внутрішньогосподарської звітності за центрами відповідальності є менеджери всіх рівнів управління і персонал (адміністрація) підприємства. Ведення обліку і складання звітності за центрами відповідальності підвищує дисципліну і відповідальність менеджерів.

Для кожного з видів виробництва в аграрних формуваннях доцільно використовувати окремі форми управлінської звітності:

- накопичувальні звіти (оперативні) – складаються окремо за видами виробництва біологічних активів, продукції (групами і видами), структурними підрозділами, центрами відповідальності, сегментами підприємства за короткі проміжки часу (тиждень, місяць тощо);

- зведені звіти (поточні) – складаються на основі накопичувальних форм звітності й містять систематизовані дані за видами виробництва, об'єктами обліку, про діяльність підрозділів (показники сегмента) на певну дату (місяць, квартал);

- підсумкові звіти – відображають результати діяльності структурних підрозділів, центрів відповідальності (сегментів) та підприємства загалом за певний період (квартал, рік).

Отже, аналіз теорії й практики управлінського обліку, вивчення специфічних особливостей вирощування біологічних активів і виробництва сільськогосподарської продукції дають змогу стверджувати, що внутрішній облік та формування звітності в сільськогосподарських підприємствах доцільно організувати за: центрами відповідальності (тваринницькі ферми, рільничі й транспортні бригади тощо); видами виробництва (рослинництво, тваринництво, допоміжні та обслуговуючі виробництва).

Отже, в умовах ринку управлінська (внутрішньогосподарська) звітність є основним джерелом інформації про діяльність підприємства і важливим інструментом контролю за господарською діяльністю його підрозділів.

Список використаних джерел:

1. Данкевич А. Є. Методологічні основи розвитку бюджетування у сільському господарстві. *Економіка АПК*. 2012. № 6. С. 64-69.
2. Іванюта П.В., Левченко З. М. Внутрігосподарський (управлінський) облік у виробничих підрозділах сільськогосподарських господарюючих суб'єктів. К. : Центр навч. літ-ри, 2006. 368 с.
3. Маренич Т. Г. Внутрішньогосподарська звітність агроформувань в системі управління виробництвом. *Економіка АПК*. 2015. №3. С. 63-71.
4. Теорія та практика управління економічним розвитком підприємства : монографія / за заг. ред. О.В. Кендюхова. Донецьк: ДонНТУ, 2013. 316 с.
5. Тлучкевич Н. В. Формування системи внутрішньої управлінської звітності в сільськогосподарських підприємствах. *Економіка АПК*. 2013. № 9. С. 82-88.

УДК:657.6

Малецька О.І.

*к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування
Львівського національного аграрного університету*

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ АУДИТОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ОПЕРАЦІЙ З ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ

Найважливішим економічним показником є фінансовий результат, він узагальнює усі результати діяльності господарства та надає комплексної оцінки ефективності цієї діяльності.

Головною метою створення та подальшої діяльності будь-якого господарюючого суб'єкту, не залежно від виду його діяльності чи форми власності, є отримання кінцевого фінансового результату, тобто прибутку. Отже, фінансовий результат - це прибуток або збиток який отримує господарюючий суб'єкт внаслідок діяльності.

При проведенні аудиту встановлюється відповідність ведення обліку вимогам П (С) БО «Доход»:

- відокремлення доходу від реалізації, доходу від участі у капіталі, інший операційний дохід, , інші доходи, інші фінансові доходи, надзвичайні доходи;
- визнання доходу за чотирма умовами;
- формування кінцевого фінансового результату по рахунку 79 «Фінансові результати» і нерозподіленого прибутку по рахунку 44 «Нерозподілений прибуток»;
- оцінка доходу у бухгалтерському обліку;
- відокремлення доходу від реалізації послуг;
- коректність надання інформації про дохід у Примітках до фінансової звітності.

Аудит фінансових результатів передбачає тестування оцінки СВК фінансових результатів; проведення інвентаризації з обрахунків фінансових результатів; установлення подібності записів у фінансовій звітності (форма № 2 «Звіт про фінансові результати») записам на рахунках 79, 44 та у документах бухгалтерського обліку, особливо звертається увага на відокремлення наслідків фінансової, операційної та ін. видів діяльності; звірки правильності вживання підприємством вимог П (С) БО 1 «Звіт про фінансові результати»; факт та правильність оформлення первинних документів; установлюється вживання належних методичних прийомів - звіряння розрахунків, перелічення, проведення обрахунку аудитором виплат господарства; перевірка формування

нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) та поодиноких його складових, вірність розподілу прибутку, вірність заповнення розділу III форми №2 «Звіт про фінансові результати»; вірність формування та сплати податку на прибуток фірми за податковим обліком; проведення розгляду показників прибутку (збитку) та рентабельності з встановленням чинників, що мали вплив на показники; формулювання резервів збільшення прибутку та рентабельності, розроблювання заходів щодо реалізації резервів і т.д.

Здійснення аналітичних операцій є цінним заходом що би отримати аудиторські докази. Досліджування економічного потенціалу господарства, руху його розвитку дає право аудитору сформулювати думку з приводу фінансового стану підприємства та опрацювати аргументовані пропозиції щодо удосконалення фінансового стану та платоспроможності фірми.

Згідно Міжнародного аудиторського стандарту «Аналітичні процедури» передбачено сутність та мету аналітичних операцій (процедур), також зміст аналітичних дій при плануванні аудиту та перевірці на суттєвість тощо. Існує нормативна база з приводу визначення розрахунку та змісту показників, що використовуються при проведенні фінансового аналізу. Нормативна база застосовується при проведенні аудиту. Тому, аудитори аналізують не лише фінансову звітність, але досліджують всю господарську діяльність господарства. Власникам та адміністрації фірми необхідно знати структуру потенціалу свого підприємства, структуру економічного потенціалу, тенденції розвитку (або спаду), припустимі підприємницькі та фінансові ризики тощо.

Для розвитку аудиту в Україні вже зроблено досить багато, про те залишаються проблеми, від точного, успішного вирішення яких залежить перспективи його подальшого розвитку. Отже, першочергового роз'яснення потребує удосконалення законодавчого регулювання аудиту в Україні; подальша розробка і впровадження національних нормативів аудиту; поліпшення методики та організації аудиторських перевірок, їх якості. Виходячи з вище зазначених проблем, вдосконалення аудиту в Україні - це складний та багатогранний процес, який потребує: вдосконалення системи

економічного контролю в країні в цілому шляхом вдосконалення структури; використання комп'ютерної техніки в аудиті; вдосконалення процедур і техніки аудиту, підвищення кваліфікації аудиторів.

Використання вищезазначеного дозволить підвищити аналітичність, точність, своєчасність та достовірність облікових даних, що забезпечить якісне відображення операцій з обліку капітальних інвестицій в сучасних умовах та підвищить ефективність управління інвестиційним процесом.

Список використаних джерел:

1. Україна. Закон. Про аудиторську діяльність. №3125-ХІІ від 22.04.93 р. зі змінами та доповненнями.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» затверджений наказом Міністерства фінансів України від 29 листопада 1999 р. № 290

УДК: 657.1.012.1

Марутяк Г.С.

Викладач економічних дисциплін

Львівський національний аграрний університет

Вишнянський коледж ЛНАУ

ЗМІСТ ОПЛАТИ ПРАЦІ ЇЇ ФОРМИ І СИСТЕМИ

Оплата праці як соціально-економічна категорія є основним джерелом грошових доходів працівників, тому її величина значною мірою характеризує рівень добробуту всіх членів суспільства. Як елемент ринку праці вона є ціною робочої сили, а також статтею витрат на виробництво, що включається до собівартості продукції, робіт (послуг) на окремому підприємстві. Власне

вивчення даного питання і є важливим в період становлення ринкових відносин.

Основним законодавчим актом є Конституція України, на якій базується все законодавство, у тому числі і законодавство про працю. У статтях 43-46 Конституції України сказано, що кожен має право на працю, на відпочинок, на соціальний захист, на безпечні і здорові умови праці і на заробітну плату, причому не нижче встановленого мінімуму.

Цікаве те, що кожен громадянин має право на своєчасне отримання винагороди за свою працю, і це його право захищається законодавством. Держава при цьому повинна створювати умови, необхідні громадянинові для повної реалізації своїх прав.

Законодавство про працю встановлює високий рівень умов праці, про це свідчать нормативні документи таблиця 1.

Таблиця 1.

Характеристика нормативних документів по обліку оплати праці

	Назва документа	Короткий зміст документа
	Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтер-ського обліку активів, капі-талу, зобовязань і госпо-дарських операцій підприєм-ств і організацій від 30.11.99р. №291	Інструкція встановлює призна-чення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу зобовязань та факти фінансово-господарської діяльності підприємства.
	Закон України «Про бухгал-терський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. № 996-14	Закон визначає правові засади регулювання, організації ведення бухгалтерського обліку та подання фінансової звітності в Україні.
	Закон України «Про оплату праці» від 24.03.95р.	Закон визначає економічні, правові та організаційні засади оплати праці

		працівників, які перебувають у трудових відносинах, на підставі трудового договору з підприємством і спрямований на забезпечення відтворювальної та стимулюючої функції заробітної плати.
	Кодекс законів про оплату праці	Кодекс регулює трудові відносини всіх працівників сприяючи зростанню продуктивності праці, поліпшенню якості роботи, підвищенню ефективності суспільного виробництва і піднесенню на цій основі матеріального і культурного рівня життя населення. Поступовому перетворенню праці на благо суспільства в першу життєву потребу кожної працездатної людини.
	Декрет Кабінету міністрів України «Про прибутковий податок з громадян» від 26.12.96р.	Згідно декрету КМУ бухгалтер отримує прибутковий податок з громадян
	Закон України «Про відпустки»	Закон встановлює державні гарантії права на відпустки, визначає умови, тривалість і порядок надання їх працівникам для відновлення працездатності, зміцнення здоров'я, а також для виховання дітей, задоволення.

Важливими складовими організації оплати праці є її форми і системи. Найчастіше застосовують дві основні форми оплати праці відрядну і почасову. Кожна з них відповідає певній мірі кількості праці: перша – кількості виробленої продукції, друга – кількості відпрацьованого часу.

Розмір заробітної плати залежить від складності й умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства. Рациональне використання робочих кадрів є обов'язковою умовою, що забезпечує безперебійність робочого процесу і успішне виконання виробничих та навчальних планів. Персонал представляє собою сукупність постійних працівників, що отримали необхідну підготовку та мають досвід практичної діяльності. Всі працівники поділяються на групи: керівники, спеціалісти, робітники, викладачі, службовці.

Неможливо об'єктивно розглядати властивості, структуру, форми вияву тощо будь-якого процесу, явища, не з'ясувавши попередньо його сутність, природу з урахуванням конкретних історичних умов. Це положення повною мірою стосується й пізнання сутності заробітної плати.

Заробітна плата, з одного боку, є основним джерелом доходів найманих працівників, основою матеріального добробуту членів їхніх сімей, а з іншого боку, для роботодавців є суттєвою часткою витрат виробництва і ефективним засобом мотивації працівників до досягнення цілей підприємства. Важливо пам'ятати, що заробітна плата є найбільш дійовим інструментом активізації людського фактора і використання трудового потенціалу.

Обмежувачами встановлення доплат і надбавок є економічна та соціальна доцільність і фінансові можливості підприємства.

В даний час працівникам нараховують лише надбавки за високі досягнення в праці та стаж роботи. Всі інші види доплат і надбавок у господарстві не виплачуються.

Відсутність обґрунтованої державної політики щодо оплати праці на фоні загального економічного зростання призвела до того, що заробітна плата перестала виконувати свої базові економічні функції – забезпечувати відтворення робочої сили, бути регулятором ринку праці та стимулом до праці. Це зумовило необхідність посилення державного регулювання оплати праці та удосконалення прогнозування фонду оплати праці, що дозволить розробити

комплекс заходів щодо формування потужного середнього класу в Україні на основі моделювання процесів у соціально-трудої сфері.

Основними складовими механізму регулювання фонду оплати праці доцільно віднести організаційне, правове, інформаційне, економічне (насамперед, програмно-прогностичне) забезпечення. Як найбільш важливі напрями удосконалення вказаного механізму пропонуються:

- покращання правового захисту та контролю у сфері оплати праці і зайнятості;
- створення сприятливих умов для ефективного формування фонду оплати праці.

У їх складі особливе значення мають: реформування основних законодавчо визначених елементів державного регулювання заробітної плати, посилення контролю держави за дотриманням трудового законодавства, удосконалення системи оподаткування тощо. Оптимальне поєднання традиційних методів та інструментів регулювання з нетрадиційними підходами забезпечить найповніше виконання заробітною платою притаманних їй функцій.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Економіка підприємств : Підручник / В.Г. Андрійчук. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с.
2. Ансофф И. Стратегический менеджмент : учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений. - Классическое издание / Ансофф И.- М.,2009 - 344 с.
3. Бойчик М. І. Економіка підприємства : підручник / М. І. Бойчик, П. С. Харів, М. І. Хопчан. –Львів: Априорі. - 2008. - 2012с.
4. Болюх М. А. Економічний аналіз: навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. / М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк; за ред. акад. НАНУ проф. М.Г. Чумаченка.-К.: КНЕУ, 2001.-540с.

УДК 331.101.38:331.2

Тибінка Г.І.

к.е.н., в.о.доцента кафедри менеджменту

ім. проф. Є.Храпливого

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

У ст. 8 ЗУ „Про оплату праці” зазначається, що „держава здійснює регулювання оплати праці працівників підприємств усіх форм власності шляхом встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій, встановлення умов та розмірів оплати праці керівників підприємств, заснованих на державній, комунальній власності, працівників підприємств, установ та організацій, що фінансуються чи дотуються з бюджету, регулювання фондів оплати праці працівників підприємств-монополістів згідно з переліком, що визначається КМУ, а також шляхом оподаткування доходів працівників” [1].

На наше переконання, до визначення та розуміння організаційно-економічного механізму регулювання оплати праці необхідно використовувати комплексний (системний) підхід.

Тому пропонуємо розглядати організаційно-економічний механізм державного регулювання оплати праці як сукупність правових, економічних і організаційно-управлінських методів, важелів та інструментів впливу, що дозволяють визначити індивідуальний розмір оплати праці, а також систему державних інституцій, що здійснюють цей вплив, із врахуванням особливостей ринкового і колективно-договірного регулювання оплати праці в Україні.

Список використаних джерел:

1. *Про оплату праці*: Закон України від 24 березня 1995 р. // Електр. ресурс. – [Цит. 15. 02. 2018]. – Доступно з: <<http://www.rada.gov.ua>>

УДК 631.16:311.2

Ціцька Н.Є.

к.е.н., доцент кафедри обліку та оподаткування

Пилипишин М.

ст. економічного факультету

Львівського національного аграрного університету, м. Львів

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПЕРСОНАЛУ

Облік розрахунків з оплати праці завжди був одним з найважливіших облікових процесів. Основними причинами цього є висока соціальна значимість заробітної плати, як основного доходу працюючого населення; часті зміни, складність і незрозумілість законодавчого регулювання оплати праці в країні, а також цілісна перебудова організації облікового процесу в цілому, і розрахунків за виплатами працівникам зокрема, в сучасних умовах господарювання. Досягнення поставлених завдань перебудови існуючої системи бухгалтерського обліку та сьогоденні ринкові зміни діючої системи організації обліку праці та її оплати вимагають докорінних змін методології обліку розрахунків за виплатами працівникам на підприємствах.

Одним із шляхів покращення облікового процесу розрахункових операцій за виплатами працівникам є запровадження у виробничу практику, діючих на Україні суб'єктів господарювання, в тому числі і підприємств галузі АПК, міжнародних стандартів фінансової звітності і бухгалтерського обліку.

З розширенням міжнародної співпраці, виникненням і функціонуванням в Україні нових підприємств із залученням іноземного капіталу, а також

бажанням діючих вітчизняних підприємств про вихід на міжнародні ринки вимагає подальшого реформування національної системи бухгалтерського обліку з поєднанням міжнародного досвіду і врахуванням національних особливостей. Глобалізація фінансових ринків та торгових операцій обумовили необхідність єдиних підходів до фінансової звітності, а також гармонізації публічної інформації на міжнародному рівні.

Одним із шляхів гармонізації є поступове запровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) до облікової практики окремих категорій суб'єктів господарювання. Не дивлячись, що застосування МСФЗ, на сьогоднішній день, є обов'язковим не для всіх діючих підприємств, а лише лізинговими компаніями та фінансовими закладами, з кожним днем зростає кількість суб'єктів господарювання, які прагнуть добровільно здійснювати організацію бухгалтерського обліку і складати фінансову звітність у відповідності до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Відповідно до Регламенту Європейського парламенту і Ради ЄС від 19 липня 2002 р. №1606/2002 – міжнародні стандарти включають стандарти бухгалтерського обліку та звітності, які застосовуються у державах – членах Європейського Союзу [3, с. 56 – 60]. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (МСБО) – система принципів, методів та процедур ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності. Щодо статті 1 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» – міжнародні стандарти фінансової звітності (далі - міжнародні стандарти) - прийняті Радою з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку документи, якими визначено порядок складання фінансової звітності [1].

Порядок обліку виплат працівникам та подання інформації про такі виплати у фінансовій звітності підприємства згідно міжнародної практики визначає МСБО 19 «Виплати працівникам». Спочатку цей стандарт було затверджено у 1993 році під назвою «Витрати на пенсійне забезпечення» і стосувався він лише обліку пенсійних програм. У 1998 році МСФЗ (IAS) 19 було переглянуто. Потім він набрав чинності з 1 січня 1999 року під назвою

«Виплати працівникам». Таким чином, МСФЗ (IAS) 19 «Виплати працівникам» поширюється на всі виплати працівникам, крім тих, до яких застосовується МСФЗ (IAS) 2 «Платіж на основі акцій».

Відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» виплати працівникам – це всі форми компенсації, що їх надає суб'єкт господарювання в обмін на послуги, надані працівникам [2]. Що стосується послуг працівника, то він може їх надавати протягом повного чи неповного робочого дня, на основі постійної, періодичної чи тимчасової зайнятості (рис. 1.).

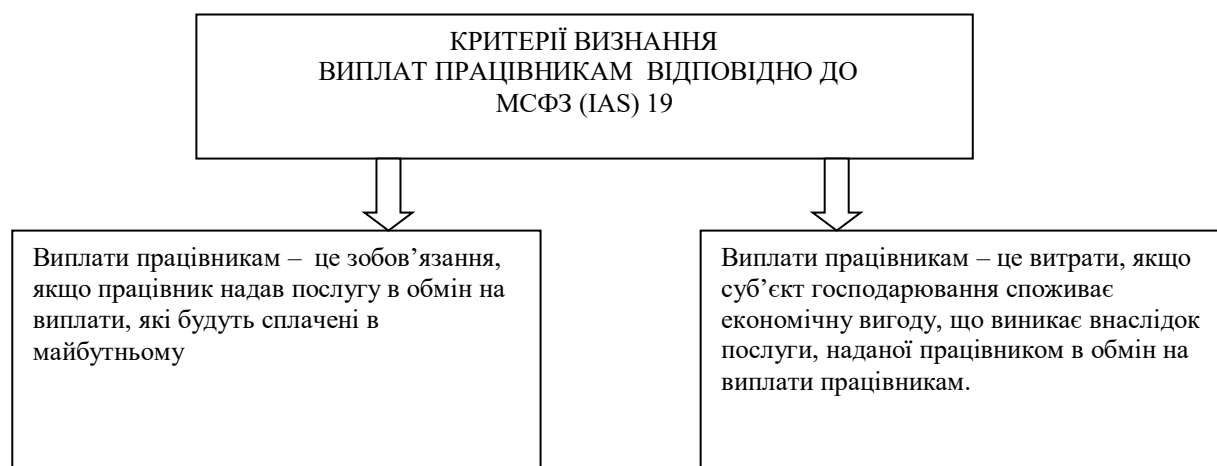

Рис. 1. Критерії визнання виплат працівникам за МСФЗ (IAS) 19 «Виплати працівникам».

Даний стандарт розглядає трудову діяльність працівників як послуги, за які вони отримують відповідну компенсацію.

Не дивлячись на те, що сільськогосподарські підприємства не відносяться до суб'єктів господарювання, які обов'язково повинні подавати фінансову звітність на основі МСФЗ, застосування у виробничій аграрній практиці міжнародних нормативів приведе до одержання більш важливішої ширшої інформації, що в свою чергу позитивно вплине на ефективність прийнятих управлінських рішень і надасть підприємствам можливість залучення іноземних інвестицій і позик.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?doc_id=478874.

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_011

3. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2007 р. № 911- р. // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2013. – № 23 – 24. С. 56 – 60.